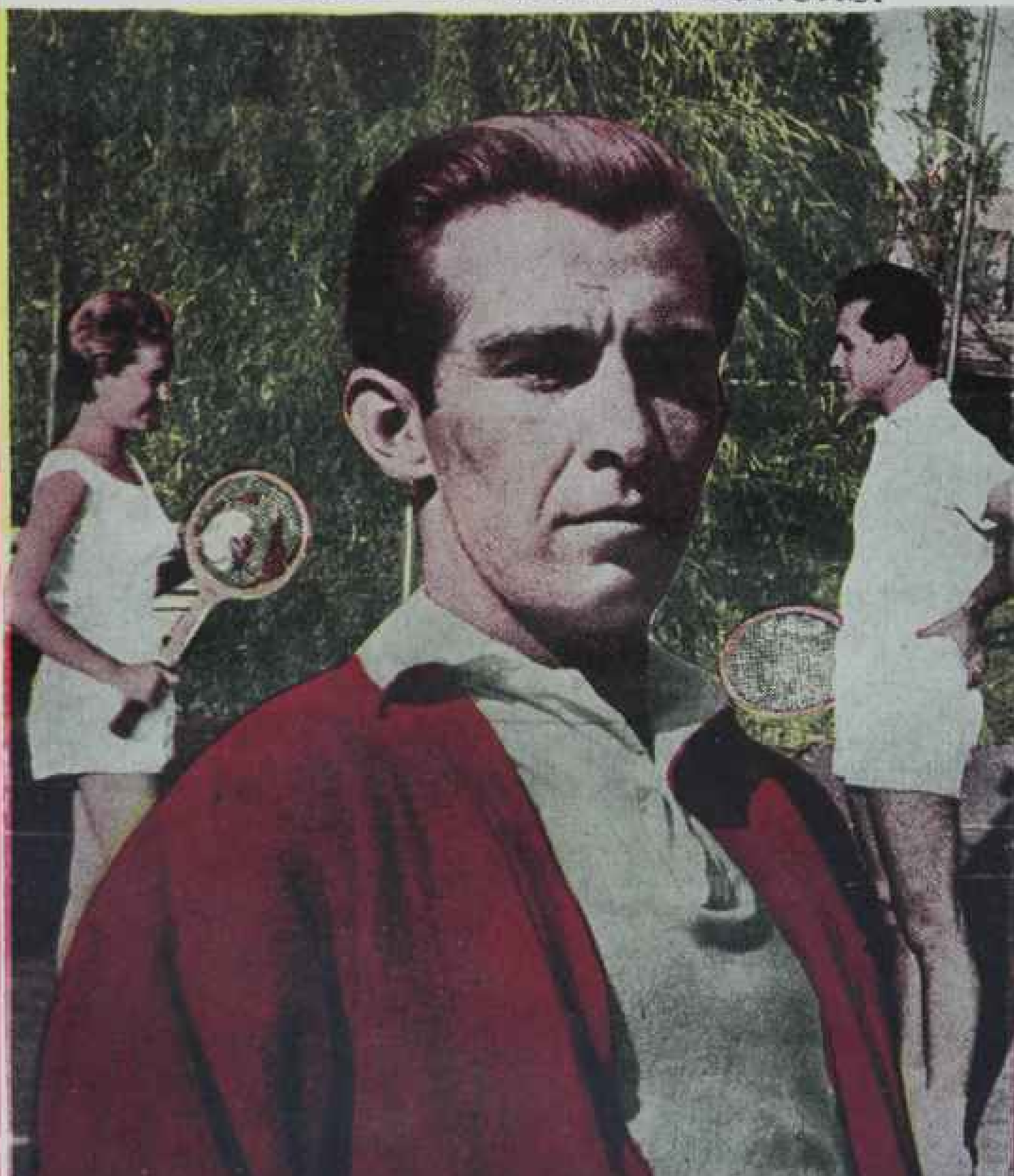
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

her hesapsahibine bir EV
MUHABANK

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene: 2, Cilt: V, Sayı 74

Rüzgârlı Sok. Otto Weber Han, Kat: 2; Daire : 4
P. K. 583— Tel: 38992

Fiyatı : 60 Kuruş

İmtiyaz Sahibi :
Metin TOKER

Umumi Neşriyat Müdürü
Cüneyt ARCAYÜREK

Bu nüshada Yazı işlerini fiilen idare eden mes'ul Müdür :
Yusuf Ziya ÂDEMHAN

Teknik Sekreter :
M. Nevzat ÜNLÜ

Ressam :
İzzet ÇETİN

Karikatür. :
TURHAN

Fotoğraf :
ASSOCIATED PRESS — HÜSEYİN EZER

Klişe :
Doğan TORUNOĞLU
Haşmet EGEMEN

Abone Şartları

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

İlan Şartları :
4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira metin sayfaları Santimi 4 Lira

Dizildiği ve Basıldığı yer
Son Havadis Matbaası — Ankara

Kapak Resmimiz

Nazmi Bari

İyi raket tutan el

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları

Mecmuanın bir kaç haftadan beri yeni bir matbaada çıkmakta olduğu ihtimal ki gözden kaçmamıştır. Zaten «intibak aksaklıkları» da bunu belli etmektedir. Kısa devre aşıldığında AKİS, Son Havadis Matbaasının bütün modern nimetlerinden gerektiği şekilde faydalanacak ve daha temiz bir mecmua halini alacaktır. Gerek AKİS'in teknik elemanları, gerekse matbaanın idarecileri bu «intibak devresi» nin mümkün olduğu kadar az sürmesine ellerinden geldiği kadar gayret etmektedirler ve öyle ümid ediyoruz ki şu biz kaç haftaya kadar gerek tertipte, gerekse baskıda büyült bir gelişme kaydedebileceğiz.

Yalnız bu arada bazı yanlışları mazur görmek icap etmektedir. Hakikaten geçen sayımız bazı tashih hataları ihtiva ediyor ve bunların bir kısmı yazıların mânasına bile dokunuyordu. Geçen haftaki «Kendi Aramızda da şöyle bir kısma rastlamış olan okuyucularımız, eğer bunun bir yanlışlık olduğunu anlamamışlarsa her halde şaşırmışlardır:

Hür bir memlekette şerefsiz insan olmak için bir hakaret yapmak lâzımdır, zira orada insanlar şerefli doğarlar ve şerefli ölürler. Ama totaliter bir memlekette vaziyet bunun aksidir; bilakis insanın, şerefini kurtarabilmek için bir hakarette bulunmasına lüzum vardır.»

Yazıyı dizen «hareket» i «hakaret» yapar, musahhih de onu görmezse cümle işte böylece mânasını kaybeder. Halbuki aslında, şöyle okumak lâzımdır:

Hür bir memlekette şerefsiz ihsan olmak için bir hareket yapmak lâzımdır, zira orada insanlar şerefli doğarlar ve şerefli ölürler. Ama totaliter bir memlekette vaziyet bunun aksidir; bilâkis insanın, şerefini kurtarabilmek için bir harekette bulunmasına lüzum vardır.»

Hatırlanacağı üzere bu cümleler, basından bahsedilirken kullanılmıştı.

Arjantin hâdiseleri, diktatörlerin evvelâ basını susturmak istemelerindeki sebebi bir defa daha ortaya koymuştur. Basın hürriyetini kabul etmek icin insanın her şeyden evvel kendisinden korkmaması lâzım gelir. Sade ce kabul ettiği hizmetler bahsinde değil, aynı zamanda hususi hayatı bakımından da. Eğer bir devlet adamının iğrenç bır hususi hayatı varsa ona basın hürriyetini kabul ettirtemezsiniz. Halbuki diktatörlerin pek çoğu, hususi hayatları bakımından bayağının bayağısı olmuşlardır. İşte, Peron! İktidardan düşer düşmez, bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmış bulunuyor. Resmi metresler, bir apartıman dolusu genç kız, 400 kat elbise, 17 tane otomobil, para, para, pata... Eğer Arjantinde basının murakabesi bulunsaydı, Peron o şekilde davranabilir miydi? Hususi hayatında öyle rezaletler yapabilir miydi? Basın hürriyeti, aynı zamanda devlet adamları için bir frendir de... Peron genç kızlardan hoşlanır da Rene Coty hoşlanmaz mı, Peron metres tutar da Richard Nixon tutmak istemez mi» Peron lüks otomobillerden zevk alır da Adenauer sevmez mi? Her insanın bir takım merakları, itiyatları vardır. Ama basının murakabe hakkı bulunan memleketlerde, bunlar devlet adamları tarafından uluorta tatmin edilmez.

Peron'un idaresindeki Arjantin'de ne rezaletlerin cereyan etmiş olduğu teker teker meydana çıkacaktır. Hükümet idare etmenin bir adabı, usulü *re* erkânı vardır. Eğer başta olan, arkadaşlarıyla • ki onlara çak zaman hükümette yer de vermiştir - bir takım «orgie» ler, âlemler tertiplerse, içki sofralarında oturup şarkıcılara şarkı söyletir, dansözlere dans ettirirse, ondan sonra hep beraber otomobillere dolup kızların bulunduğu apartımanlara gidilirse orada devlet işlerinde ciddiyetten eser kalır mı, kimse kimseyi sayar mı? Bütün bunlar yapılırsa, basının serbest kalmasına müsaade edebilir mi? Böyle rejimlerde basma hürriyet verin, rejimden eser kalmaz. Diktatörler de işte bunu bildiklerinden dolayıdır ki bu hürriyeti her ne pahasına olursa olsun ortadan kaldırmaya gayret ederler.

Her insanın olduğu gibi devlet adamlarının da hususi hayatları en güzel miyardır. Bu yüzdendir ki âmme vazifesi alanların hususi hayatları batı demokrasilerinde umumi efkârın daimi kontrolü altındadır. Bu kontrolü ise basın yapar. Hiç bir demokraside iktidarda bulunanlar sürü sürü metreslere Madam Pompadour muamelesi yaptırtamazlar, hiç bir demokraside valiler, polis müdürleri kadın, kız bulmak için kullanılamazlar, hiç bir demokraside kabine toplantılarından sonra kabine cümbüşleri tertiplenemez, Devlet reisinin sarayında şarkıcı kızlar sıkıştırılamaz, dışardan güzel kadın ithal edilemez, sanatkârlarla yüz göz olunamaz. Peron bütün bunları fütursuzca yapmıştır. Yapabilmek için de umumi efkârın murakabesini ortadan kaldırmıştır. Böylece, belki de iyi niyetlerle kurulan bir iktidar on sene içinde dejenere olmuş ve diktatör soluğu pijamayla bir yabancı devlet topçekerinin güvertesinde almıştır.

Saygılarımızla

AKİS

D. P.

Sabri Esad Siyavuşgil
Yazdı

Huzur peşinde

Her şey, Üniversitenin tatilinden faydalanarak Prof. Sabri Esad Siyavuşgil'in Avrupa'ya seyahate çıkmasiyle başlamıştı. Edebiyat Fakültesinin psikoloji profesörü olan Siyavuşgil aynı zamanda bir İstanbul gazetesinin fıkra muharriri olduğundan Avrupa intibalarını köşesinde yazmayı da tabii bulmuştu. Günün birinde, bir fıkra kaleme aldı. Bunda particilik anlayışından bahsediyor ve Avrupa'da herkesin işiyle gücüyle uğraştığını, politikanın seçimden seçime yapıldığını, her sokak başında partilerin ocak veya bucaklarının levhasına rastlanmadığını, meydan mitinglerinin tertiplenmediğini söylüyordu. Profesörün yazısında bir hasret ve gıpta tonu seziliyordu. Herkes gibi o da parti çekişmelerinden, tâ radyolara kadar sirayet eden particilikten bıkmış, normal bir hayata iştiyak duymuştu. «Ah, diyordu, bizde niçin böyle olmuyor!»

Bu yazıyı başka bir profesör okudu. Onun adı Fuad Köprülüydü. Fuad Köprülü de, zıt sebeplerden bile olsa memleketteki siyasî faaliyetten, mitinglerden, kongrelerden şikâyetçiydi. Bunlar devlet adamlarında rahat, huzur bırakmıyor, hükümeti iş görmekten alakoyuyordu. Halbuki Türkiyede de politika sadece seçimden seçime yapılsa ne kadar iyi olurdu. Her gün tenkidlere cevap yetiştirmek, her gün yapılan işler hakkında izahat vermek, her gün parti içinde patlak veren ihtilâfları halletmeye uğraşmak... Bunlar hakikaten, yüksek mevkiler işgal etmenin tadının çıkmasına mani oluyordu.

Profesör Sabri Esad Siyavuşgil'in fıkrasını Avrupa'da her hangi bir devlet adamı okusaydı mutlaka memleketteki huzursuzluğun sebeplerini araştırır, halkın niçin politikaya düşkün olduğunu anlatmaya çalışır, demek ki ortada bir derdin bulunduğunu hisseder, ona tedbir düşünür, politikanın halk için bir nevi afyon olmasını önlemeye gayret ederdi. Sebepler ortadan kaldırılabilirse, arazı da elbette ki kaybolurdu. Meydan mitinglerinin yapılmadığı, parti kongrelerinin gazetelerin birinci sayfasında yer işgal etmediği memleketlerde bu mitinglerin, bu kongrelerin sebebi hikmeti mevcut değildi. Oralarda demokratik rejim, bu rejimden herkesin anladığı manada teessüs etmişti. İnsan hak ve hürriyetleri emniyet altındaydı. Basının ispat hakkı, ispat hakkı» diye feryadına lüzum yoktu. Üstelik halk tam randımanla çalışıyor, kahvelerde dedikoduya fazla zamanı ayıramıyordu.

Prof. Fuad Köprülü
Okudu

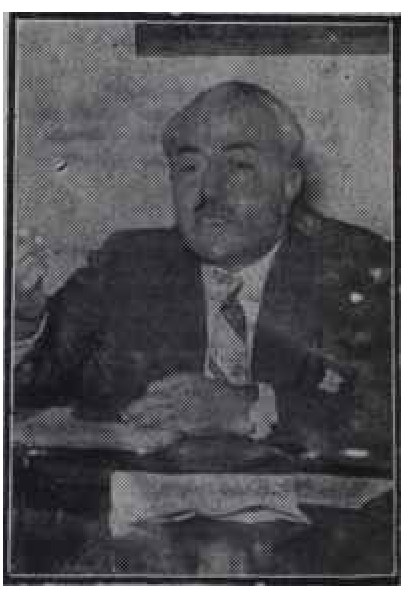
Fakat Profesör Fuad Köprülü bunu tersten aldı, sebepleri netice farzetti ve düşündü ki eğer halkın politikayla alâkası azaltılırca devlet adamları aradıkları huzura kavuşacaklar, ancak dört seneden dört seneye hesap vereceklerdir. Bunun içki muhtelif şekiller vardı. Kanaatince memlekette muhalefet, politikayı gündelik hayata sokmak suretiyle anarşi yaratıyordu. Köprülü, bunun diktatörlüğe gidebileceğini hatırlattı. Ama bu fikir pek rağbet görmedi. Bunun üzerine, Demokrat Partinin yaklaşan Büyük Kongresine bir takım tekliflerle gidilmesi muvafık bulundu. Teklifler, heyeti umumiyesi iibariyle iki gaye güdüyordu: halkın politikayla sıkı sıkıya uğraşmasını önlemek; parti merkezinde bütün selâhiyetleri toplamak. Zannediliyordu ki bunlar temin edilebilirse, huzur avdet edecektir. Boş hayali Huzurun bir tek çâresi vardı: demokratik rejimi kurmak. **Ana** D. P. içinde kurulan ve başına Atıl Benderlioğlu konulan bir komite Genel Merkez tarafından Büyük Kongreye sunulacak teklifleri hazırlamaya başladı. Komiteye Prof. Fuad Köprülü ilham veriyordu.

Rağbet bulan fikirler

Komiteye yakın çevrelerde bazı esaslar üzerinde duruluyordu. Evvelâ parti kongrelerini azaltmak fikri hatıra geldi. Eğer vilâyet kongreleri iki, Büyük kongre ise dört senede bir toplanırsa vatandaşın politika yapmak imkânı kaldırılacaktı. Böylece iş başındakiler de rahatlayacaklardı.

Sonra, her sokak başında görülen ocak, bucak levhaları vardı. Teşkilâtın bu kadar dallanıp budaklanması fena neticeler doğurmuş, meşhur «ocak başkanı» tipini yaratmıştı. Bilindiği üzere bu tip, Demokrat iktidarın memlekete bir hediyesiydi. Ama şimdi bizzat parti bunun zararını görüyordu. «Ocak başkanı» nı yok etmek i ç i n ocağı kaldırmak lâzımdı. Hakikaten D. P. erkânında bu yolda **bir** temayül vardır. Onun için yabana memleketlerdeki partilerin teşkilâtları tetkik olunmaktadır. Plâna göre ocak ve bucak teşkilâtı lâğvedilecek, parti sadece kazalarda temsilci bulunduracak, heyetler ise vilâyetlerde kurulacaktı. Bunlar Genel Merkezin emri altında bulunacaktı.

Genel Merkez, muhtelif seçimlerde aday göstermek hakkını da istiyordu. Aksi usul münakaşalara, mücadelelere yol

Atıf Benderlioğlu
Hazırlıyor

AKİS - SAROL DAVASINDA SON SAFHA-

Devlet Bakanı Dr. Mükerrem Sarol'un (muvafakatiyle mecmuamız sahip ve başyazarı Metin Toker aleyhinde açılan hakaret dâvasının duruşmasına perşembe günü Ankara Toplu Basın Mahkemesinde devam edilmiştir. Celse açıldığında Metin Tokerin avukatları Reisliğe aşağıdaki istidayı vermişlerdir:

Ankara Topla Basın Mahkemesi Reisliğine :

Esas hakkında maruzatta bulunmazdan evvel müdafaa hakkına taalluk eden bir hususu mahkemenin tetkikine arz etmek istiyoruz:

Uyulan bozma kararından sonra dâvanın siklet merkezi mecmuanın, suç unsuru görülebilen lak yasan olarak, 13 kasım 1954 tarihli nüshadaki «Kâğıt üzerinde devir» başlıklı yan üzerinde toplanmıştır. Mahkeme bu yan hakkında evvelce bilirkişi tetkikatı yaptırmıştır. Bilirkişi, mezkûr yazıda muvazaa iddiası mevcut olmakla beraber muvazaa vakiyse hakaret teşkil etmiyeceğini, muvazaa vaki değilse bu iddianın hakaret mevzuu olabileceğini söylemiştir. Neticede mahkeme, bilirkişinin yazıda muvazaa iddiası kabul eylemesini mesnet ittihaz ederek devrin muvazaaya istinat etmemesi aslolup esaslı hiç bir delile istinat etmeksizin gazetenin devrinin açıkça hakikat olmadığı beyan edilmek suretiyle müdahilin itibarını kırmak hedefi takip edildiği kanatine varmıştır.

Ve filhakika mahkeme biç bir delile müstenit olmayarak muvazaa iddia edildiği kararda belirtirken gazetenin 11/10/1954 tarihinde Atıf Sakar'a devr edildiğine dair İstanbul 6 ncı şube müdürlüğünden gelen malûmatın aksine olarak esaslı biç bir delil elde edilmemiş bulunuyordu.

Müvekkilimizin bu kere elde ettiği malûmata göre C ncı şube müdürlüğünden bildirilen ve Türk Sesi gazetesinin 11/19/1954 tarihinden itibaren Âtıf Sakar namına yapılmış görünen devir muamelesi, gazetenin temsil ettiği mamelekin devri şeklinde olmayıp hakikatte Dr. Mükerrem Sarol'un gazete ile alâkası kesilmeksizin yazıda adı geçenler arasında bir ortaklık tesisinden ibarettir. Ye Atıf Sakar namına yapılan devir ise şekil bir devirdir. Bu bapta Ahmet Oğuz Akal, Dr. Mükerrem Sarol ve Atıf Sakar arasında tanzim edilip Beyoğlu dördüncü noterliğinin 16/12/1954 tarih ve 20744/897 No. b tasdikiyle noterliğin resmi kayıt ve siciline geçen on maddelik mukavele münderication nazaran gazetenin harice karşı temsil salâhiyeti Atıf Sakara ait olup gazetenin imtiyaz sahibi olarak mumaileyh görünecektir. Ortaklar arasında hisseler eşittir. Mukavele on sene müddetledir. Bu müddetin hitamından evvel mukavele ortakların ittifakıyla bozulabilir. Bu takdirde imtiyaz sahibi olarak görünen Atıf Sakar Türk Sesi gazetesi ismi üzerindeki haklan Dr. Mükerrem Sarol'a devr etmeğe mecburdur. Dr. Mükerrem Sarol gazetenin matbaasının sahibi olarak kalmakta ve bu matbaayı gazeteye günde üç yüz lira mukabilinde kiraya vermektedir.

Şunu ilâve edelim ki bu mukavelenin esasen ne kanuna, ve ne âdaba mugayereti bahis mevzuudur. Ancak bu mukavele, dâva konusu yazının kararda-ki kabul suretine göre Dr. Mükerrem Sarol'a tevcih edilmiş hiç bir esaslı delile istinat etmiyen bir muvazaa iddiasından ibaret olmadığını ve aksine, yanda belirtildiği gibi, devrin kâğıt üzerinde şekli bir devirden ibaret olduğunu gösteren resmi bâr vesikadır.

Kararın istinat ettiği unsurun aksini ortaya koyarak yandaki iddianın gerek vukuf ehlinin mütalâa ve gerek mahkemenin kabul şekline göre her hal ve kârda cürüm unsuru ihtiva etmediğini tevsik eden noterliğin bu resmî kaydının celbedilmesini müdafaa hukuku namına bivekâle arz eyleriz.

Talepten sonraki münakaşalar

Sanık avukatları Faik Ahmet Barutçu ile Sahir Kurutluoğlu tarafından verilen dilekçenin mahkeme reisi tarafından okunmasını müteakip Dr. Mükerrem Sarol'un vekili söz almış ve talebin reddini istemiştir. Dr. Mükerrem Sarol'un vekili geçen celsedeki gibi Temyizin Metin Toker'in cezasının bir kısmını tasdik ettiği, bu bakımdan «kâğıt üzerinde devir» başlıklı yazı hakkında yeniden münakaşalara giirişilemiyecegi, zira ortada, bir kaziyei muhkeme bulunduğu iddiasını İleti sürmüş ve usul bakımından bahis mevzuu mukavelenamenin celbine imkân olmadığını söylemiştir. Dr. Mükerrem Sarol'un avukatı bundan başka «kâğıt üzerinde devir» yazısında müvekkiline sadece muvazaa değil, başka, isnatların da yapılmış olduğunu, başka hakaretlerin de mevcut bulunduğunu ileri sürerek yeni ithamlara girişmiştir. Sarol'un avukatı müteakiben bazı iddialarda bulunmuş, Ankara Toplu Basım Mahkemesinin ilk hükmünü bozan Temyiz Üçüncü Ceza Dairesinin «kâğıt üzerinde devir» başlıklı yanda başka imâlar da gördüğünü bildirmiştir. Bu suretle avukat, yalnız usul bakımından değil, aynı zamanda esas bakımından da sanık avukatları tarafından celbi üslenilen vesikanın getirilmesini ısrarla istemiştir.

Müddeiumumi muavini ise müdahilin sıfatı dolayısıyla bir ispat hakkının verilemeyeceğini ileri sürmüş, bu bakımdan sanık vekillerinin talebinin reddini istemiştir.

Dr. Sarol'un avukatına evvelâ Faik Ahmet Barutçu cevap vermiş ve ortada bir kaziyevi muhkeme bulunmadığını ispat etmiştir. Faik Ahmet Barutçu Temyizin hiç bir hüküm tesis etmediğini belirtmiş, yeni hükmü de Ankara Toplu Basın Mahkemesinin tesis etmesi' gerektiğini bildirmiş ve usul bakımından mukavelenin celbine mâni hiç bir hususun bulunmadığını söylemistir.

Sanık vekili duruşmanın ilk safhasında mahkemenin hakikatleri tesbit için bir takım araştırmalar yaptığım hatırlatmış, meselâ Türk Sesi gazetesinin imtiyaz sahibi olarak kimin göründüğünün İstanbul Emniyet Müdürlüğünden sorulduğunu bildirmiş, şimdi istenilen hususun da bu araştırmalara devamdan başka bir şey olmadığını bildirerek adaletin ancak bütün hakikatlerin ışığında tecelli edebileceğini söylemiştir.

Faik Ahmet Barutçu dâvanın ilk safihasında tamamile insanî hislerle bu dâvanın açılmış okluğunun müdahil vekili tarafından bildirildiğini hatırlatmış, bu bakımdan dâvaya ışık verecek olan mukavelenamenin celbine aynı vekilin niçin mutlaka mâni olmaya çalıştığını anlayamadığını ifade etmiştir.

Müteakiben diğer sanık vekili Sahir Kurutluoğlu söz almış ve 'mahkemeden talep edilenin, ispat hakkı diye bilinen husus olmadığını tebarüz ettirmiştir. Sahir Kurutluoğlu Metin Toker'in «hiç bir esasa müstenit olmaksızın Dr. Sarol'a muvazaa isnad'ı»yla suçlandırıldığını bildirmiş, isnadın hiç bir delile isnat etmediğini ispatın iddiaya düştüğü halde bunun yapılmadığını hatırlatmış, şimdi mukavelenamenin celbiyle muvazaa isnadının bir hakikate dayanıp dayanmadığının! ortaya çıkacağını söylemiştir. Sahir Kurutluoğlu hukuki konuşmasında Türk Ceza Kanunundan da misaller vermiş, «isnat» kelimesinin «iftira manasına geldiğini belirtmiş, ortada böyle bir vaziyetin bulunması için atfedilen şeyin yalan olması gerekte ğini, halbuki mevcut mukavelenamenin bunun aksini ispat ettiğini ifade etmiştir. Gerek Faik Ahmet Barutçu, gerekse Sahir Kurutluoğlu ispat edilmesi istenilen hususun Dr. Mükerrem Sarol'a yapılan bir hakaret değil, müvekilleri Metin Toker'in masumiyeti olduğunu bilhassa kaydetmişlerdir.

Mahkeme müdahlilin iddialarını yerinde görmiyerek mukavelenamenin noterden celbini karar altına almıştır.

açıyordu. Hizipler kuruluyor, parti zayıf düşüyordu. Halbuki eğer merkeziyetçi bir sistem kabul edilirse, hır - gür'e lüzum kalmaz, lider «rahat» çalışırdı. Hakikaten Genel Merkez, her şeyden evvel «rahatlık» peşindeydi ve unutuyordu ki demokrasiler devlet adamlarının rahat ettikleri rejimler değildir.

Tıpkı mektepleri istemeyen maarif natırı gün D. P. nin yüksek sevk ve idaresini bugün elinde bulunduran zümre de halkın politika yapmasına aleyhtardı. Bir defa halk politikadan elini eteğini çeksin, bakınız işler nasıl gül gibi idare edilecekti!

Mukabil hazırlıklar

Fakat D. P. içinde ekseriyet bu fikirde ve bu niyette değildi. Bilâkis ademi merkeziyet isteniyor ve bilhassa hükümet işleri ile parti işlerinin birbirinden ayrılmasını derpiş eden bir teklif hazırlanıyordu. Parti Genel Başkanlığı ile başbakanlık aynı şahıs üzerinde birleşemiyecek, bakanlar Genel İdare Kuruluna alınmayacaktı. Bu suretle hükümet üzerinde parti murakabesi tesis edilecekti

Şimdi fiilen, hükümet üzerinde bir parti murakabesinin bulunmadığı ortadaydı. Bilâkis, her şey Genel Başkanın, elindeydi ve bir çok şey, Genel Başkan tarafından Partinin Genel İdare Kuruluna haber dahi verilmeksizin yapılıyordu. Bütün kuvvetin tek elde toplanması demokratik rejimin ana prensibini ihlâl ediyor ve bunun neticeleri görünüyordu. Büyük Kongre, gidişi durdurabilmek için son fırsattı ve bundan sonra pek geç kalınacaktı. Evvelâ parti irinde demokratik bir sistem kurulabilmen, her şey nizamıyla cereyan etmeli, günlük ilhamlarla idare ortadan kalkmalıydı. Zira bunun sonu yoktu.

Teşkilâtın sesini aksettirecek olan delegeler, bulundukları yerlerde halkın D. P. den nasıl soğuduğunu, şikâyetlerin arttığını görüyorlar, biliyorlardı. Partilerini kurtarmak için tek çâre, başa kim getirilirse getirilsin ciddî bir murakabenin kurulmasıydı. Bu da, kuvvetlerin tek elde toplanmasiyle kabil olabilirdi. Halbuki partinin bugün idaresini deruhte edenler halen yükselmekte olan itiraz seslerini bile imkânsız hale getirmek istiyorlardı. Fakat Kongrede, gidişe karşı şiddetle mücadele edecekler çıkacaktı ve bunlar alâkayla dinlenecekti. Zira bahis mevzuu olan partinin istikbaliydi. Partinin ve memleketin...

Bayat bir taktik

D. P. içinde şimdiye kadar pek çok kullanılmış bir usul, yeniden ortaya çıkarılıyordu. Bu, birlik ve beraberlik sesleriydi. Öyle bir hava yaratılmak isteniliyordu ki sanki Genel Merkezin muhalifleri, partinin düşmanlarının âletidirler, onların oyununa gelmektedirler. «Aman birleşelim, aman tesanüd gösterelim...» Bu telkinler, bir muayyen hizip tarafından alabildiğine yapılıyordu ama, gözler artık açılmıştı. Mesele, partinin ve demokratik rejimin hakiki düşmanlarını bulup çıkarmaktı. Bir çok kimse, şu kanaati yaymaya uğraşıyordu: Atıl hedef, Demokrat Parti iktidarını yıkmaktır, bir defa bugün başta olanları yıkarlarsa gayelerine varırlar; dikkat edelim, başımızdakileri vermeyelim!

Kongrede de bu nevi konuşmaların yapılacağından, bir zaman Meclis grubunda olduğu gibi kürsüye gazetelerle çıkıp sanki partinin düşmanları itiraz eden, tenkid sesleri yükselten delegeleri destekliyorlarmış gibi bir hava yaratılmaya çalışılacağından zerrece şüphe yoktu. Fakat bu sefer, o türlü gayretler para etmeyecekti. Zira tehlike çanını çalanlar, Demokrat Partinin en temiz, en dürüst, en idealist unsurlarıydı. Onları itham etmek, gülünç olmak demekti» Adama :

«— Sen onlara bırak, sadede gel, sadede..." diye bağırıverirler, «partiyi asıl sen batırıyorsun» diye mukabele ediverirlerdi. Bu gibi sesler Meclis gurubunda yükselmemiş değildi.

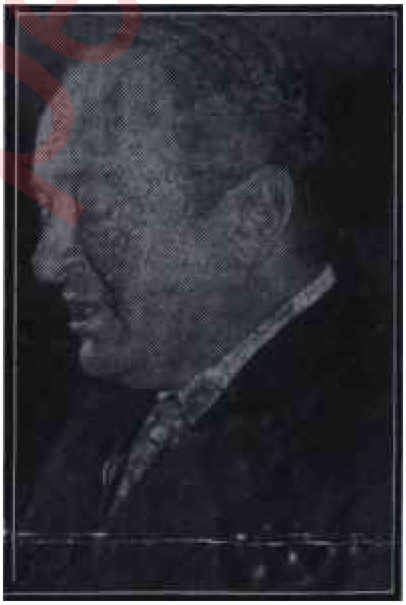
Büyük Kongrede açıkça ve mertçe bir hesaplaşma olacak, partinin mukadderatı tayin edilecekti.

Hükümet

Kabinede tadiller

*G*ecen hafta içinde radyolar yeni bir ismi, dinleyicilerine duyurdular: Fahrettin Ulaş. Fahrettin Ulaş, Adnan Menderes kabinesinde Devlet Bakanlığına getirilmişti. Aynı esnada Devlet Bakanı Ethem Menderes de İç İşleri Bakanlığına avdet ediyordu.

Halen iş başında bulunan Menderes kabinesi 2 Mayıs seçimlerinden sonra kurulmuş ve Türkiye Büyük Millet

Fahreddin Ulaş
65 inci

Meclisinden o tarihte, o şekliyle itimat almıştı. Kabinede ilk değişiklik Fethi Çelikbaş'ın İşletmeler Bakanlığından istifası ve Samed Ağaoğlunun onun yerine getirilmesiyle olmuştu. Bir müddet sonra Dış İşleri Bakanı Fuad Köprülü istifa ediyor ve «görülen lüzum üzerine» kurulan bir yeni Devlet Bakanlığına alınıyor, Dış İşleri Bakan Vekiliğini Adnan Menderes yapıyordu. Bunu Fatin Rüştü Zorlu'nun Başbakan yardımcılığından istilası takip ediyor, Fuad Köprülü Başbakan Yardımcılığına, Fatin Rüştü Zorlu Dış İşleri Bakan Vekilliğine getiriliyordu. Müteakiben İç İşleri Bakanı Dr. Namık Gedik kabineden ayrılmaktadır. İç İşleri Bakanlığına Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes vekâlet edecektir. Daha sonra Osman Kapani Devlet Bakanlığından, Efihem Menderes Milli Savunma Bakanlığından istifa ediyorlar, Ethem Menderes Devlet Bakanlığına getirilip İç İşleri Bakan Vekilliğine tayin olunuyor, Başbakan Yardımcısı Fuad Köprülü ise Milli Savunma Bakan Vekilliğine getiriliyor. Nihayet Devlet Bakanı Ethem Menderes İçişleri Bakanlığına, İstanbul milletvekili Fahreddin Ulaş Devlet Bakanlığına konuluyor.

Bizde ve başka memleketlerde

İktidar partisinin bünyesi içinde, aynı başbakanın idaresinde, bir kabinenin tabiî ömrünü tamamlayıp bir diğerinin doğması daima kabildir. Garp demokrasilerinde kabinelerin aynı şahıs başkanlığında yenilenmesi, oldukça sık görülen hâdiselerdendir. İtalyada De Gasperi'nin birbiri ardından müteaddid kabineler kurduğu malûmdur. O kadar ki, bir atalık İtalyanlar parlâmentoda De Gasperi'ye kendisinden başka halef bulunamadığını söyliverek lâtife ederlerdi. Bizde, aynı usûl rağbet bulmamıştır. 1951 deki kabine değişikliğinde «61» lerin müşkülât çıkarmaları üzerine, daha kolay bir sistemin tatbikına başlanmıştır. Kabine aynen muhafaza edilmiş, takat lüzum duyuldukça dahili uzuvlarını yenilemek yolu tutulmuştur.

İlk Demokrat Parti kabinesi kurulduğundanberi 65 ay geçmiştir. O tarihtenberi muhtelif bakanlıklarda yapılan değişikliklerin sayım da 65 dir. Bu vaziyete göre, vasati olarak her ay bir tayin yapılıyor demektir. Başlangıçtan itibaren, kabinedeki yerini değiştirmeksizin muhafaza eden tek bir şahıs vardır. O da, bizzat Başbakandır.

Kabine değişikliklerinde mesuliyet mevkiine getirilen yeni şahsiyetlerin sayısı 42 dir. İstifa eden vekillerden yalnız üç tanesi, kısa veya uzun bir ayrılık devresinden sonra tekrar iş başına davet edilmiştir. 20 defa da, kabine azasının bir makamdan diğerine nakledildiği görülmüştür. Vekâleten yapılan tayinlerin adedi ise, kolaylıkla tesbit edilebilecek gibi değildir. Bunlar hatırda tutulamıyacak kadar çok ve karışıktır.

Kimler Bakanlık Etti?

Başbakanlık:	Adnan Menderes (Hiç değişmemiştir.)
Başbakan Muavinliği:	Samed Ağaoğlu, Fatin Rüştü Zorlu, Fuad Köprülü.
Devlet Bakanlıkları:	Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu, Muammer Alakant, Fethi Çelikbaş, Celâl Yardımcı, Fatin Rüştü Zorlu, Osman Kapani, Mükerrem Sarol, Fuad Köprülü, Refik Şevket İnce, Ethem Menderes, Fahrettin. Ulaş.
Adalet:	Halil Özyörük, Rükneddin Nasuhioğlu, Osman Şevki Çiçekdağ.
Milli Savunma:	Refik Şevket- İnce, Hulusi Köymen, Seyfi Kurtbek, Kenan Yılmaz, Ethem Menderes
İç İşleri:	Rükneddin Nasuhioğlu, Halil Özyörük, Feyzi Lûtfi Karaosmanoğlu, Ethem Menderes, Namık Gedik, tekrar Ethem Menderes.
Dış İşleri:	Fuad Köprülü.
Maliye:	Halil Ayan, Hasan Polatkan.
Millî Eğitim:	Avni Başman, Tevfik İleri, Rıfkı Salim Burçak, Celâl Yardıma.
Bayındırlık:	Fahri Belen, Kemal Zeytinoğlu.
Ticaret:	Zühdü Hilmi Velibeşe, Muhlis Ete, Enver Güreli, Fethi Çelikbaş, Sıtkı Yırcalı.
Sağlık:	Nihad Reşad Belger, Ekrem Hayri Üstündağ, Behçet Uz.
Gümrük ve Tekel:	Nuri Orsan, Sıtkı Yırcalı, Rıfkı Salim Burçak, Emin Kalafat.
Ziraat:	Nihat İvriboz, Nedim Ökmen.
Ulaştırma:	Tevfik İleri, Seyfi Kurtbek, Yümnü Üresin, Muammer Çavuşoğlu.
Çalışma:	Hasan Polatkan, Hulusi Kövmen, Samed Ağaoğlu, Havrettin Erkmen.
İşletmeler:	Muhlis Ete, Hakkı Gedik, Sıtkı Yırcalı, Fethi Çelikbaş, Samed Ağaoğlu.

Mahalle göre tasnif

Kabinede yapılan tayinleri radyoda dinleyenler veya gazetede okuyanlar, bazı vilâyet isimlerinin diğerlerinden sık geçtiğine elbet dikkat etmişlerdir. Batı Anadolunun, doğu vilâyetlerinden çok daha fazla demokrat bakan çıkarmağa başladığı bir hakikattir. 1960 - 55 arasında kabineye giren 42 bakandan yalnız 2 si Karadenizden ve 5 tanesi doğu vilâyetlerindendir. Diğer vilâyetlerden Ankara 3, Eskişehir 2, Burdur 1 ve Bolu 1 bakan çıkarmıştır. Marmara ve Ege bölgelerinden tayin edilen vekillerin sayısı ise 30 dur.

Demokrat Parti iktidarının bakanlarını vilâyetlerine göre tasnif etmek kabildir. Bakan isimlerinin yanında parantez içindeki rakam bu zatların kabinede kaç defa vazife aldıklarını göstermektedir.

Ege mıntıkası:

izmir:

Halil Özyörük (2), Zülhtü Velibeşe (1), Avni Başman (1), Ekrem H. Üstündağ (1), Behçet Uz (I), Osman Kapana (1), Muammer Çavuşoğlu (I).

Manisa:

Samed Agaoğlu (S), Fevzi Lûtfi (8), Refik Şevket İnce (2), Muammer Alakant

Aydın:

Etnem Menderes (4), Namık Gedik (1).

Muğla

Nuri Özsan (1), Hakkı Gedik (I).

Marmara Mıntakası :

İstanbul:

(Fuad Köprülü (3), Adnen Menderes (1), Mükerrem Sarol (1). Nihad Reşad Belger (1), Fahrettin Ulaş (1).

Çanakkale:

Fatin Rüştü Zorla (2), Emin Kalafat (1), Nihad İyrifboz (l)

Bursa:

Hulusi Kövmen (2), Kenan Yılmaz (1) Halil Ayan.

Balıkesir:

Sıtkı Yırcalı (8), Enver Güreli (1).

Bilecik:

Yümnü Üresin (1).

Edirne:

Rükneddin Nasuhoğlu (2).

Orta Anadolu:

Ankara:

Seyfi Kurtbek (2), Muhlis Ete (2), Osman Şevki (1)•

Eskişehir:

Hasan Polatkan (2), Kemal Zeytinoğlu (1).

Karadeniz:

Samsun :

Tevfik İleri (2).

Giresun:

Hayrettin Erkmen (1).

Doğu Vilâyetleri:

Erzurum:

Rıfkı S. Burçak (2).

Ağrı:

Celâl Yardımcı (2).

Maraş:

Nedim Ökmen (1).

Diğer vilâyetler:

Burdur:

Fethi Çelikbaş (3).

Bolu:

Fahri Belen (1).

Son değişikliğin mânası

Son defa Devlet Bakanlığına getirilen Fahreddin Ulaş bankacıdır ve 1954 yılında milletvekili seçilmeden evvel Merkez Bankasının İstanbul şubesi müdürü bulunmaktaydı. Adnan Menderes'in kabinesine bir maliyeciyi almış olması bilhassa döviz işlerinin idaresinde yeni bazı tâdiller yapılmasını muhtemel kılmaktadır. Fahreddin Ulaş döviz komitesiyle meşgul olacaktır. Bilindiği gibi bir zamanlar Fatin Rüştü Zorlu'nun başkanlığında çalışan bu komite sonradan lâğvedilmiş ve İslerinin tedviri muvakkaten Başbakanlık Müsteşarı Ahmed Salih Korura bırakılmıştı. Şimdi oraya Fahreddin Ulaş gibi bir teknisyenin getirilmesi Fatin Rüştü Zorlu'nun ademi muvaffakiyetinin nihayet itiraf edilmesi mânasını taşımaktadır.

Zira çok uzun bir müddetten beri bilinmekteydi ki Fatin Rüştü Zorlu Dış politikada gösterdiği başarıyı iktisadi ve malî sahada göstermekten çok uzak kalmış ve bugün içinde bulunduğumuz güç vaziyetin 2 numaralı âmili olmuştur.

Hukuk .

Avukatımız Dewey

Geçen ayın 7 sinde Amerika'da bir avukat firması, usulü gereğince Adalet Bakanlığına baş vuruyor ve bir yabancı devletin vekâletini aldığını bildiriyordu. Bu yabancı devlet Türkiye, fir-' ma ise «Dewey, Ballentine, Bushby, Palın er and Wood» hukuk firmasıydı. Durum, ortaklardan Dewey'in memleketimizi geçen hafta ziyareti sırasında açıklandı.

Cumhuriyetçi partinin iki defa talihsiz Cumhurbaşkanı adayı bir dünya seyahatine çıkmış ve Türkiyeye de Uğramıştı. İlk tefsirler sabık adayın Türkiye'nin Amerika'dan talep ettiği 300 milyon dolarlık kredinin nasıl temin edilebileceği hususunda Türk hükümetine tavsiyelerde bulunacağı merkezindeydi. Fakat sonradan işin daha da ileriye götürülmüş bulunduğu anlaşılmış ve Türkiye'nin, kendisini hukuk bakımından temsili için Dewey'in firmasına vekâlet verdiği mevdana çıkmıştır. Firma Türkiye'den kaparo olarak 150 bin dolar • transfer edilmiş dolar - almıştın Ne işte

DEMOKRAT PARTİNİN

Demokrat Parti, beş senedenberi iktidardadır. Siyasi partilerin ve şahsiyetlerin hayatımda, beş sene hayli uzam bir devredir. İktidara geldiği tarihtenberi Demokrat Partimin zihniyeti, usulleri ve siyaseti hakkında birçok mıüşahedeler yapmağa fırsat hasıl olmuştur. Bu sütunlarda, iktidarın beş senedenberi hangi şartlar altında çalıştığını tahlil edeceğiz.

İlk imtihan

Sene 1960... Bütçe encümeninde, içtima salonunu bekleme odasından ayıran camlı kapılar ardına kadar açılmış. Bütün yerler dolu. Birçok milletvekili duvar diplerinde ayakta duruyor. Meclisin hemen dörtte biri encümen müzakerelerini takip etmek üzere toplanmış. Salon sıcak ve havasız. Demokrat Partisinin hazırladığı ilk bütçe müzakere ediliyor.

Bu bütçe, Demokrat Partinin istikbale doğru attığı ilk mühim adımı teşkil edecek. Herkes, iyi bir eser vücude getirilmesini istiyor. Milletvekilleri iktisadi ve mali meseleleri adetâ pertavsızla tetkik ediyorlar. Muhalefette iken bütçe açıklarını tenkid eden bir partinin ilk bütçesinde iki yüz küsur milyon Ura açık vermesinden ekseriyet memnun gözükmüyor. Eğer hizmet erbabına gelir vergisi tatbik edilirse, bu açık dört yüz milyonu aşacak. Memleketin dört yüz milyon lira açığa tahammül edemiyeceği malûm. Ne yapmalı? Emin Kalafat, oldukça sert konuşuyor ve ziraî kazançlar üzerine vergi koymak lüzumunu ileri sürüyor. Fethi Çelikbaş, memurların gelir vergisi rejimine tâbi tutulmayarak ağır bir mükellefiyete maruz bırakılmalarının içtimaî ve mali adalet prensiplerine uymayacağını belirtiyor. Feridun Ergin takip edilen iktisap siyasetinin zayıf noktalarını anlatıyor, yeni tatbika başlanan liberasyon rejiminde ihtiyatlı davranmak lâzım geldiğini söylüyor, hayat pahalılığına karşı tedbir alınmazsa gelecek senelerde halkın daha fazla sıkıntı çekeceğini belirtiyor.

Hükümet masasında oturan Menderes vaziyetten memnun olmadığını belli ediyor, bir sigarayı söndürmeden diğerini yakıyor ve konuşmaların encümende müsait bir hava yaratmadığını hissediyordu. Başbakan, encümenden muhataplarını tatmin edemeden çıkacak mıydı? Hayır. Derhal söz aldı. Bütçe açıklarından ve hayat pahalılığından endişeye mahal olmadığını, henüz kat'i anlaşmaya varılmamış olduğundan o ana kadar ifadeden çekindiğini, fakat encümen azasının ketum davranacaklarını ve gazetelere aksettirmiyeceklerini bildiği için açıklamakta mahzur görmediğini, Amerika'dan birkaç yüz milyonluk büyük bir istikraz aktedilmek üzere bulunduğunu söyledi. Amerikanı yardımı hakkında verilen müjde, encümende memnuniyet uyandırdı. Cemal Eyüpoğlu (C. H. P.) müjde tahakkuk ettiği takdirde, Menderes'in tarihte Büyük Reşid Paşa ile mukayese edilecek bir mevkie sahip olacağımı söyledi. Menderes Eyülboğluna hararetle teşekkür etti ve encümenden çıktı. Gün kurtarılmıştı.

Tarihi encümen

Haftalar geçti. Müjdelenen Amerikan yardımı ufukta gözükmedi. Bu esnada, memurların gelir vergisi rejimi içine alınmasına taraftar milletvekilleri gittikçe çoğalıyordu. Bir tarafta milyonlar kazandıkları halde tek kuruş vergi ödemiyenler bulunurken memur maaşlarından %30 veya %35 nisbetinde vergi kesilmesi, tenkidlere yol açıyordu. Fakat Kazanç Vergisi tamamen kaldırılarak memurlarını çok daha mutedil bir nisbet üzerinden gelir vergisine tâbi tutulması, hazineye 197 milyon liraya mal olacaktı. Bütçe açığı da 400 milyonu aşacaktı. Hükümet hu güçlüğe çâre bulmayı Bütçe encümenine bırakmıştı.

Feridun Ergin
Doğru söyleyeni...

Encümen riyaseti Nedim Ökmen, Ferid Melen, Osman Bölükbaşı ve Feridun Ergin'den mürekkep bir tâli komisyonu varidat variyetini tetkike memur etti. Osman Bölükbaşı ve Ferid Melen tâli komisyon çalışmalarına katılmadılar ve muhalif kaldılar. Asıl mesai Nedim Ökmen ve Feridun Ergin tarafından yapıldı. Üniversite iktisad kürsüsünden yetişmiş bir ilim adamı ile tecrübeli bir maliye müfettişi, Feridun Elgin ve Nedim Ökmen, bütün kaynakları zorlayarak ve tahminleri yeni şartlara göre ayarlayarak 197 milyona karşılık buldular ve memurların eline ayda %15 nisbetinde fazla para geçmesini sağlayan vergi indirimleri bu sayede imkân dahiline girdi. Nedim Ökmen ve Feridun Ergin'in varidat tahminleri, mali yıl nihayetinde %99,6 nisbetinde tahakkuk etti. Diğer memleketlerde bu derece hakikate yakın bir varidat tahminine nadiren rastlandığından, hükümet neticeden kendisine bir iftihar payı çıkarmış ve o vakittenberi bütçe tahminlerinin ne kadar doğru çıktığını her vesile ile tekrarlamaktan geri durmamıştır.

Her memleketin parlâmento tarihinde, unutulmayacak safhalar vardır. Bizde de, Birinci Büyük Millet Meclisinin hatırası hâlâ yaşamaktadır. Demokrat Parti iktidarının ilk birkaç yılında Bütçe encümeninin sahne olduğu faaliyet de, hafızalardan kolay silinmeyecek bir canlılık arzetmektedir. Orada iktisadi ve mali meseleler seviyeli münakaşalara mevzu teşkil etmiştir. Dış ticaret, para ve kredi, döviz, vergi ve teşkilât meseleleri açıkça görüşülmüştür. Encümen raporları Meclis içinde ve dışımda alâka uyandırmıştır. Liberasyon rejimimin aksıyacağı, dış ticaretin daralacağı, mal darlığının başlıyacağı orada aylarca evvel bahis mevzuu edilmiş, mesuller ikaz olunmuş ve alınması gereken tedbirler gösterilmiştir. Hâdiseler, encümende yapılan tavsiyelerin doğru çıktığını fiilen göstermiştir. İktisad siyasetine encümende belirtilen esaslara göre istikamet verilse idi, bugün memleketin bambaşka şartlar içinde yasayacağına şüphe yoktu.

Bütçe encümeni başlangıçtan itibaren aynı hüviyet ve havayı muhafaza etmemiştir. Nedim Ökmen, Fethi Çelikbaş, Emin Kalafat ve Kenan Yılmaz kabineye girmişlerdir. Encümen Reisi Enver Adakan evvelâ Dışişleri komisyonuna nakledilmiş ve seçimlerde namzet gösterilmemiştir. Cezmi Türk, Cemal Eyüboğlu ve Ferid Melen seçimlerde kaybetmişlerdir. Tarık Gürerk Vakıflar Bankasına umum müdür olmuştur. Dört yıl Halk Partisinin bir milletvekili sıfatiyle güzel konuşmalar yapan Server Somuncuoğlu istifa etmiş ve geçen seneden itibaren hükümet saflarında memnuniyet uyandıran konuşmalar yapmağa başlamıştır. Feridun Ergin, bir aralık iktisad encümeninle nakledilmiş ise de, bir aza gibi muntazaman bütçe encümenine devam ederek inandığı fikirleri sonuna kadar müdafaaya çalışmıştır.

Amerikan yardımı

Yüz milyonlarca dolarlık Amerikan yardımı, beş sene evvel müjdelenmiştir. Beş senedenberi, fasılalarla, gazetelerde yardımın yakında tahakkuk edeceğine dair haberler okunmuştur.

Yardım ve istikraz mevzuunda,

ilk müşkül, İmar ve Kalkınma Bankasiyle yapılan temaslarda teskini hissettirmiştir. Banka, Türkiye iktisadiyatına dair hazırladığı raporu takdim etmek üzere memleketimize bir heyet göndermişti. Raporda iktisadiyatımızın istikbali hakkında müsaid görüşlere yer verilmekle beraber, enflâsyon tehlikesine işaret ediliyor ve ihtiyatlı bir yatırım siyaseti tavsiye olunuyordu. Bu ikaz ve tavsive, Ankara'da biraz haşin bir mukabele gördü. Bankanın ikinci Reisi Garner, Washingtona dödükten sonra hislerini saklamadı ve Seyhan Barajı için kredi alabilmek hususunda müşkülâta uğradık. Aynı tarihlerde, iktisadi yardım heyeti başkanı Russell Dorr da memleketimizden ayrılmak mecburiyetinde kaldı.

Seyhan barajı için kredi ancak 1952 de temin edilebildi. Daha sonra inşasına başlanan baralarda ise, eski emanet usulünü andıran bir finansman sisteminin tatbikına zaruret hasıl oldu. Bu sisteme göre, inşaatı deruhte eden şirketlere fiilî masrafın %15 i nisbetinde ücret verilmektedir.

1952 den itibaren, duş ticaret açıklarının tediye muvazenesi üzerindeki tazviki ağırlaşmıştır. İthalâtın durmaması için, döviz transferleri geciktirilerek yapılmasa başlanmıştır. Aynı zamanda, kredili itihalât teşvik edilmiştir. Transferlerin geciktirilmesi, alacaklılar arasında sikâyetlere sebebiyet vermiş ve kredili ithalât pahalılığı arttırmıstır. Satıcılar, mal göndermek hususunda isteksiz davranmağa başlamışlardır. İmzalanan kredi anlaşmalarından istifade edebilmek, gün geçtikçe zorlaşmıştır. Dahil! piyasada, sıkıntılarla karşılaşılmıştır. Derde, ancak Amerika'dan alınacak yüz milyonların deva teşkil edebileceğine kanaat getirilmiştir.

Amerikadan yüz milyonları alabilmek için ne yapmalı idi? Akla bir ecnebi mütehassıs angaje etmek, iktisadi vaziyet hakkında rapor yazdırmak geldi Thornburg'a hükümetin iktisad müşaviri olarak vazife verildi.

Thornburg'un intihabı, iki cepheden talihsizlik teşkil ediyordu. Kendisi, meslek itibariyle, iktisada değildi. Hayatı, bir petrol şirketinin idari işlerinde geçmişti. İsmi Avrupa'da duyulmamış ve Amerikada az tanınmıştı. Bir memleketin iktisadi mukadderatında söz sahibi olabilecek mevkide değildi. Diğer taraftan yazdığı kitapta, ekalliyetlerin vaziyeti ve Atatürk'ün doğudaki icraatı hakkında tasvip edilemiyecek bazı satırlar mevcuddu. Batı dünyasında, milli vahdet fikrine uymayan neşriyat yapmış müelliflere hükümetlerin vazife vermeleri teamül olmadığından, Thornburg'un tayini hayret uyandırmıştı.

Thornburg, memleketimizde aylarca kaldı. Takat tetkiklerini tamamlamasını beklemeden, Fatin Rüştü Zorlu kredi meselesini halletmek üzere Washington'a gitti. Washington'da üç hafta kalarak dertlerimizi anlatmağa çalıştı. Neticenin menfî çıkması, memleketimizde çok kimseleri ümitsizliğe düşürdü. İktidarın propaganda cihazı, red haberinden ancak birkaç gün sonra işlemeğe başlıyabildi. İstikraz müzakerelerinin kesilmediği ve Türkiyede devam edeceği bildirildi. O esnada, Amerikan yardım heyeti başkanı bir defa daha istifaya mecbur kalarak ayrıldı. Fakat bu sefer Amerikalılar, heyet başkanlığına bir general tayin ettiler.

Gazeteler, istikraz meselesinin, Para Fonu toplantısında halledileceğini yazdılar... Para Fonu dağıldıktan sonra, müzakerelere girişilceğini haber verdiler... Thornburg, memleketinrizi bırakıp gitti. Nihayet Susurluk nutkunda, Adnan Menderes Amerikan yardımına temas etti: İste Amerikadan 300 milyon dolar istikraz yapmadık. Fakat ayaktayız. Yalnız ayakta olmakla devam edecek değil, ileri hareket ve hamlelerimizi devam ettireceğiz.»

Parti Grupu

İktidar, 1951 de kabine değiştiği vakit, parti grupundan itimad reyi istemişti. Menderes, program müzakereleri esnasında, muarız bir cereyanla karşılaşmıştı. Yüzden fazla imzalı bir takrir, kendisini müşkül vaziyete düşürür gibi olmuştu. Fakat Adnan Menderes, birkaç saat içinde grupun havasını yumuşatmış ve takip edilen siyaseti beğenimiyenlerin sayısı 01 e kadar düşmüştü. Sıtkı Yırcalı, Fethi Çelikbaş ve Osman Şevki Çiçekdağ '61' ler arasında bulunuyorlardı. Şimdi Köylü Partisi Başkanı olan Cezmi Türk ve Emin Kalafat reye katılmamışlardı. Enver Güreli ve Feridun Ergin'in de kırmızı rey kullandıkları zannedilmektedir.

Çabuk atlatılan bu buhrandan sonra, parti grupunda bir daha. mes'uliyet bahsi açılmamıştır. Ancak reddedilmesi devletin umumi hayatını felce uğratacak ve hazırlanmasında bütün milletvekillerinin emeği geçen Bütçe Kanunu çıktıkça, verilen reyleri bir itimad tezahürü olarak vasıflandırmak âdet edinilmiştir. Halbuki bütçe, yalnız hükümetin malı değildir. Bir kanunun kabulü de, kullanılan reylerin mahiyeti itibariyle, itimad beyanı telâkki edilemez. Fakat bütçe reylerinin bu şekilde tefsiri, müsaid bir hava yaratmağa hizmet etmektedir. Grupta ise, müzakerelerin reye konulmaksızın gayesiz ve neticesiz bir şekilde cereyan etmesi, teamül halini almıştır. Grup mekanizması, fiili bir murakabe tesis edememiş, mes'uliyet mefhumu plâtonik bir ideal haline gelmiştir.

İcra kuvvetinin grupa karşı fiilen mesul durumda olmamasına mukabil, Parti Genel Kurulunun grup azası üzerinde titiz bir murakabe icra ettiği göze çarpmaktadır. Parlâmento an'anesi bakımından, grupun bir prensip kararına bağlamadığı bütün meselelerde, mebusların şahsî fikirlerini müdafaa etmek haklarıdır. Genel Kurul ise, isbat hakkı ve iktisad siyaseti gibi mühim mevzuların grupta müzakere edilmesini istememiştir. Zira müzakerelerin böyle bir mecraya sürüklenmesi hatâların deşilmesine ve mesuliyet bahsinin tazelenmesine sebebiyet verebilirdi. Fakat grupta prensip kararma bağlanımıyan mevzularda fikirlerini söyliyenlerden ve reylerini kullananlardan On birlerin. Feridun Ergin'in ve bütçe müzakerelerinde Ekrem Alican'ın nasıl bir zihniyetle karşılandıkları malûmdur.

Feridun Ergin encümen konuşmalarında, bütçe raporlarında ve makalelerinde, memleket menfaatlerini düşünerek siyasî ve iktisadî tahliller, tenkidler ve teklifler yapmıstır. Feridun Ergin'in partiden çıkarılması hakkında verilen karardan bahseden iktidar yakınlarına göre, bütün icraat müşterek bir mes'uliyet rejimi altında yürütülmektedir. İcraatı tenkid eden bir şahıs, kendini mes'üliyetin şümulü dışına çıkarmış demektir. Binaenaleyh partide işi yoktur.

Demokrat Partide, mes'uliyet mekanizması tersine islemektedir. Partinin ileri gelenleri, umumi iktisad siyasetine dair grupa şimdiye kadar hesap vermemişlerdir. Dış ticaret, para, döviz ve pahalılık ile alâkalı kararlar alırken de, ekseriyetin fikrini sormamışlar ve revini istememişlerdir. Fakat tatbik ettikleri tedbirlerin menfi neticelerinden, grupun ekseriyetini de kendilerile beraber mes'ul saymışlardır.

Feridun Ergin hakkında verilen karar, parti bünyesi içinde münferid ve müstakil fikirlere en şiddetli aksülâmeller gösterileceğine herkesi inandırmıştır. Urfa milletvekilinin ihraç edilmesinden beklenen netice, saflarda tenkidin yerine sükûtun kaim olmasıdır.

Basın

Basın hürriyet meş'alesinin yandığı mihraptır. Demokrat Parti, basının yardımı sayesinde, zafer yolunda merhaleler aşmıştır. Halk Partisi devrinde gazeteler kapatılır ve gazeteciler mahkemeye verilirken, demokratlar hür bir matbuat rejiminin candan taraftarları idiler. Babıâli caddesinin emekdarları, Demokrat Parti kurucularının kendilerini sık sık ziyarete geldiklerini ve yaptıkları her konuşmadan sonra telefon açarak bunun kı-

(Devamı 32 nci Sayfada)

Dewey, firması önünde

Avukata iş bulunacak

meşgul olacağı hususunda ise henüz, bir açıklama yapılmamıştır. Fakat bir hukuk firması ne iş yapar?

İki ihtimal

En kuvvetli ihtimal Dewey'in Amerika'dan talep ettiğimiz krediyle meşgul olması ve bunun teminine çalışmasıdır. Bir çok memleket, Amerika'da bu neviden mümessiller tutmuştur. Ancak onlar daha ziyade nüfuzlu şahsiyetlerin yakınları arasından kendilerine avukat veya vekil seçmişlerdir. Dewey'in bizim fişlerimizle canı gönülden ve açıktan açığa alâkalanması pek güçtür. Zira Dewey nihayet bir Amerika Cumhurbaşkanı adayı, Türkiye ise yabancı bir devlettir. Mesleki mecburiyetlerin dışında Cumhuriyetçi adayın Türkiye'ye hususi **bir** muamele yapar görünmeyeceğine şüphe yoktur.

İkinci bir ihtimal Dewey firmasının Amerika'da aleyhte yapılan neşriyata karşı dâvalar açmasıdır. Hakikaten bir hukuk firmasının veya bir avukatın bizim anladığımız mânada vazifesi müvekkilinin haklarını mahkemelerde de korumaktır. Tenkid hudutlarını aşan neşriyat varsa onlar hakkında mahkemeye müracaat düşünülmüş olabilir ki Amerika'da avukat tutmamızın bir sebebi belki budur. Ancak bunun akla pek yakın gelmediğini kabul etmek lâzımdır. Zira Amerika gibi basın hürriyetinin pek geniş mânada alındığı memleketlerde ora avukatlarının - hele siyasi hüviyetleri varsa - gazetelere karşı yabancı devletlerin menfaatini korumakta tehalük gösterin ivecekleri şüphesizdir.

Gerek hükümetimiz, gerekse Dewey firması daha fazla açıklamada bulunmak istememiştir. Amerikadaki firma Türkiye'nin talep ettiği 300 milyon doların alınabilmesi için mi çalışacağı yolundaki sualler karşısında bir cevap vermemeyi tercih etmiş, sadece Türkiye'yi hukuki bakımdan temsil edeceklerini ve onun haklarını koruyacaklarını bildirmiştir. Bundan da anlaşılmaktadır ki firmanın neyle meşgul olacağı kesin olarak tayin edilmemiştir. Zaten firmaya ödenen para da öyle fazla bir şey değildir. Bu daha ziyade icaba göre iş yapılacağının ve onlardan dolayı hükümetimize hesap çıkarılacağının delillidir. Amerikayla gittikçe artan münasebetlerimiz karşısında orada müdafaa, edilecek hukuklumuz ehemmiyet kazanmaktadır. Bu bakımdan bir firmayla anlaşılması iyi olmuştur.

C. H. P.

Bursa'da toplantı

Bu haftanın sonunda Bursa, heyecanlı ve alâka uyandırıcı günler geçirecektir. Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi, mutad toplantısını Örfi İdare hudutlarının dışında yapmayı tercih etmiş ve kongre mahalli olarak Bursa'yı seçmiştir. Böylece, aynı zamanda turistik mahiyet alan kongre ve konferanslara bir yenlisi ilâve edilmektedir. Parti Meclisi azalarının, ateşli müzakerelerin hararetini güzel Bursanın kaplıcalarında kolaylıkla söndürecekleri tahmin edilebilir.

Niçin Bursa, niçin Örfi İdare hudutlarının dışı? Bunun sebeplerini keşfetmek için pek fazla zekâya lüzum yoktur. Örfi İdare hudutları içine şamil olmak üzere bir takım yasaklar konmuştur. Bazı mevzulara dokunulması men edilmiştir.. Halbuki bu hudutların dışında takvid yoktur ve olamaz. İhtimal ki Cumhuriyet Halk Partisinin Meclisinde her şeye temas edilmek istenilmiş ve toplantılar gizli olmakla beraber sonda bir tebliğ yayınlandığından Bırsa'ya gidilmek suretiyle bu tebliğde görüşülenlerin tam icmalini yapmak imkânı temin olunmak gayesi güdülmüştür. Ancak Örfi İdarenin bulunduğu üç büyük vilâyetimizde çıkan gazeteler, eğer Cumhuriyet Halk Partisinin tebliğinde Örfi İdare yasaklarının şümulüne giren kısımlar varsa bunları neşredemeyeceklerdir. Mamafih tebliğ, bir vesika olarak kalacaktır.

Ancak, bütün bunlar dün meçhul değildi. Örfi İdarenin yasakları daha ilk gündenberi belliydi. O halde Cumhuriyet Halk Partisi neden komutanlığa müracaat etmiş ve Parti Meclisi toplantısının Ankarada yapılabilmesi için müsaade talebinde bulunmuştur? Zira Cumhuriyet Halk Partisi tarafından böyle bi!r müracaat yapılmış ve komutanlık tarafından gerekli izin verilmiştir. Şimdi, izin alındıktan sonra tası tarağı toplayıp Bursa'ya gitmek Cumhuriyet Halk Partisi Merkezinde işlerin enine boyuna düşünülmediğinin açık delilini ortaya koymaktadır. Parti, bir defa daha aynı şekilde hareket etmişti. Bir kaç ay evvel, parti münasebetlerinin son derece

olduğu bir sırada İstanbul teşkilâtı Spor ve Servi Sarayında bir toplantı yap mak için vilâyete başvurmuştu. Fakat vi lâyet binayı verdiği halde, bir takım sudan ve kimseyi inandırmayan sebepler ileri sürülerek toplantıdan vaz geçilmişti. İhtimal ki o zaman vilâyetin Spor ve Sergi Sarayını, Demokrat Partinin emrine verdiği halde Cumhuriyet Halk Partisine vermeyeceği tahmin edilmiş ve mazlum vaziyette görünmek için böyle bir manevra çevrilmişti. Siyasi partiler bu gibi hareketler yapamazlar mı? Elbette ki yaparlar. Ama, hazırlıksız bulunmamak ve komik vaziyete düşmemek için de tedbirler alırlar. Simdi de Cumhuriyet Halk Partisi Meclisinin Örfi İdare Komutanlığından izin alındığı halde Ankarada değil, Bursada toplanması tarafsız vatandaşta ciddi bir tesir yapmamaktadır. Toplantı veri olarak Örfi İdare hudutlarının dışı seçilebilirdi ve ihtimal ki böyle davranmak da doğruydu. Ama, önce müsaade isterin almak ne oluyor? İktidara «plânlı ol, prog ramlı ol» diye ihtarlarda bulunan bir partinin evvelâ kendi ic işlerine bir ceki düzen vermesi her halde faydadan hali değildir.

Meclisin meseleleri

Parti Meclisi Bursa'da toplanacağına göre, bütün memleket meseleleri ele alınacak ve Parti mesulleri tarafından son iki ayın siyasî hâdiseleri hakkında delegelere malûmat verilecek demektir. Bunların nihai tebliğde de bahis mevzuu edilmesini beklemek lâzımdır. Bu a rada bazı temaslar hakkında da açıkla malarda bulunulması kuvvetle muhte meldir. Böylece muhalefet partisi bir müddetten beri hâdiselerin zoruyla çekildiği inzivadan çıkmış olacaktır. Cumhuriyet Halk Partisi Meclisinin toplantısını Demokrat Partinin büyük kongresi takip öleceğine ve onun adeta hemen arkasından Türkiye Büyük Millet Meclisi açılacağına göre siyasi hayat ekim ayı içinde yeniden canlanacak ve ihtimal ki kızışacak demektir.

Siyasi havanın bilhassa Büyük Millet Meclisinde şiddet kazanması ve azami haddini bulması beklenir. Çünkü, bütün meseleler, muhalefet tarafından cevaplandırılması istenilen bütün istifhamlar kürsüye getirilecektir. Bu istifhamların iktidar tarafından cevaplandırılıştaki tarz daha ilk günlerde siyasi havanın karekterini verecektir. Görünüş odur ki, hava sert ve şiddetli münakaşalı olacaktır.

Seçimler

Rakamların dili..

Gecen hafta içinde bir akşam, Ankara radyosunun son haberler bülteninin başında dinleyiciler havadis yerine bir tefsir işittiler. Okuman sanki haber bülteni değil de, Radyo gazetesiydi. Bir kaç gün evvel, Ankara Valiliğinin de meşhur tebliğinden anlaşılacağı gibi yer yer bir sayım gününün sessizlik ve hareketsizliği içinde cereyan eden mahalli seçimlerin neticesi bildiriliyor ve bu neticeler Demokrat Partinin bir zaferiymiş gibi ilân ediliyordu. Ertesi gün Zafer'in okuyucuları gazetenin başında da o havayı buldular. Müteakiben Başbakan Adnan Menderes Susurlukta irad ettiği bir nutukta aynı malzemeyi kullandı.

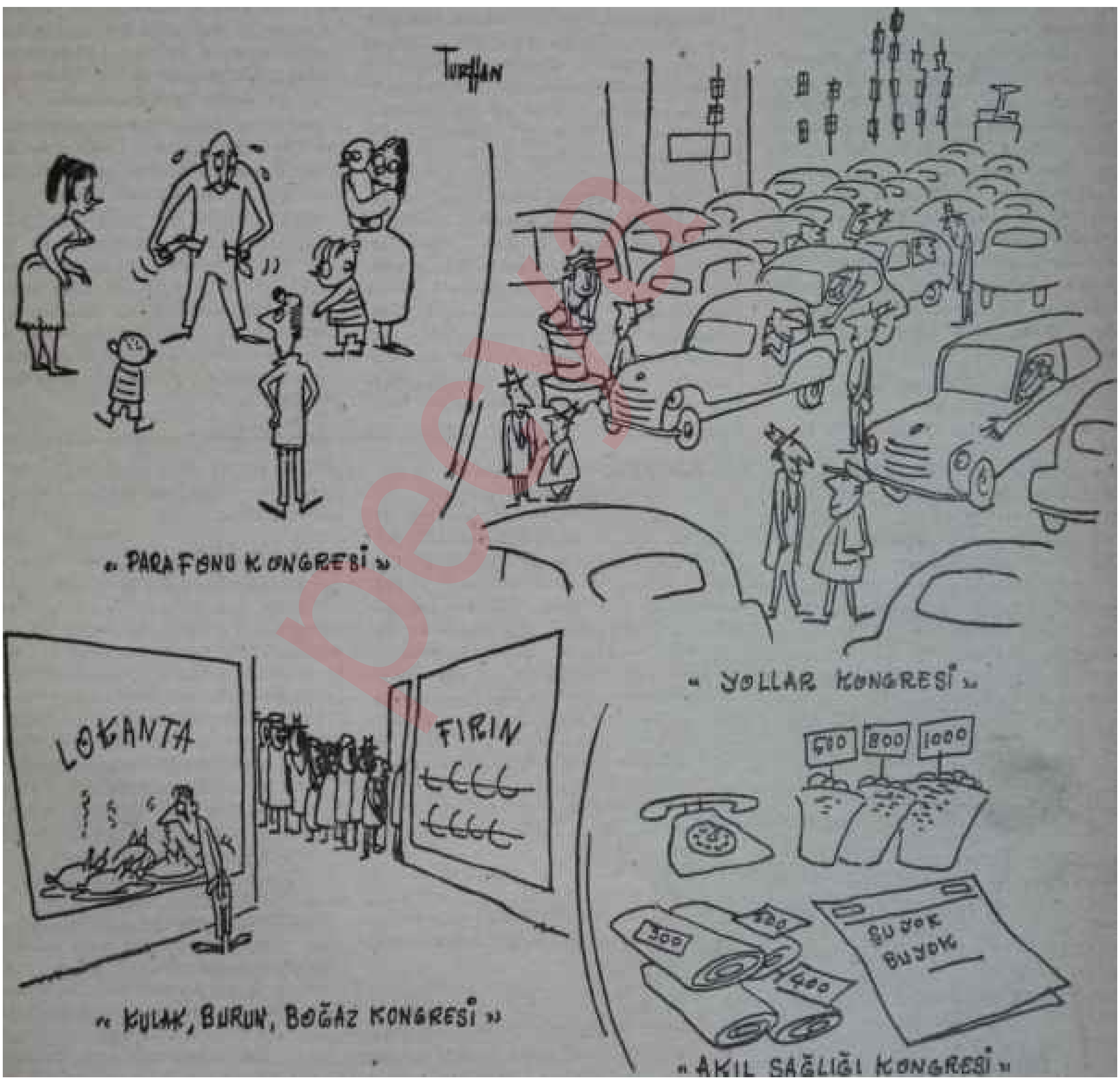
AKİS, seçimlerden evvel, D. P. Büyük Kongresinin yapılacağı duyulduğunda, partinin, bugün yüksek sevk ve idaresini elinde tutan hizbin kongreye ancak bir seçim, zaferi propagandası içinde gidebileceğini bildirmişti. Hakikaten haberimiz tahakkuk etmiş ve mahalli seçimler etrafında böyle bir hava yaratılmak istenmiştir. Ama iktidarın kendisine yarayacak şekilde dile getirdiği rakkamlar, aslında başka türlü korkuşmaktadır ve İl Genel Meclis seçimleri Demokrat Partinin umumi seçimlerden bu yana kuvvetinden ne kadar çok kaybettiğini açık olarak göstermektedir.

Katılanlar ve katılmayanlar

1950 de, Umumi Meclis seçimlerine katılmak, hakkına sahip vatandaşlarını sayısı 8.296.093 kişi idi. Bunlardan 4.598.839 adedi, reylerimi fiilen kullanmışlardı. Seçime iştirak nisbeti % 55 idi. Demokrat Parti.2,5 milyon, Halk Partisi 1.8 milıyon, Millet Partisi 183 bin ve müstakiller 204 bin rey kazanmışlardı.

1955 Umumi Meclis seçimleri, beş sene öncesine nisbetle daha az alâka toplamıştır. İki büyük muhalefet partisi seçimlere girememişlerdir. Birçok yerlerde iktidar partisi rakipsiz kalmıştır. Yalnız bazı kazalarda Köylü Partisinin ve müstakillerin namzedleri Demokrat listelerile çarpışmıştır. Sayısı 10.687.033

SON GÜNLERDE TÜRKİYE'DE TOPLANAN KONGRELER

e yükselen seçmenlerden ancak 4.146.873 tanesi sandık başlarına gitmiştir. Köylü Partisinin ve müstakillerin seçimlere katıldıkları kazalarda 757.706 vatandaş iktidar aleyhine rey vermiştir.

Muhalefetin seçimlere girmediği mıntakalarda, iştirak nisbetinin düşük olmaması için, iktidarın »mahalli teşkilâtı» büyük 'bir faaliyet sarfetmiştir. Muhtelif suretlerle halkın sandık başlarına getirtilmesine çalışılmıştır. Teşkilât tarafından fazla rey toplamak üzere sarfedilen gayretlerin neticesi, mıntakanın bünyesine ve partinin mahalli kuvvetine göre değişmiştir. Halikın kolaylıkla telkin ve tesirlere kapılmadığı büyük şehirlerde, iştirak nisibetinin yükseltilmesi kabil olamamıştır. Küçük şehirlerden ve ücra köşelerden, muhalif partilerin kuvvetli oldukları yerlerde de halk sandık başlarına rağbet göstermemiştir. Buna mukabil, Demokrat Partinin faal ve nafiz bir uzviyete sahip bulunduğu mahallerde, iştirak nisbeti vasatın üstüne çıkmıştır. Meselâ Urfanın kazalarından Birecikte 12 086 seçmenden 7375 i, Akçakalede 10,679 seçmenden 6.789 u ve Hilvanda 8.360 seçmemden *5297* si rey kullanmışlardır. Mardinin kazalarından Derik'de 9850 seçmenden 5284 ü, Kızıltepe'de 11. 152 seçmenden 7.217 si ve Mazıdağ'da 5889 seçmenden 4860'ı ve Savurda 12.743 seçmenden 7.723 ü sandık başlarına gitmişlerdir. Ekalliyetlerin kesif bir halde bulundukları Beyoğlunda, iştirak nisbeti Fatih ve Kadıköyden biraz yüksek olmuştur.

Anadolu'da siyasete alâka göstermiyen ve taraf tutmayan pek az insan bulunduğu malûmdur. Her köyde, kimin hangi partiye rey vereceği umumiyetle evvelden bellidir. Seçime giren bir partinin aldığı rey sayısı, diğer partilerin kuvvetine karine teşkil edebilir. İki muhalif partinin seçimlere girmemeğe bir «jest» olarak karar verdiği ve iktidar partisinin bilâkis halkı rey kullanmağa davet ettiği göz önünde tutulursa, iştirak nisbetinin düşük olduğu mıntakalarda ekseriyetin nasıl bir temayül beslediği kolaylıkla tahmin edilebilir.

Köylü Partisinin seçimlere katıldığı yerlerde, bir mücadelenin mevcudiyetine rağmen, halkın sandık başlarına rağbet etmemesi dikkati çekmektedir. Bu muhalif partinin namzed gösterdiği vilâyet ve kazalardan Akçakoca'da 8338 seçmenden 3541 tanesi, Bakırköyde 38.068 seçmenden 5201 tanesi ve Sakaryada 57.394 seçmenden 13.189 tanesi rey kullanmıştır. Köylü Partisi 1495. Umumi Meclis azalığından yalnız 7 tanesini kazanmakla beraber, iktidarla boy ölçüşürken aldığı rey sayısı küçümsenecek mikdarda değildir. Sönük geçen ve alâka toplamıyan bir seçim kampanyasında dar imkânlarla çalışan küçük bir muhalefet partisinin Sakaryada iktidarın 8539 reyine mukabil 3258 veya Bakırköyde iktidarın 4230 reyine mukabil 763 rey kazanması, manâ taşıyan birer neticedir.

Köylü Partisi gibi, müstakillerin de seçime girdikleri yerler mahduddur. Fakat buralarda iştirak nisbetinin yüksek olması, iktidar zümresi ile müstakiller arasında çetin bir mücadele cereyan ettiğini belirtmektedir. Denilebilir ki 1955 Umumi Meclis seçimlerini canlandıranlar, müstakillerden ibaret kalmıştır. Müstakiller Umumi Mecliste 106 azalık kazanımışlar ve kaybettikleri yerlerde de hayli rey toplamağa muvaffak olmuşlardır. Henüz bir sene evvel mebus ve muhtar seçimlerinden parlak zaferlerle çıkan bir iktidar partisine karşı müstakillerim bu neticeleri almalarında, muhtelif âmillerin tesiri olmuştur. Onların bilhassa kendilerini şanslı gördükleri, iktidâr namzedlerinin beğenilmediği ve halkım değişiklik istediği kazalarda nazedliklerini koymaları bu neticeyi temin etmiştir.

Kesif nüfusa sahip vilâyet ve kazalarda iştirak nisbetinin düşük olması ve küçük yerlerde müstakillerin varlık göstermeleri, bir senedenberi siyasi şartların ve umumi efkârın değişmeğe yüz tuttuğunu göstermektedir. D. P. için yapılacak en iyi şey parlak başlıklar kollanmaktan ziyade, bu tehlike çanına kalak vermektir.

Şehirler ve köyler

Secimlere bakılırsa ve memleketin durumu göz önünde tutulursa varılacak netice şudur: Şu anda yeni bir umumi seçim olsa ekseriyeti gene Demokrat Parti alacaktır. Ama iki ana parti arasında az rey farkı bulunan yerlerde DP, ikinci plâna düşmüştür. Buna mukabil büyük farkların mevcut olduğu vilâyetlerde fark kapatılma yolundadır. Şehirlerde asıl rol oynayan münevver ve tarafsız kütle Demokrat Partiden tamamiyle dönmüştür. Belediye seçimleri bunu daha açık olarak gösterecektir. İktidar İstanbulu da kaybetmiştir. Bu, otuz milletvekili demektir. İşin daha endişe verici tarafı köyler yavaş yavaş istikamet değiştirmektedir. Denilebilir ki Demokrat Parti mühim bir kararın arifesindedir. Eğer harekete geçilecekse, şimdi yani ekseriyet gene bu partideyken geçilmelidir. Daha sonra geç olacaktır. işlerin idare ediliş tarzı düzeltilmediği takdirde gayrımemnunluk ekseriyetin kaybı neticesini mutlaka ve mutlaka verecektir.

İhtiras Kavgası

Dr. Kemal BEKATA

Biraz okumuş yazmış, üç beş kelâm etmesini öğrenmiş bazı şahıslar kendilerini dâhi sayıyorlar.

Bunlar her şeye muktedir oldukları, falan filan mevkilere kendilerinin daha lâyık bulundukları zehabındadırlar. Çok konuşmasını, kendilerinden bahsetmesini sever ve isterler.

Bunlar her şeyden anladıklarını sanırlar. Bir edebiyatçı kadar edebiyatçı, bir tarihçi kadar tarihçi, bir mühendis, bir kimyager, bir hukukçu kadar mühendis, kimyager, hukukçudurlar. Fakat mahdut kabiliyetlerine uymayan bu hareket ve isteklerini saklamasını da bilemediklerinden gülünç olmaktadırlar.

Bazıları ise kendi mahiyetlerini takdir ettikleri için kendilerini her şeye lâyık gördüklerini ve olduklarından fazla görünmek istediklerini saklamasını becerebilmekte, fakat olduklarından da fazla olmağa çalışmaktadırlar. Mahdut olduklarının farkedilmesini istemedikleri için, bunu saklar zehabiyle büyük işlerde gözükmeğe ve kendilerini etraflarına olduklarından daha üstün satmağa uğraşmaktadırlar.

Bunlar prestije düşkün kimselerdir. Diğer kimseler tarafından takdir edilmek, hayranlıkla karşılanmak veya korkulur, çekinilir insan olmak, bunlar için bir şeref, haysiyet meselesidir. Muvaffakiyetlerinin takdirle karşılanması bu kimseler için kâfi değildir. Onlar daha şümullü methiyeler isterler. Çünkü, çok iyi bildikleri mahdut kabiliyetlerinin ancak bu suretle farkedilmiyeceğini sanırlar.

Bu kabil kimselerin olduklarından fazla görünmek için sarfettikleri büyük gayret, hudutsuz para, ve hatta harcadıkları memleketin sulh ve sükûnu gözlerine asla görünmemektedir. Bu gaye için, bu cins insanlar nazarında her vasıta mubahtır. Yalan, iğfal, küfür, hakaret, tahrif bu vasıtalar arasındadır.

Bu haller ellerinde şu veya bu şekilde bir kuvvet toplanmış mahdut kabiliyetli insanlarda daha vazıh görünmekte, daha tehlikeli şekillere bürünmektedir. Fakat Demokratik zihniyet ve esaslar memlekette yayıldıkça bu kabil insanların prestij için mücadeleleri de o nisbette güçleşmekte ve bu güçlüğü yenmek için kullanılan vasıtalar bayağılaştırılmaktadır.

Bu haleti ruhiye içinde çarpışanların hiç ağızlarından düşürmedikleri gaye, hakikaten halkın saadetini temin midir? Biz hiç sanmıyoruz.

Halk ahlâkını bu kabil mücadelelerde rol alanların şahsiyetleri ile bu gibi mücadelelerde kullanılan vasıtalar alçaltır veya yükseltir. Eğer cemiyetler, önlerine atılacak fertlerin iyi karakterde olmalarını bidayetten temin edemezlerse, o cemiyetlerin istikballerine emin gözlerle bakmağa imkân kalmaz.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Bütçe

Binilen dal

1956 yılı bütçesi hazırlıkları başlamış bulunuyor. Buna ak havadisler gazetelere aksetmeye başladı. Bu yılki bütçenin masraflar yekûnunun üç buçuk milyarı bulacağı söylenmektedir. 1954 ten bu yana fiyatlardaki hakîki artışın ne kadar olduğunu kati olarak bilmiyoruz. Eğer haber verildiği gibi, bütçe üç buçuk milyara çıkacak olursa giderlerdeki artış %16 kadar tutacak demektir. Bu artışın devlet giderlerinde ne dereceye kadar hakiki bir artışı ifade ettiğini bulabilmek için fiyatlardaki hakiki artışların ne okluğunu bilmek lâzımdır. Har kiki fiyat artışlarını tespit etmek için elimizde mevcut vasıtalar bir hayli kifayetsizdir. Bu gaye için altın fiyatlarını, serbest piyasadaki döviz fiyatlarını, toptan eşya endekslerini ve geçinme endekslerini, kullanabiliriz. Fakat geçinme endeksleri ve toptan eşya fiyatları endeksleri hakikî vaziyeti göstermekten uzaktır. Bu endeksler diğer karinelerle mukayese edildiğinde komik denecek derecede cüzi fiyat artışları göstermektedir. Son çıkan Merkez Bankası bültenine bakılırsa 94 maddeden müteşekkil İstanbul toptan eşya fiyatları endeksi 1955 in ilk dört ayında geçen seneye nazaran fiyat artışlarını %2 olarak göstermektedir. Halbuki İstanbul borsasındaki külçe altın fiyatlarına bakılırsa bambaşka bir vaziyet ile karşılaşılmaktadır. Geçen yıl eylül ayında 1 gram saf altın ortalama olarak 723 kuruş olduğu halde bu yıl 1000 1020 kuruş civarındadır. Bu vaziyete göre altın fiyatındaki artış %41 dir. Hakiki fiyat artışlarının ne %2, ne de %41 olmadığı muhakkaktır. Altın fiyatlarındaki bu muazzam artış altına karşı olan talebin hususi durumundan ileri gelmektedir.

Fiyattaki hakikî artışları tespitimiz bu şartlar altında kolay görünmediğine göre önümüzdeki yıl devlet faaliyetlerinde bir artış olup olmuyacağını, eğer artma varsa artmanın, azalma varsa azalmanın mikdarını sıhhatli olarak henüz tespit edemiyeceğiz demektir. Ancak faaliyetlerde her hangi bir kısılma yapılacağına dair bir karine mevcut değildir. Bilâkis hizmet kalemlerindeki devlet masraflarını artıracak bazı tasarılar hazırlanmış veya hazrlanımaktadır. Önümüzdeki yılda tatbike başlanacağı söylenen yeni memur maaşları rejimi ve İlk Öğretimi Kanunu tasarısı gibi...

Önümüzdeki yılın bütçesi ile ilgili diğer çok mühim bir mesele de bütçenin denk olarak kapatılıp kapatılmıyacağıdır. İçinde bulunduğumuz iktisadi şartlar bütçenin fazla ile, hiç olmazsa denk olarak kapatılmasına icabettirmektedir. Fakat siyasetin ne icabettireceği veya neye müsaade edeceğini şimdiden tayin etmek mümkün değildir. Bilindiği gibi geçen sene denk olarak getirildiği söylenen - söylenen diyoruz, çünkü Meclise ilk getirildiği şekildeki denkliği de pak âlâ münakaşa edilebilir - bütçe, Bina ve Arazi Vergisi Kanunu tasarısının reddi ile açık hale düşmüştü. O zaman Demokrat Milletvekillerinin pek çoğu hükümete rağmen bu, tasarıya muhalefet etmiş, hatta bir milletvekili bunun Demokrat Partin'in bindiği dalı kesmesi demek olacağını söylemişti. Ayni kanun tasarısı Meclis Komisyonlarında beklemektedir. Yeniden Umumi Heyete getirilmesi ihtimali kuvvetlidir.

Uzun zamandanberi Maliye Bakanlığında bazı vergi kanunları üzerinde çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Son günlerde bunlar hakkındaki havadisler sık sık gazetelere aksetmeğe başlamıştır. Bahsedilen tasarılar, Zirai Gelir Vergisi Tasarısı, Gelir Vergisi Tâdil Tasarısı ve yeni Veraset ve İntikal Vergisi Tasarılarıdır.

Gelir Vergisi tâdil tasarısında yüksek kademelerdeki gelir gruplarının daha fazla vergiye tâbi tutulması imkânları incelenmektedir. Son kademelerdeki vergi nispetinin ve mütenakkilik hududunun yükseltilmesile devlet gelirlerinde oldukça ehemmiyetli bir artışın sağlanması kabil olabilir.

Veraset ve İntikal Vergisindeki tadil belki vergiyi daha modern bir vergi haline sokacaktır ama, gelirlerde büyük bir artış temin etmesini beklemek doğru olmaz. Zaten mevcut vaziyette bu vergi çok cüz'i bir hasılat temin edebilmektedir. Cemiyetimizdeki sosyal yapı ve müesseseler icabı veraset vergisini iyi işler hale getirmek oldukça güç bir iştir.

Gelirlerdeki artış bakımından kendisine en fazla güvenilebilecek olan tasarı Zirai Gelirlerin Vergilenmesi hakkındaki kanun tasarısıdır. Eğer Demokrat Parti 'bindiği dalı kesmek' korkusundan kurtulup da bu tasarıyı kanunlaştırabilirse çeşitli bakımlardan müspet bir iş yapmış olacaktır. Her şeyden önce mevcut muazzam vergi adaletsizliği bertaraf edilebilecektir.

Bugün memleketimizde aylık kazancı 200 lira olan bir memur bunun 33 lirasını gelir vergisi olarak öder. Buna karşılık yıllık kazancı 2 milyon olan bir zengin toprak sahibi bu kazancı irin bir tek kuruş dahi vergi ödemez. Mahsullerinin satılabilmesi için diğer vatandaşların ödediği vergilerden ayrılan primlerden istifade eder. Yegâne meziyeti Demokrat Partinin «bindiği dal» olmasıdır. Fakat ne olursa olsun, Başbakan iktisadî refaha ulaştığımız hakkında ne kadar konuşma yaparsa yapsın, ne kadar teminat verirse versin ziraî gelirlerin vergilenmesi mutlak zaruret halinde kendini hissettirmektedir. Yapılan bazı tahminler çok geniş istisna hudutlarına rağmen bu vergi ile yılda en aşağı 200 milyon liralık bir gelir temin edilebileceğini ortaya koymuştur. Vergi adaleti fikrinden vaz geçilse bile içinde bulunduğumuz şartlar bu miktar gelirden vazgeçmeyi kolay kolay mümkün kılmaz.

Bütçenin gelirler kısmında bu yıl tekel gelirleri hasılatının büyük meblâğ-

Maliye Bakanlığı kapısı
Çıkan çok, giren yok

lar teşkil etmesi mümkündür. Bilindiği gibi içinde bulunduğumuz bütçe yılı zarfında tekel maddelerine üst üste iki defa zam yapılmıştır.

Dört senedir halledilemiyen Musul petrolleri hissesi meselesi bu yıl halledilecek gibi görülmektedir. Eğer halledilirse 55 yılındaki 100 milyonluk açık kapanmış olacaktır. Fakat dâva bizim iddialarımıza uygun şekilde halledilse bile petrol hissemiz 1956 yılında sona erecektir.

Hayat pahalılığı

Migros faaliyette

Bundan bir buçuk sene evvel, Ankara'dan İstanbul'a giden yataklı ekspresinin yemek salonunda iki kişi karşı karşıya oturuyorlardı. Her ikisi de devletin mühim vazifelerini ifa ediyorlardı. Seçimlere henüz girilmemişti. Karşılıklı oturanların birisimin adı Fethi Çelikbaş, düğerinin ise Nedim Okmen idi. Çelikbaş, o sıralarda Ekonomi ve Ticaret Bakanı bulumuyordu, Nedim Ökmen ise - bugünkü gibi - Tarım Bakanlığı vazifesinde idi.

Çelikbaş ile Ökmen, Başbakan Adnan Menderes ile yaptıkları muhtelif konuşmalar sonunda yeni bir «iş» in hazırlıklarına başlamak üzere İstanbul'a gidiyorlardı. O güne kadar yapılan konuşmalar, muhalefetin geniş kampanyası fakat hakikat - memlekette günden güne gelişen bir pahalılık idi. Adnan Menderes, halkın şikâyetlerini o güne kadar muhalefetin bir propagandası olarak kabul etmiş, o yoldan harekete geçmiş ve devletim ileri gelenlerinin söylediklerini bir yana atarak «pahalılık» tan kendisine bahsedilmemesini istemişti. Halbuki, Feth Çelikbaş, Ekonomi ve Ticaret Bakanı olur olmaz, elindeki istatistiklere, vakıalara ve ithal, ihraç durumumuza bakarak, pahalılığım kaçınılmaz bir âfet halinde günden güne geliştiğini, büyüdüğünü ve halkı ıstıraba soktuğunu görmüştü. Bu derdin çaresini bulmak için büyük işlerin yapılması gerekiyordu. Meselâ ticaret muvazenesinde görülen büyük farklar, meselâ «halkın iştira kaabiliyeti genişledi» sözünü bir teselli olarak kabul edip, en müspet yola gitmek temayüllerini kuvvetlendirmek lâzım geliyordu. Halbuki, o günkü durum, ithal ve ihraç rejimlerimindeki genişleyen ve aleyhimize tecelli eden büyük farkları kapamağa imkân vermiyordu. İç politika bakımından Başbakanın çizdiği yol olan «halkım iştira kaabiliyetinin genişlediği» sözümden de vazgeçilemezdi Bütün bunların yanında bilhassa büvük şehirlerde kendisini gösteren, pahalılık derdinden kısmen kurtulmak ve hem ucuz, hem de iyi mal bularak halka vermek gibi bir usulle gitmek icap ediyordu,

Geniş halk tabakaları için Avrupa memleketlerinin bazıları muhtelif tedbirler bulmuştu, bu tedbirler uzun zamandan beri teşkilâtlanmış,, şekillenmiş ve en iyi şekli ile o memleketlere faydalı olmuştu. Bu teşkilâtları tetkik etmek, hattâ tetkike lüzum görmeden bu teşkilâtların ileri gelenleri ile temas etmek ve Türkiye için de ayni yoldan bir teşkilât kurulup kurulmıyacağını öğrenmek lâzım geliyordu. Fethi Çelikbaş, bu işin ince tarafını İsviçre tatbikatı ile görmüştü ve Migros denilen teşkilâtın halka hem ucuz hem de iyi ve arzu edilen malı verdiğini tespit etmişti. Migros bir büyük teşkilât idi ve başında İsviçre'nin tanınmış simalarından senatör Duttveiller bulunuyordu. Dutweiller Migros'un kurucusu ve bütün İsviçre'de halkın büyük ehemmiyet atfettiği bir teşkilâtın yaratıcısı idi. Mükemmel bir iş yapılabilir, Duttweiller ile müzakerelere girişilir, Migros'un bir ayni teşkilâtı Türkiye'de kurmak mümkün olabilirdi. Fethi Çelikbaş, bu fikri, bu teşkilâtın Türkiye'ye getirilmesi lüzumunu Başbakan Adnan Menderes'e anlattı. Menderes, bu teşkilâtın kurulması için tetkikler yapılmasına istedi, fakat Çelikbaş doğrudan doğruya Migros ileri gelenileri ile temas ederek meseleyi bir an önce memlekete getirmek yoluna gitti. İsviçreli Duttweiller, Türkiye'nin bu talebine geniş bir alâka göstermişti. Migros'un bir şubesinin Türkiye'de kurulabileceğini kabul etmişti. Müzakereler sonunda İsviçreli Duttweiller'in iştirak edeceği bir anonim şirket kurulması ve bu şirket eli ile Türk, Migros'unun faaliyet göstermesine karar verildi. Türk Migros Anonim Şirke timin bir kuruluş parası yoktu, bu şirkete bir büyük bankanın geniş kredi vermesi lâzım geliyordu. Hükümet, buna bir çare buldu ve Ziraat Bankasının geniş kredi vermesi yoluna gidildi Şirketin ilk sermayesi beş yüz bin lira oluyordu ve bu miktarı Ziraat Bankası vermişti. İstiyen iş adamı Migros'a girebilirdi, sermaye verebiliyordu, nitekim Dutweiller şirkete ortak olmuştu. Şirket, diğer şirketler gibi bir dare meclisi vasıtasiyle idare edilecek, şimdilik elindeki bir kaç elemanı kullanacak, fakat teşkilât genişleyip memlekete yerleşinceye kadar İsviçre'ye gönderilecek elemanlar yetişecek ve ileride sıkıntı çekilmiyecekti.

Migros'un statüsü Bakanlar Kurulundan geçmiş, hazırlıklar ilerlemiş, hattâ İstanbul'da bir deneme yapılmıştı. Halk Migros'un ucuz satışlarına, ayağına kadar gelen kamyon kamyon mala teveccüh göstermişti. Günkü, Migros'un en büyük hususiyetlerinden ikisi, birisi halkın ihtiyacını bir büyük şehrin her yerini hususi imal edilmiş kamyonlar ile sokak sokak dolaşmak sureti ile ayağına götürmek, ikincisi de çarşı pazardan alınan eşyayı daha ucuza satmaktı. Gayenin bu olması ve halkın ucuz ve iyi mala uzun zamandanberi hasret bulunması, Migros'un şöhretini derhal İstanbul'da genişletti. Bu sırada, Avrupa'ya altmış kamyon ısmarlanmış bulunuluyordu. Bu kamyonlar Migros teşkilâtınım hususi tip ve yapılı kamyonları idi. Yapılan hesaplara göre, bu altmış kamyon İstanbul halkını tatmin edecekti, şehrin her yerini bu kamyonlar tarayacaktı. Sokak başında bir kamyon durduğunu, temiz giyinmiş bir satıcının ucuz mal satmakta olduğunu halk görecekti. Migros malın müstahsilden müstehlike geçişimdeki büyük farkları, fiyat farklarını ortadan kaldıracaktı. Çünkü, en büyük dert bu idi, halktan fazla, fiyat talebi de bu bakımdan oluyordu. Ayrıca, gıda maddeleri muhtelif şehirlerden İstanbul'a gelirken kötü ambalaj yüzünden çürüyor, bozuluyor ve halita yenilmez hale geliyordu. Migros bunun da önüne geçecekti: Bunu da ortadan kaldıracaktı. Müstahsilden gelen mal, müstehlikin eline geçerken

Migros kamyonları Köprüde

Kazıkçılara kazık

Fethi Çelikbaş

Migrosun Türk babası

büyük bir fiyat farkı ortaya çıkıyordu, Migros bunu haddi asgariye indirmek sureti ile halkın lehine çalışacaktı. Ancak, Migros satışlardan bir büyük kâr temin edemezdi, halka hizmet vasfından böyle bir yola girdiği takdirde çok büyük şeyler kaybederdi. Ayrıca bir şirketin kâr etmemesi gibi bir hâdise de kabul edilemezdi, fakat şirketin statüsü bu kâr unsurunu gayet dikkatle halletmişti: kâr en küçük limit içinde görülecekti.

Nihayet

*K*ürsüde yakışıklı ve iyi giyinmiş yaşlı bir zat duruyor ve konuşuyordu. Kravatını Türk bayrağının renklerinden seçmişti. Fransızca konuşuyordu, - misafirlerin anlamamalarına rağmen - konuşması o kadar Türk dolu idi ki, alkışlanıyordu. Bu zat Migros'un kurucusu Duttweiller idi ve şöyle diyordu:

«— Fikir, paradan da kıymetlidir. İnşallah muvaffak olacağız. Muvaffak olunduğu müddetçe İsviçreliler size yardım edeceklerdir. Satışlarımız toptan ve perakende olacaktır, ve asla çürük mal satılmasına yol açacak bir harekete tevessül edilmiyecektir.»

Duttweller, şarklı olmadığı için büyük bir teşebbüsün ilk adımında dahi «vaad» te bulunmuyordu. Halbuki, bu değil, bunun onda biri kadar ehemmiyette bir teşebbüs yapsa idik, ne büyük nutuklar, ne büyük lâflar söyler ve ne vaadlerde bulunurduk. İstanbul'da geçen hafta içinde yapılan törende Dutweiller bu şekilde konuştu. Dutweiller'den sonra, kürsüye gelen bir memur mikrofonu ayarladı ve yarı yarıya aşağıya indirdi. Demek ki, Vali Gökay konuşacaktı ve konuştu:

«— Bir şehirde kâşaneler kurulabilir., yollar açılabilir, faika t vatandaşın midesi ıztırapla kıvranırken, akşam evine istediği kadar gıda götüremezse bu bir huzursuzluk olur.»

Vali Gökay nihayet vatandaş midesinin pahalılıktan kıvrandığını da kabul etmiş bulunuyordu. Migros bu nutuklardan sonra çalışmağa başlıyacaktı. Altmış hususi kamyon Köprünün üzerinden halkın bakışları arasında geçti ve faaliyete başladı.

Migros'un yapacağı işler

Migros, İstanbul'da muvaffak olduktan sonra, nefer yapacaktı? Temenni edilen Migros'un muvaffak olması idi. Duttweiller de bunu temenni etmiş bulunuyordu. Migros, İstanbul'da muvaffakiyet yolunu seçerse, bu takdirde teşkilâtın genişlemesi düşünülmüştü. Ankara, İzmir ilk plânda mütalâa edilen şehirler idi. Daha sonraları bu teşkilât bütün memlekete yayılacak, hem toptan hem de perakende satışlar yapacaktı. Şehirlerarası kamyon ve sair vasıta nakliyatı ile Migros geniş bir hareket getirecekti.

Migros, edindiği kân sermayeye katmak sureti ile hergün biraz daha kuvvetlenecektir. Ve temenni edilir ki, hakikaten büyük bir ıstırap halini alan, günden güne de kendisini daha fazla hissettiren pahalılık biraz olsun halkın sırtındaki yükünü hafifletsin.

Almanyadan bir mektup

Bir Elçinin Vedaı

Feyyaz TOKAR

Umumiyetle resmi kabullerin yapıldığı Redolite'nin ikinci kapısında davetlilerini karşılıyorlardı. Yaşlan da boyları gibi orta olmasına rağmen «güzel bir çift» cümlesi haklarıydı. Esasen bir zamanlar ve bir çokları gibi Halk Partisi kabinesinde yer almış olan Suat Hayri Ürgüplü o vakitler, «kabinenin en yakışıldı vekili» sıfatını haizdi..

Bu, veda kokteylleriydi. Üzerinde uzun tefsirler yapılan, çeşitli namzet isimleri dönüp dolaşan Londradaki münhal Büyük Elçiliğe hiç umulmadık bir anda ve kendisinden hiç bahsedilmeyen Suat Hayri Ürgüplü tayin edilmişti. Doğrusu bu tayin biraz da garip karşılanmıştı. Zira Ürgüplü Almanyaya geleli üç sene olmasına rağmen dişini sıkıp hiç de aşina olmadığı Almancayı tanı öğrenmeye başlamıştı ki, yeni bir tayinle yeni bir lisan öğrenmeye mecbur bırakıyordu. Bir Büyük elçiye de bu kadar eziyet edilmemeliydi!

Esasen Almanlar da Ürgüplüden hakikaten memnundular. Politik hayâtın inceliklerine vâkıf bulunan Ürgüplü, koyu bir memur taassubu içinde kalmamış, temaslarını rahatça yapmış ve kendisini sevdirmişti. Nitekim bu kokteylden bir kaç gün evvel son ziyaretini yaptığı Federal Almanya reisicumhuru da, kendisine, pek nadir verdiği nişanlardan büyük salibi vermişti.

Almanyada daha uzun müddet kalmayı Suat Hayri Ürgüplünün kendisi de istemişti. Çünkü gerek şahsı etrafındaki gerekse münasebetlerdeki tatlı havanın aynı şekilde daha uzun müddet devam edemiyeceğini her halde hesaplıyordu. Türkiyeden alacakları bulanan tüccarla yapılan yarı resmi görüşmelerde bile hafif mizahi tekerlemeler yer almaya başlamıştı, «beş yüz bin dolarını bekliyor» diye dert yanan Alman ihracatçısına «canım beş yüz bin dolar diye gözünde büyütme, yüz elli bin sterlin eder» şekimde cevaplar veriliyordu. Hoş, işi hafif espriye boğmak ciddi konuşmaktan muhakkak ki çok daha faydalıydı.

İşte Suat Hayri Ürgüplü, ileride bu tediye güçlüğünden doğacak komplikasyonları düşünmüş olmalı ki günün birinde Almanyada muvaffak olamamış sefir durumuna gelmek istemiyordu. Almanya için Türkiye en kârlı pazardı. Bütün tediye güçlüklerine rağmen mal satmak isteyen firmaların arkası gelmiyordu. Ekonomimizin içinde bulunduğu sıkıntıya rağmen isinin ehli Alman tüccarının Türkiyenin bir gün bu parayı ödeyebileceğine itimat etmesi doğrusu bize de ferahlık vermeliydi. Fakat bu da, ne kadar devam ederdi?

Ürgüplü, bütün bu meseleleri hususi mektupların da başvekil Menderese bildirmiş olmalıydı iki son olarak iki ay evvel Türkiyeye çağırılmış ve Londra sefirliği kendisine resmen teklif olunmuştu. Fakat bütün bunlara rağmen, Ürgüplü, Almanyadan ayrıldığı için son derece müteessir olduğunu söylüyordu.

Kokteylde nazarı dikkati çeken husus maruf Alman firmaları mümessillerinin, pamuk dünya piyasasında iki lira iken Türkiyenin bunu «nasıl ÜÇ liradan satmak istediği yolundaki sualleriydi. Ürgüplü bunlara cevap vermeye çalışıyordu. Konuşulan başka bir mevzu da, Alman tüccarın alacaklarıydı.

Büyük Elçi Almanyadan gidiyordu; ama bu suallerden kurtulacak mıydı? hiç sanılmamalı. Zira gittiği yer İngiltereydi.

İktisat

Başbakan konuştu

Memleketimiz, muhalefet yönünden ve iç politika mücadeleleri bakımından tam bir sükûnet halindedir. Muhalefet çeşitli sebep ve hesaplarla sükût halinde olmayı tercih etmektedir. Ancak altmışı aşkın vilâyetde siyasi faaliyetlerin tatili için zaruri ve makûl bir sebep mevcut değildir. Nitekim bunun böyle olduğunu bizzat hükümetin faaliyetleri neticesinde görüyoruz. Bir taraftan Çalışma Bakanı Karadeniz kıyılarında hiç bir şeyin değişmediğini, her şeyin eskisi gibi yapılabileceğini gösterir tarzda nutuklar çeker ve faaliyetlerde bulunurken, bundan çok manidar olmak üzere Başbakan ille birlikte birkaç bakan Susurluk şeker fabrikasının açılışı münasebetiyle yapılan toplantıda söyledikleri nutuklarla durumda bir fevkalâdelik veya değişme olmadığına ve belki de olamıyacağına dair en kuvvetli delil ve örneği vermiş bulunuyorlar.

Susurluk Şeker Fabrikasının işletmeye açılması münasebetiyle yapılan toplantıda oldukça kalabalık bir halk kitlesi hazır bulunmuştur. Yazımızda bu noktayı belirtmeye niye lüzum gördüğümüzü biraz sonra açıklayacağız. Toplantıda Başbakan, İktisat ve Ticaret Bakanı ve İşletmeler Balkanları hazır bulunmuşlar ve birer nutuk söylemişlerdir. Nutuklarında, mutad olduğu üzere muhalefete sebepli sebepsiz, lüzumlu lüzumsuz hücumlarda bulunmaktan geri kalmamışlardır. Hatta çekişmelerin çok şiddetlendiği sıralarda iktidar tarafından muhalefete karşı yapılan bazı isnatlar **bir** münasebeti getirilip tekrar edilmiştir. Şimdi bu variyette muhalefetin iktidarın bu hücumlarını karşılayıp karşılamıyacağını bilmiyoruz. Bunu önümüzdeki günlerde göreceğiz.

Bol sıfatlı cümleler

Hükûmet Başkanı Susurluk konuşmasını, bildiğimiz üslûp, dinlemeye alıştığımız malûm edasiyle yapmıştır. Başbakan'ın konuşmalarını dinleyenler veya gazetelerde okuyanlar iktisadî meselelerimizt bakımından bu defa da yeni ve fazla bir şeyin söylenmemiş olduğunu görmüş olacaklardır. Gene ayni şekilde görülen bir şey daha vardır. En tabii telâkki edilmesi icap eden işler ve en normal sayılması gereken hükümet icraattı «büyük», «çok büyük», «çok muazzam» gibi sıfatlarla, bol miktarda milletini yaratıcılığına ve dehasına mal edilerek bir defa daha parlak sözlerin, heyecanlı ifadelerin konusu yapılmıştır. Deniliyor ki milletin şimdiye kadar kuvve halindeki iktisadî dehası Demokrat Partinin iktidara gelmesile ve bildiğimiz liderlerin işleri ele almalar» ile fiiliyata inkılâp edebilmiştir. Biz daha evvelki sayılanımızda yapılan ve yapılmakta olan işlerin ne ferdi, ne de milli deha ile bir alâkası olamıyacağını izah ve ifade etmiştik. Hâlâ ayni kanaatta olduğumuzu belirtmek isteriz.

Hükümet Başkanının nutkunda sırasıyle bahsedilenleri şöylece tespit edebiliriz: her türlü problemi ile memleketimizin içinde bulunduğu durum mükemmeldir. Çok memnuniyet vericidir. Sevindiricidir. Bu neticeyi hazırlayan «çok büyük» işlerin hazırlık ve desteğini teşkil eden programlar mevcut olmuş ve bunların hazırlanması ve maksada uygun hale getirilmeleri uzunca bir zamana ihtiyaç göstermiştir. Bu «çok muazzam» programlar tatbik safhalarında keza uzun zaman beklemek zaruretini doğurmuştur. Bu bekleyiş için geçen zamanda bazı güçlük ve zorluklar olmamış değildir. Fakat bunlar pek cüzi ve küçük şeylerdir. Vatandaşın katlanmak zorunda kaldığı fedakârlık katiyen ehemmiyetli derecelerde olmamıştır. Hatta bu muazzam hamle ve başarılar muvacehesinde hiç mesabesinde kalmıştır. Kalkınma programının tatbikatı vatandaş için katiyen sıkıntı ve mahrumiyet sebebi teşkil etmemiştir. Kaldı ki artık güçlükler yenilmiş, yollar açılmıştır. Bekleme devresi bitmiş veya bitmek üzeredir. Bundan böyle şimdiye kadar yapılanlarının neticeleri istihsal olunmaya başlanacaktır. Nutukta iktisadî meselelerimiz üzerinde söylenmiş sözlerin hülâsası bunlar.

Adnan Menderes Konuşuyor
Tebessümsüz nutuk

Meçhul kalan noktalar

Yukarıda hülâsa ettiğimiz hüküm ve neticeler kendilerine göre bir takım delillerle doğru ve haklı gösterilmek istenmiştir. Şimdiye kadar yapılan ve adına kalkınma denilen faaliyetler için girişilen masrafların % 80 i milli ekonomi tarafından daha bugünden ödenmiş vaziyettedir. Geriye kalanlar kısa bir zaman da kalkınma gayretlerinin neticeleriyle kolayca karşılanacaklardır. Fikrimizce hükümet başkanı girişilen faaliyetlerin finansmanında vatandaşa isabet eden fedakârlık meselesinde ya haksızlık etmiş veya ifadeleri tezat halinde bulunmuştur. Çünkü bir taraftan finansmanın % 80 nisbetinde milli ekonomi tarafından yapıldığını söylerken, diğer taraftan vatandaş payının hiç mesabesinde olduğunu ifade ediyor. Sonra işleri milli deha ile münasebet haline getiriyor. Yapılan işler muazzamsa muazzam masrafları icap ettirir. İfade edildiğine göre bunların %80 i milli ekonomice temin edilmiştir. Bütün iddialara rağmen Türk ekonomisinin şartları, imkânları malûmdur. Bu türlü muazzam işleri yürütmeğe imkân verecek bir vaziyette değildir. Geçen sene yiyecek buğdayımızı dışarıdan getirdiğimiz bizzat Başbakan tarafından hatırlatılmaktadır. Memleketimiz pek muhtelif sebeplerle ve şekillerde ileri ve zengin memleketlere henüz bağlı durumdadır. Bu şartlar altında yapılan ve yapılmakta olan işlerden vatandaş hissesine isabet eden fedakârlık payının hiç denecek kadar az olduğunu iddia edebilmek kolay bir iş değildir. Devlet bütçesinin başlıca varidat kaynağı vergilerdir. Yatıran masraflarının oldukça ehemmiyetli bir kısmı milli ekonomiden bütçe vasıtasiyle yapılır. Son zamanlarda hakiki milli gelirin fertlerin refah seviyelerinde bir değişiklik yapmadan muazzam diye isimlendirilen faaliyetlere girişmeyi mümkün kılacak vüsatte artmadığı malûmdur.

Devlet bütçesinin gelir tarafını başlıca iki kaynak besler. Vasıtalı vergiler, vasıtasız vergiler. İçinde bulunduğumuz bütçe yılında pek çok vasıtalı vergiye zam yapılmıştır. Zamlar bütün vatandaşların keselerine işlemiştir. Bunlardan belki ancak zengin, yüksek kazançlı dar bir vatandaş grubu şikâyetçi olmamıştır. Bunların hali başbakan tarafından herkesin, her vatandaşın hali imiş gibi misal alınmamalıdır. Şimdiye kadar tatbiki ve yazı daha kolay olan vasıtalı vergile-

Yeni Fabrika geziliyor

Dahili turizm

rin yükünü ağırlatmak yoluna gidildi. Bundan bilhassa mahdut imkânlı geniş vatandaş kütleleri çok zarar gördü. Bundan böyle ban vasıtasız vergilere müracaat olunacağı havadisleri şu günlerde gazetelerin başlıca haber konuları arasındadır. Bunlar bilhassa gelir vergisinde yapılacağı haber verilen değişiklikler, zirai kazançlardan da vergi alınması, veraset vergisinde yapılması düşünülen değişikliklerdir. Görülüyor ki şimdiye kadar yapılanlar gibi - bunu ister 1950 den sonrası için alın, ister 1923 ten sonrası için alın, fark yoktur - bundan sonra yapılacak olanlar da ferdi ve milli fedakârlıklar sayesinde mümkün olabilecektir. Propaganda nutuklarında bunun böyle olmadığını söylemek, aksini iddia etmek vatandaş gayretinin, millet fedakârlığının kadir ve kıymetini takdir edememek olur.

Hem bizde vatandaşın katlanmak zorunda kaldığı ve halen bulunduğu fedakârlıklar sadece biraz evvel işaret olunanlardan ibaret değildir. Hayat pahası artmıştır. Vatandaşın buna mukavemeti türlü şekillerde azalmış veya azaltılmıştır. Hayat standartlarında görülmesi icap eden yükselmeler ne yazık ki görülmemektedir. Eski seviyenin muhafazası dahi çok zorlaşmıştır. Vatandaş seyahat etmek ister, edemez. İthalât yapmak ister, yapamaz. İstediği tarzda istihlâk ve harcama imkânına sahip değildir. Zaman zaman ham madde yokluğu, yedek parça noksanlığı, makine ithali zorluklan karşısında işsizlikle yüz yüze gelir.

Başbakan hüküm ve iddialarına delil göstermekte devam etmiştir. Şunu söylivelim ki Başbakanın, her defa olduğu gibi, bu defa da çizdiği meseleleri halledilmiş, müreffeh, rahat ve kolay yaşanır Türkiye tablosu her vatandaşın idealidir. Bütün mesele bu ideale olan mesafemizin hakkıyla takdir edilip imkân ve vasıtalarımızın en ölçülü, en makul çerçeve dahilinde ona doğru tevcih ettirilip seferber edilebilmesidir. Nutukta geçen sene 500 bin ton buğday ithal etmek zorunda kaldığımız hatırlatılmakta ve bu yıl şu günlerde hububat mübayaasının bir milyon 200 bin tona doğru yükseldiği ifade olunmamaktadır. Ayrıca bu yıl daha şimdiden 500 bin ton buğday ihraç edebilecek durumda olduğumuz memnuniyetle belirtilmektedir. Bundan sevinmiyecek kimse yoktur. Ancak bazı noktalar kafaları ziyadesiyle meşgul etmektedir.. Bir kere bu günden yarının ne olacağı 'belli değildir. Seneye havalar rın müsait gidip gitmiyeceği kimsenin malûmu olamaz. Daha henüz iktisadi imkânları bu derece hava şartlarına bağlı bir memlekette bu meselelerin propaganda nutuklarına malzeme yapılması insanı her zaman emin ve kuvvetli hissedebileceği bir durumda bulunduramaz. Bundan başka son günlerde yabancı basında buğday Hatlarına dair çok ehemmiyetli haberler çıkmaktadır. Kanada'da dünya buğday konferansı toplanacak ve *pek* muhtemelen ithalâtçı memleketler Fiatların düşürülmesi yolunda bu yıl çok gayret sarfedeceklerdir. Çünkü cari Hatlar bile bu memleketlere çok yüksek gözükmektedir. Bizim ise buğdayı, dünya Hatları karşısında çok yüksek bir fiyatla mubayaa ettiğimiz malûmdur. Eğer bu yıl Hatlarda yapılması düşünülen indirme tahakkuk ederse, buğday ihracında büyük zorluklarla karşılaşacağımız muhakkak gibidir.

Hayâllerdeki manzara

Başbakan buğdaydan başka kömür ve şekerden de bahsetmiştir. Fakat bunlar yanında meselâ kahveden niye bahsetmediği anlaşılmamıştır. Artık şeker ve kömür sıkıntısı diye bir şeyin kalmadığı söylenmiştir. Halbuki kömür bakımından halen içinde bulunulan durum ve şeker için pek yakın bir çok hâdise vatandaş için «ağzı yakan bir süt» olduğundan, beyanat hakikatin kendisi olsa bile, yoğurdun karşılandığı tavırla karşılanmaktadır. Şeker istihsalimizin kendi istihlâkimizi tamamen karşıladıktan başka ihraç imkânı yaratacak yolda inkişaf halinde olduğu haber verilmekte ve artık bunun bir kaygu konusu olmadığı bildirilmektedir. Eğer bu sözler bir hesaba, bir tetkike istinaden söylenmişse, hakikaten insanın aklına endişe verici bazı şeyler geliyor. Maliyetimiz rakip maliyetlerle nasıl bir münasebet halindedir? Şayet ihracat yapmak kabil olmazsa bunca kurulan fabrikanın fonksiyonu ne olacaktır? Ve bunları takip eden daha bir sürü sual...

Nutukta Amerikadan talep edilen kredi meselesine de geniş ver verilmiş. Bir defa daha muhalefetin, millet ve memleket menfaatlerini bir tarafa bırakarak, Amerikanın bize kredi vermesine mani olmaya çalıştığı iddia edilmiştir.. İddianın hakikate yakınlık derecesinin ne olabileceği üzerinde daha evvelce durmuştuk. Şimdi su kadarımı söylemek istiyoruz. Deniyor ki muhalefet bu meselevi istismar etmiştir. Diyelim ki böyle yapmıştır. Bu bir vatan hıyaneti değildir. Zira iktidarın başarısızlığını istismar muhalefetin en tabii hakkıdır. Muhalefet bunu yapanken çok ciddi mesuliyetleri de birlikte yüklenir. Meselâ kredi meselesini istismar ediyor. Fakat bununla sunu da demek istiyor: «Ben iktidarda olsam ya işleri bu kredi olmadan da mükemmel surette yürütünüm; yahut krediyi temin ederim.» Bunun vatan sevgisiyle alâkasızlığı neresinde? Muhalefet tarafından iktidarın isleri iyi yürütemediğinin iddia edilmesi bir suç, bir cinayet, bir kabahat değildir.

Yeni bir şey yok

Bütün bu sebeplerden dolayı, Başbakanın Susurlukta irad ettiği nutukta yeni bir şey bulmanın imkanı yoktur. Adnan MENDERES tarafından geçen hafta icinde çizilen levha, bundan evvelki hemen bütün nutuklarında da çizilen manzaranın eşidir. Adnan MENDERES bundan bir kaç ay evvel de, bir kaç sene evvel de sıkıntılı devrin sona erdiğini veya erMEK üzere bulunduğunu söylemiş, artık kalkınmamızın nimetlerinden faydalanacağımızı ciddi ciddi bildirmiştir. Ama her nutuktan sonra yeni güçlükler eksik olmamıştır.

Bir Başbakanın, memleketinin bir köşesinde söylediği nutuk, orada kalmaz. Onu duyanlar, nutkun söylediği mahalde birikmiş bir kac yüz veya birkaç bin kişi değildir. Başbakanın sözlerinden herkes haberdar olur ve gözler önünde çizilen levhayı görünce şaşkınlıktan dillerini YUTANLAR bulunabilir Bu bakımdan devlet adamlarımız nutuklarında son derece dikkatli ve realist olmak zorundadırlar.

Babıâli

Hürriyet rekor kırıyor

Gecen haftalar içinde, Kars'ta çıkan «Kars» gazetesi alâka uyandırıcı bir malûmat neşrediyordu. Yazıda belirtildiğine göre Kars'ta günlük beş gazete çıkmamaktadır. Hürriyet'in bir günlük kâğıt sarfiyatı ise, bu beş gazetenin iki senelik kâğıt ihtiyacına tekabül etmektedir. Böylece Hürriyetin, kapalı kaldığı 15 gün içinde Kaos gazetelerinin 80 yıllık kâğıt ihtiyacı tasarruf edilmiştir. Belki bu tasarruf, bir yatırımdır! Ama iktisad ilminde buna «menfi yatırım» diyorlar. Gönlün istediği Hürriyet'in bugün kullandığı kâğıdın bir kaç mislini pek kısa bir zaman zarfında kullanacak hale gelmesi, Kars gazetelerinin de biraz gelişmesidir.

15 günlük bir «tab ve neşirden men» den sonra Türkiyenin en büyük ve kendj çeşidinde en mükemmel gazetesi Hürriyet, bu haftanın başından itibaren yeniden çıkmaya başlamış bulunuyor. Hürriyet ile beraber Tercüman da kapatılmıştı. Başka bir sebepten dolayı ise aynı akıbete İstanbul'da çıkan bir akşam gazetesi olan Her Gün de uğramıştı. Her Gün, şehri» en fazla satan akşam gazetesidir. İsmet İnönü'nün makalesini neşrettiğinden dolayı Ankara'daki Son Havadis te kapatılmıştı. Bu dört gazete 15 gün müddetle tab ve neşirden men edildiğinden dördü de bu haftanın başında yeniden intişara başlamıştır. Şimdi, müddetsiz olarak kapatılan iki gazete - Ulus ve Ankara'da çıkan Medeniyet - hariç, bütün gazeteler vazifeleri başına dönmüşlerdir.

Hürriyet"in 15 gün müddetle çıkmamasının, en ziyade bir zamanlar başlıca rakibi olan Yeni Sabah'a yarayacağı sanılmıştı. Halbuki böyle olmamış, daha ziyade Milliyet'le Cumhuriyet okuyucu almıştır. Mamafih Hürriyet'in bunları derhal tekrar ele geçirilmesi muhakkak olduğu gibi 200 binlik tirajının üstüne de kasa zamanda çıkması bekleniyor. Yeni Sabah'a gelince, bir zamanlar Hürriyet'in hemen peşinden gittiği halde iktidarın Dr. Sarol hizbini sıkı sıkıya tuttuğundan bari düşmüştür. Nitekim, Hürriyet'in tekrar intişara hazırlandığı günlerde Yeni Sabah radyolarda büyük bir ilân kampamyasına, girişmişti ama, asıl yapması gereken şey mündenicatını gözden geçirmesiydi. Zira Hürriyet'in başlıca iki hususiyeti vardı. Bunlardan birincisi, tam mânasi'yle batılı bir zihniyetle hazırlanmasıdır. Hürriyet kendi okuyucu zümresini seçmiştir ve gazete o zümreye hitap etmektedir. Makalesinden havadisine, romanından magazinine kadar... Böylece gazete bir bütün teşkil etmektedir ki, batıda da modern gazetecilik anlayışı budur. Halbuki bizde hâlâ bir çok gazete her sınıf okuyucuyu birden memnun etmek dasından ayrılmamıştır ve bu yüzde üç kimseyi memnun edememektedir.

Fakat Hürriyet'in ikinci hususiyeti tam tarafsızlığıdır. Tam ve cesur tarafsızlığı... Bir çok başka gazete sahibinin ç e ş i t l i menfaat peşinde koştuğu, bir kısmı maddi hırslarını, bir kısmı mânevi komplekslerini tatmin gayesi güttüğü sırada Hürriyet'in iki genç patronunun - Haldun ve Erol Simavi - bir tek ideali olmuştur: daha mütekâmil bir gazete çıkarmak. Eğer bazen bazı tâvizler yermek zorunda kalıyorlarsa bu, kendilerinin değil, basın rejimimizin kabahati, kusurudur. Ama bunların, gazetenin hüviyetini değiştirmemesine çok dikkat edildiği ve tâvizlerin fedakârlık halini almamasına gayret sarfedildiği görülmektedir. Eğer Hürriyet en çok satan gazeteyse bunun bir sebebi okuyucuda yerleşmiş olan şu kanaattir: Hürriyet müstakildir ve neşriyatı maksadlı değildir. Gayrı meşru menfaat teminli, bu gazetenin sahiplerinin aklından geçmemektedir.

Kolombiya

İlk hedef: Basın!

Bizden çok, ama çok uzak bir diyarın palmiye ağaçlariyle süslü bir şehrinde son derece çakalı bir adam nutuk söylüyordu. Bu adamın adı, General Rojas Pinalla idi. General Pinilla, Kolombiya'nın mukadderatını elinde tutan mutlak hâkimdi; Bundan kısa bir müddet evvel Orta Amerikanın en muteber gazetelerinden biri olan El Tiempo'yu kapatmıştı. Şimdi ise, basın hürriyetinin memleketinde tam olarak bulunduğunu ilân ediyor ve buna ne kadar hürmetkar okluğunu anlatıyordu.

— Kolombiya'da tam bir basın hürriyeti vardır, diyordu. Ama tenkid hürriyetini hakaret hürriyeti haline getirmeyeceğiz. Vatandaşların şeref ve haysiyetlerini müdafaa edeceğiz. Dünyanın hiç bir tarafında hürriyetler hudutsuz değildir. Bizde de basına hudutsuz bir hürriyet tanımak, hürriyetsizlik olur...»

General, hararetli hararetli devam ediyordu:

«— Kolombiya'da tam bir basın hürriyeti vardır. Ama bu hürriyete dayanılarak devletin siyasi veya mali itibarına halel getirilmemelidir. Aksi halde, basın hürriyeti memlekete zarar verir. Bir kaç kişinin hürriyetsizlikten şikâyet etmesi, milletin yüksek menfaatlerine darbe vurulmasından iyidir.»

Hürriyet 5 Ekimde çıktı
Yüksek tiraja *zam*

Rojas Pinilla, dinleyicilerinin kendisini alkışladıklarını görünce devam ediyordu: «— Kolombiya'da tam bir basın hürriyeti vardır. Herkes hükümeti istediği gibi tenkid edebilir. Ama bu tenkitler şahslarını şereflerini veya memleketin yüksek menfaatlerini rencide etmemelidir. Buna müsaade etmeyeceğiz. Bir basın hürriyeti uğrunda haysiyetleri ve milletin en aziz haklarını çiğnetmeyeceğiz amigoslar...»

General Rojas Pinilla, 'bunları söylerken sadece kendisim aldatıyordu. Zira dünyanın her tarafında biliniyordu ki Kolombiyada bir diktatör türemiştir ve bu diktatör, bütün öteki diktatörler gibi işe hür basıma susturmakla başlamış, daha doğrusu oyununu açıklamıştır. El Tiempo gibi, ismi dünyanın - bilhassa Amerika kıtasının - her tarafında bilinen, prensipleri ve basın hürriyetine bağlılığı malûm bir gazetenin kapatıldığı, gazetecilerin türlü yollardan tazyik altında tutulduğu bir memlekette basın hürriyetinin mevcudiyetinden bahsetmek kaba bir şakadan başka şey olamazdı. Şeref ve haysiyetleri korumak!.. Memleketin mali ve siyasi itibarını vikaye etmek!.. Basın hürriyetini hudutsuz bir hürriyet telâkki etmeme lüzumu!.. Bütün bunlar, basın hürriyetini baltalamak isteyen diktatörlerin seneler senesi ağızlarında çiğnemiş oldukları sakızlardı ve artık hiç kimseyi adatmıyordu. Bir diktatör, evvelâ murakabeyi ortadan kaldırıyor, bunun için de hür basını susturuyor veya esaret altına alıyordu. Kolombiyada da yapılan (bumdan ibaretti. General Rojas Pinilla 1953 senesinde Kolombiya'ya demokrasiyi getirmek vaadiyle ve demokrasiyi getirmesi için iktidara çıktarılmıştı. Ama kısa bir zamanda, New York Times'in dediği gibi iktidarın şarabıyla sarhoş olmuş ve siyasi ruhunu diktatörlük şeytanına satmıştı. Basına vurulan kilit, iste bunun neticesiydi.

Mukaddes savaş

Ama General Rojas Pinilla'nın oyununa hiç kimse kanmıyordu. Gazetelerin kapatıldığı, gazetecilerin hapsedildiği memleketlerde bir diktatörlüğün yerleşmekte olduğunu artık herkes anlıyordu. Nitekim General Rojas Pinilla bütün batı âleminin umumî efkârını kendisine düşman etmişti. Dünyamın en büyük ve Amerikan hükümeti üzerindeki nüfuzu balkımından en kudretli gazeten olan New York Times, milyonlarca satan Time diktatöre savaş açmışlardı. Hele New York Times - ki, basın hürriyetinin yer yüzümdeki 1 numaralı müdafiiddir - Rojas Pinilla'yi Perona benzetmekten çekinmiyordu. Gazete Perona da harp ilân etmişti ve bu harp hürriyetini, demokrasinin zaferiyle neticelenmişti. Kolombiyanın da bir gün kurtulacağından, El Tiemıpo'nun da La Prensa gibi zincirlerini karacağından zerrece şüphe yoktu. New York Times bu yeni diktatör için şöyle diyordu: «General Rojas Pinilla bütün batı âlemimin umumi efkârını kendi aleyhinde seferber etmiştir. Bu muhalefeti, kendi memleketindeki muhalefeti susturduğu gibi susturamıyacaktır. Birleşik Devletlerde umumi efkâr hesaba katılan hür kuvvettir ve General Rojas Pinilla emin olabilir ki Amerika'daki muhalifleri Amerikan hükümetinin, elzemin haricinde Kolomibiya'daki diktatörlüğün işini kolaylaştıracak bir harekette bulunmasına mani olacaklardır.»

Evet, diktatör artık sadece Şario'nun filmlerinde mevcuttur ve diktatörlük heveslisi herkesimi mukadder akıbeti Kitlemin, Muissolininin, Peron'un feci akıbetlerinden farklı değildir.

Arjantin

La Prensa meselesi

Bir gazete, Arjantin'de hürriyet ve demokrasinin sembolü olmuştur. Bu gazete meşhur La Prensa'dır. Gazeteyi evvelâ kapatan, sonra da bir gangster gibi mallarını ve ismini zapteden Peron'un devrilmesi haberi yayılır yayılmaz zihinlerde bir tek sual belirmiştir: La Prensa ne olacak?

Gazetenin hakiki sahibi Dr. Alberto G. Paz, Amerika Birleşik Devletlerin de mülteci sıfatiyle ikamet etmekteydi. Şimdi, gazetesinin kendisine iadesi gerekiyordu. Bu, iki yoldan olabilirdi. Yeni hükümet, tıpkı Peron'un alırken yaptığı gibi gazeteyi ve tesisleri Dr. Paz'a iade edebilirdi veya kanunî bir yol takip edilirdi. Anlaşılmaktadır ki gerek Arjantin'in yeni hâkimi General Lonardi, gerekse bizzat Dr. Alberto G. Paz ikinci yoldan gidilmesini tercih etmektedirler. B demektir ki La Prensa gazetesi bir mahkemenin kararıyla sahibine verilecek ve böylece Peron rejiminin hakiki ve hukuk! mânası bir defa daha dünyamın nazarında belirecektir.

La Prensa, sahibinin asil ve vakur hareket . tarzı sayesinde, neşriyatta bulunduğu sırada olduğu gibi Peron tarafından zaptedildikten sonra da Arjantin milleti için bir ışık vazifesini görmüş, bu bakımdan kendisinden beklenilen hizmeti yapmıştır. İhtimal ki Peron için hiç bir hareket, La Prensa'ya el atması kadar zararlı olmamıştır, zirai bu bütün batı âleminin umumi efkârını Arjantin dik tatürünün aleyhine çevirmiştir. Kim ne dense desin, dünya basınında bir birlik fikri doğmuş, pek çok gazete basın hürriyeti ideali etrafında birleşmiştir.

La Prensa'nın tekrar intişara başlayacağı günler çok yaklaşmıştır ve o günü dünyanın bir çok yerinde pek çok insan hararetle kutlayacaktır.

Asıl Olan Niyettir

Gecen hafta içinde Almanya'da bir basın dâvasının sona eriş sekli, Cumhuriyet gazetesini pek ziyade hayrete düşürmüşe benzemektedir. Hakikaten gazete, Anadolu Ajansı tarafından verilen bir havadisi birinci sayfasında «Almanya'da bir basın dâvası nasıl bitti?» başlığıyla neşretmiştir. Halbuki bu basın dâvası, dünyanın en tabiî tarzında bitmiştir ve başka türlü bitmesine de imkân yoktu.

Hâdise şudur: «Der Spiegel» adlı siyasî bir mecmua 9 temmuz 1952 de Batı Almanya Başbakanı DİT. Conrad Adenauer ve Batı Almanya'nın halen Atlantik Paktı teşkilâtı nezdindeki büyük elçisi Herbert Blankerhorn aleyhinde ağır ithamlar ihtiva eden şiddetli bir makale neşretmiştir. Makale, gazeteci Hans Conrad Schmeisser'in bir ifşaatına dayanmaktadır. Makalede Adenauer ile Blankenhorn'un bir Fransız istihbarat servisine gizli haberler verdikleri ve mukabilinde para aldıkları iddia edilmektedir. Aynı zamanda Blankenhorn'un bu istihbarat servisi vasıtasiyle Alman Hıristiyan Demokrat Partisinin seçim kampanyası masraflarını karşılamak üzere para tedarikine çalıştığı ileri sürülmektedir.

Mecmua o tarihte Başbakan Adenauer'in talebi üzerine toplattırılmış, mecmuanın mesulleri ile Schmeisser aleyhinde Adenauer ve Blankenhorn tarafından dava açılmıştı. Fakat tabii, bu ağır ithamlara rağmen ne muharrir dâvadan evvel tevkif olunmuştur, ne de mecmuanın mesulleri... Duruşmaya ise geçen hafta içinde başlanılmış ve mahkeme açıldıktan sonra dâvacıların dâvalarından vaz geçmiş oldukları bildirilmiştir. Cumhuriyet gazetesi, bunu şöyle anlatmaktadır:

«İki davacıyı, dâvalarından vazgeçmeğe sevkeden âmil, Hanovre ikinci ceza mahkemesinde görülmeğe başlanan dâva esnasında dâvâlıların, bahis konusu yazılarda Başvekil Adenauer ile Büyük Elçi Blankenhorn'a hakaret etmeyi asla düşünmediklerini beyan etmeleri olmuştur.»

Cumhuriyet'i hayrete düşüren de bu olsa gerek! Başbakan ve Büyükelçi gazetecilerin kendilerine hakaret kasıtları bulunmadığını öğrenir öğrenmez o kadar ağır şekilde itham edildikleri halde dâvalarından vaz geçiyorlar... Doğrusu istenilirse, bunda şaşılacak bir taraf yoktur. Zira gerek Adenauer, gerekse Blankenhorn hakikaten hakarete uğradıklarını sandıklan için dâva açmışlardır. Yoksa, bir formül bulup aleyhlerinde neşriyat yapan gazetecileri «içeri tıktırtmak» için değil... Böyle olsaydı, elbette onlar da gazetecilerin mutlaka mahkûm ettirilmelerini temin maksadiyle uğraşırlar, uğraşırlar, uğraşırlardı.

Bütün mesele, dâva açılırken güdülen gayede ve davacıların niyetindedir. Şaşılacak ne var?

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Amerika

Kriz ve sonrası!.

Geçen haftalar içinde Sovyet Rusyadakiler de dahil bütün dünya kiliselerinde, siyaset sahnesinin en büyük aktörlerinden birinin sıhhati için dualar edildi, adaklar adandı. Bu büyük aktör Amerika. Birleşik Devletleri Başkanı General Eisenihowerdi ve «Tromboz koroner» denilen şiddetli bir kalıp krizli geçirtmişti. Doktorların söylediğine göre bu, tehlikeli bir kriz olabilirdi.

Ancak krizin geldiği 24 Eylül akşamından buyana gelen haberler Başkanın sağlık durumumun günden güne iyiye gittiğini göstermektedir. Bu iyilik haberleri bütün dünyada büyük bir memnuniyeet uyandırmıştır. Eisenhower'in sağlığıyla yakından ilgilenen herkes onun şahsında barış idealini ve dostça geçinme prensibini götüyordu. Böyle bir insanın tekrar eski sıhhatini kazanması dünya milletlerini ancak memnun edebilirdi.

Fakat en büyük memnuniyeti duyanlar, hiç şüphe edilemez ki, Başkanlarına candan bağlı olan Amerikalılardı. Bütün Amerika halkı geçen pazarını kiliselerde Erisenhower için dua ermekle geçirmişti. Beyaz Saraydan dakikası dakikasına yayınlanan bültenlerden Başkanlarının iyiliğine doğru gittiğini öğrenmek onları son derece memnun ediyor, şenliğe boğuyordu. Bu kalp krizi bir kere daha göstermiştir ki Amerika Birleşik Devletleri halkı, siyasi kanaatleri ve mensup oldukları partiler ne olursa olsun, istisnasız Eisenlhower dostudur.

Ancak, bu dostluğun yanısıra, krizin ortaya kovduğu bir gerçek daha vardı: Başkanın hastalığı Amerikan siyaset hayatını alt - üst etmişti. Geçirdiği kalp krizi sonunda, Eilsenlhower'in gelecek yıl içinde yapılacak Başkanlık seçimlerinde hür kere daha adaylığını koyma şansı iyiden iyiye azalıyor, hatta doktorların dediğine bakılacak olursa sıfıra düşüyordu. Maruz kaldığı bu büyük darbeden sonra Başkanın eskisi gibi çalışabilmesine imkân yoktu. Hattâ bir ara hemen, Başkanlık müddetinin sona ermesini beklemeden istifa etmesi de bahis konusu olmuştu. Gerçi bu biraz acele alınmış bir tedbir olacaktı, netekim sonradan taraftar bulamamıştır. Fakat muhakkak olan cihet Eisenhower'in bundan böyle Amerika Birleşik Devletlerinin, dolayısiyle bütün bir dünya düzeninin idaresi ile uğraşmaya sağlık durumunun el vermiyeceği idi. 34 Eylül akşamı gelen kriz Eisenhoer'e, karısı ile oğlunun devamlı İsrarlarına uyarak bu işe bir son vermek zamanının geldiğini göstermiştir. Esasen Amerikan umumi efkârı da, krizin hemen ertesinde, ayni arzuyu izhar etmişti, hâlâ da etmektedir.

Bütün bu söylediklerimiz dikkat nazarına, alındıktan sonra Eisenlhower'in yenli seçimlerde bir kere daha adaylığını koyması beklenemez. Buna rağmen koysa bile seçilme şansı eskisine nisbetle çok az olacaktır. Zira Amerikan seçmeni, seçimlerden bir - kaç ay önce öldürücü bir kalp krizi geçirmiş yorgun bir insana bu insanın ismi Eisenhower de olsasırf Şahsi sempati ve sevgiler dolayısiyle oy verecek bir seçmen değildir.

Yeni başkan adayları

Başkana gelen kalp kriziyle hasıl olan durum sonunda, Cumhuriyetçi Partinin yenıi bir başkan adayı seçmesi gerekiyordu. Bu. aday kim olabilirdi? İşte son günlerde Amerikan âmme efkârını ziyadesiyle meşgul eden mesele budur.

Cumhuriyetçi Parti adayı olarak ilk akla gelen isini şimdiki Başkan yardımcısı Nixonıdur. Fakat geçen, seçimdenberi Cumhuriyetçi Parti kulislerinde dolaşan cereyanlar. Nixon'un durumunu oldukça sarsmış bulunuyor. Gerçi Başkan Eisenhower bu genç adamı tutmakta ve durumunu kuvvetlendirmek için zaman - zaman sitayişkâr sözlerle ondan bahsetmekteydi. Fakat Cumhuriyetçi Parti ileri gelenlerinin büyük bir kısmı Eisenhower ile aynı fikirde değildir. Bunlara göre Nixon bağımsızlar tarafından desteklenecek bir aday değildir. Eğer bu iddiaları doğru ilse Cumhuriyetçi Parti ileri gelenleri Eisenhower'e rağmen Nixon'u istememekte gerçekten haklıdırlar. Çünkü esasında azınlığın partisi olan Cumhuriyetçiler şimdiye kadar kazandıkları başkanlık seçimlerini bağımsızlara borçlu bulunuyorlar. Bunu bildikleri içindir ki bu seferki seçimlere de bağımsızların ve hatta bir kısım Demokratların oyunu toplayabilecek partiler üstü bir adayla girmek istiyorlar. Bu bakımdan Nixon'u matluba muvafık görmeyen Cumhuriyetçiler ileriye Ali Mahkeme başkam Earl Warren'in ismini sürmektedirler.

Eski Kaliforniya Valisi Earl Warren gerçekten de gerek bağımsızların, gerek bir kısım Demokratların oyunu alabilecek bir aday olabilir. Ancak kendisi bundan önce de bu yolda dolaşan söylentileri, yeniden politika bayatına atılmaya niyetli olmadığını söyleyerek ce--aplandırmıştı. "Warren'in ismi üzerinde duranlar eski Kaliforniya Valisinin Eisenhower tarafından yapılacak bir teklifi reddetmeyeceğini iddia etmektedir. Herhalde kari bir şev söyleyebilmek için vakit daha erkendir.

Demokratlara gelince: Demokratlar önümüzdeki yıl yapılacak Başkan seçimlerinde Eiserthovver'in yokluğundan ellerinden geldiği kadar istifade etmeye çalışacaklardır. Bu sefer de karşılarında Eisenhower'i rakip olarak bulacaklarını zanneden Demokratlar, başlangıçta, yeni bir hezimetten başka birşey düşünemiyorlardı. Şimdi durum tamamen değişmiştir. İlk olarak Eisenhower'in karşısına gönüllü bir kurban çıkararak - bu kurban muhtemelen Harriman olacaktıfavorileri Stevensonlı hırpalamak istemeyen Demokrat Parti, bugün yeni Cumhuriyetçi adayını karşısına kuvvetli bir adayla çıkmak istemektedir. Bu adaylardan biri Stevenson ise diğeri de Kefauver'dir.

Geçirdiği kalp krizinden sonra ister - istemez siyaset sahnesinden çekilmeye mecbur kalacak olan Eisenhower arkasından oldukça karışık bir tablo bırakarak oyundan çekilmektedir. Yeni perdenin başrolünün kimin üzerinde kalacağını kestirmek için vakit çok erkendir.

Başkan Eisenhower ve muavini Nixon

Kalpleri çarpıyor

Beyazların zaferi

Bundan aşağı - yukarı bir buçuk ay önceydi. Amerika Birleşik Devletlerinin ötedenberi zencilere düşman olan güney eyâletlerinden biri olan Mississipi'de akan Tallahatchie ırmağının kenarından geçenler, güzel bir sonbahar sabahı, suların dibinde sallanıp duran bir ceset

Emmett Till

Beyaz vahşilerin kurbanı

gördüler. Ceset ilk bakışta teşhis edilememişti. Yüzünün bir tarafını kulağının arkasından sıkılan bir kurşun hurdahaş etmiş, diğer tarafı bıçak darbeleriyle tanınmaz bir hale getirilmişti. Muazzam bir vantilatör de cesedi suyun, dibinde tutacak ağırlık vazifesini görüyordu.

Cesedi teşhis edebilmek için polisin epeyce ter dökmesi gerekmiştir. Neticede bunun 14 yaşında bir zenci' genci olan Emmet Louis Till'in cesedi olduğu anlaşılmıştır. Emmet Louis Till, Mississipi'ye tatilini burada bulunan amcasının yanında geçirmek üzere gelmişti. Zavallıya bir daha geri dönmek kısmet olmamıştır.

Emmet Louis Till'in ortadan kaybolmadan dört gün önce çiklet almak üzere bakkal Buyant'a gittiği biliniyor. Polis tahkikatından anlaşılıyor ki zenci genci bakkalın dükkânda bulunan karısına söz atmış,, ıslık çalmıştır. Till'in bu hareketi esasen siyahlara karşı derin bir nefret ve kin besleyen Güneylileri çileden çıkarmaya kâfi gelmiştir. Hâdiseden dört gün sonra zenci gencinin kapısına dayanan Bryant ve üvey kardeşi önce gencini amcasını bir temiz pataklamışlar, sonra da Tiil'i alarak götürmüşlerdir..

'Bundan sorara Tiil'i ilk görenler ırmakta cesedini bulanlardır.

Zencilerin infiâli

Hâdise Birleşik Amerika'daki zenciler arasında infial yaratmakta gecikmemiştir. Gerçekten, ötedenberi bir esir muamelesine tâbi tutulan bu zavallılar en tabii haklarını elde edebilmek için senelerce uğraşmak zorunda kalmışlardı. Bu emeklerinin meyvelerini yavaş yavaş topluyor ve kimi zaman ordudaki zenci birliklerinin kaldırıldığını, kimi zaman da çocuklarına beyazlarla aynı sınıflarda okumak hakkının tanındığını görerek

Batılıların Yeni Plânı

Gecen hafta içinde NewYork, bir kere daha dünya siyasetinin ağırlık merkezi oldu. Bu büyük Amerikan şehrinde önce Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun onuncu toplantı devresi açıldı. Diğer yandan, Genel Kurulun bu toplantılarında bulunmak üzere New-Yorka gelmiş olan, Batılı dışişleri bakanları da, fırsattan faydalanarak kendi aralarında istişareler yaptılar. Bu istişareler sonunda Batılı dış işleri ba kanları - **Foster** Dulles, Macmillan ve Pinay - 27 Ekimde toplanacak ikinci Cenevre konferansında takip edecekleri hareket tarzını ve ortaya koyacakları teklifleri tesbit etmiş bulunuyorlardı.

Bu hareket tarzı ve teklifler, esasında, geçen Cenevre konferansından sonra yenisini hazırlamakla görevlendirilmiş Batılı mütehassıslar tarafından zaten tesbit edilmişti. Ancak arada mevcut bazı görüş ayrdıklarını ve anlaşmazlıkları kaldırmak için bir de Dışişleri bakanlarının bir araya gelmesi gerekmiştir. Bu gözden geçirme sırasında Amerikan, İngiliz ve Fransız Dışişleri bakanlarına Paris andlaşmaları ile bağımsızlığına ve hükümranlığına kavuşmuş olan Batı Almanyanın Dışişleri bakanı Von Brentano da katılmıştı.

Batılı Dışişleri bakanlarının gözden geçirdikleri mütehassıslar raporundaki ana fikri bir nokta etrafında toplamak mümkündür: Sovyetler Birliğine emniyet telkin edecek bir Avrupa güvenlik sistemi kurmak. Ancak bu sistemin kurulabilmesi için bir ön şart koşulmuştur ki bu da herşeyden önce Alman birliğinin tesis edilmesidir. Yani, Batılı devletler, Almanya birleştirildikten sonra Avrupada Sovyetlerin istediği gibi bir savunma sistemi kurmaya hazırdırlar. Batılı Dışişleri bakanları kendi aralarındaki görüşmelerden sonra da, pek önemsiz bazı değişiklerle bu teklifi benimsemiş bulunuyorlar. Gayesi önümüzdeki Cenevre konferansında Batılıların takınacağı tutumu *teshil* etmek olan bu görüşmelerin sonunda söylenenlere bakılırsa Avrupa güvenliği ve Almanyanın birleştirilmesi bu sefer de ön plâna işgal edecektir.

Filhakika aynı meselelerin geçen Cenevre toplantısında en hararetli münakaşalara mevzu olduğu hatırlardadır. Bu toplantıda Ruslar, Avrupa güvenliğini temin için, tecavüzi mahiyetteki paktların - bu sözden N. A. T. O. nun kasdedildiği aşikârdır - lağvını ve bunların yerine Sovyet Rusya ile peyklerini de içine alan bir Avrupa güvenlik sisteminin kurulmasını istemişlerdi.

Düğer yandan Batılıların, bilhassa Amerikalıların bu Rus teklifine yanaşmadıkları da hatırlardadır. İşin dikkate değer tarafı şudur ki üç Batılı devlet de bu konuda kendi aralarında aynı görüşe sahip değillerdi. Ötedenberi Almanyanın silâhlanmasını istemeyen Fransa, böyle bir sistemin Alman silâhlanmasına mâni olabileceğini düşünerek, Rus teklifine kayıtsız kalmamıştı, İngiltere ile Amerika arasındaki görüş ayrılığı ise Almanyanın birleştirilmesi ile Avrupa güvenliği meselelerinde yaptıkları tercihten geliyordu. Amerika Birleşik Devletleri önce Almanyanın birleştirilmesini, sonra Avrupa güvenliği bahsine geçilmesini istiyordu. İngiltere ise, belli bir şekilde, her iki meselenin birlikte yürütülmesine taraftardı.

Geçen hafta içinde New - York'ta toplanan Batılılar bu seferki Cenevre konferansında Rusların karşısına birleşik bir cephe halinde çıkmayı denemişler ve bunu da başarmışlardır. Mütehassıslar raporundaki esasları kabul eden üç dışişleri bakanı, neticede şu hususlar üzerinde ittifak etmiş bulunuyorlar:

1 — Almanyanın birleştirilmesi Avrupa'da kurulması istenen güvenlik sisteminin ön şartıdır. Bu konudaki tutumu, Sovyet Rusyanın barış isteğinde ne derece samimi olduğunu gösterecektir. Bundan böyle Batılıların Doğu Almanyayı tanımaları veya kurulacak bir güvenlik sisteminde her iki Almanyanın aynı zamanda yer almasına razı olmaları beklenemez.

2 — Eğer birleştirilmiş Almanya tekrar Atlantik paktına iltihak etmek isterse, Batılılar, Avrupa devletleri ile Varşova paktını imzalamış demir perde gerisi devletlerini de içine alan bir güvenlik paktı kurmak suretiyle Sovyet Rusyaya istediği garantiyi vermeye hazırdır.

3 — Bu güvenlik tedbirleri sadece kağıt üzerinde kalacak cinsten olmamalıdır. Karşılıklı kontrol ve teftiş esasına dayanan bir murakabe sistemi de kurulmalıdır.

İşte bu ayın 27'sinde toplanacak yeni Dörtler konferansında Batılı devlet adamlarının savunacakları tezler bunlardır. Sovyet Rusya bu hususları kabul etmeye yanaşacak mıdır? Bu suale kesin cevap verilemez. Ancak şurası bir hakikattir ki samimî barış istekleri şimdiye kadar sadece Batılılardan gelmiş, karşı tarafa barış uğrunda büyük taviz verenler sadece Batılılar olmuştur. Son günlerde Rusların giriştikleri yeni iyi niyet taarruzları hakiki niyetlerini belirtecek kadar açık bir karakter taşımıyor. Yeni Cenevre konferansının işte bu hakiki niyetleri bir parça olsun meydana vurmak bakımından büyük bir önemi vardır.

memnun oluyorlardı. Şimdi bütün, bu gayretlerin, bir anda havaya uçtuğunu ve Amerikadaki zenci düşmanlığının tekrar hortladığını görmek onları son derece müteessir etmiştir.

İşin daha acıklı olan tarafı beyazlanın bu kadarla da kalmıyarak geçen hafta yapılan mahkeme sonunda Bryant ve üvey kardeşini «delil yokluğundan.» beraat ettirmeleridir. Mahkeme jürisi Tallahatchie mıntıkasında bulunan beyazlardan teşekkül ediyordu. Mississipi eyaleti ve bilhassa Tallalhatdhie mıntıkası, ötedenberi, koyu bir zenci düşmanlığı beslemektedir. Azınlıkta olan beyazlar, burada zenci cemaatinin kendilerini mas etmesinden korkmaktadırlar. Bu korku ve düşmanlık cinsî bahislerde daha da ifrata vardırılmıştır. Güney eyaletlerde oturan her Amerikalı karamın bir zenci ile münasebette bulunmasından vebadan korkar gibi korkmakta Ve bir gün bu korktuğu başına gelecek endişesiyle günlerini zehir etmektedir. Gerçeğe bakılacak olursa, bu endişesi yersiz değildir ve çoğu zaman da boşa çıkmamaktadır.

Gerek demografik, gerek cinsel bakımlardan kendini zencilerden daha elverişsiz gören Güneyliler hukuk kuvveti ve müeyyide bakımından kuvvetli olduklarını zannetmekle kendilerini tatmin etmeye çalışmaktadırlar. Zencilere karşı girişilen şiddet hareketleri ve muhafazaya çalışılan hukukî üstünlük beyazların bu kendini kuvvetli görme arzusunun tezahürlerinden başka birşey değildir.

Bu bakımdan Emmet Louis Till'in katilleri hakkında bir karara varacak olan jüri de bir istisna teşkil etmemiştir. Başlangıçta hemen bütün beyaz Amerikalılar da bu katil hâdisesini şiddetle telin etmişlerdi. Fakat davanın görülmesi Yaklaştıkça durum değişmiştir. Güneyliler ders yılının başlangıcında bir kere daha çocuklarının zenci çocuklarıyla yanyana okumak mecburiyetinde bırakıldığını hatırlamışlar ve zenci düsmamlığıyla mücadele eden cemiyetlerin Till hâdisesinde federal hükümetin müdahalesini istemeleri üzerine de büsbütün sinirlenlmişlerdi. Hele genç zencinin cesedi Şikatgo'da teshir edilip önünden yüzbinlerce Amerikalının saygı geçişi yapması Missisipi'lilerin başlangıçtaki durumunu tamamen değistirmiştir.

Mahkemenin cereyanı

Başlangıçta hakiki bir cezalandırma gayesi ile açılan dâva yukarda saydığımız sebeplerle gayesinden çok şeyler kaybedince netice de evvelden belli olmuştur.. Bu balkımdan mahkemenin cereyarânın netice üzerine tesiri olmamıştır. Savcının ısrarla en şiddetli cezaları talep etmesine, müdahil avukatların iki katil hakkında en şiddetli ilhamlar savurmalarına rağmen jüri bulunan cesedin Emmet Louis Till'e ak olduğunu göstere cek kati delil bulunmadığına karar vermiştir. Oniki jüri azasından sadece üç tanesi Bryant ve üvey kardeşinin suçlu olduğu kanaatindeydi. Gerisi Güneylilere has vazifeyi yerine getirtmiş ve zafer bir kere daha beyazlarda kalmıştır.

Abraham Lincoln'ün esirliği kaldırmasının üzerinden tam doksan sene geçmiştir. Amerikanlın o günden bu yana zencilerin hakları konusunda Heri adımlar attığı inkâr edilemez. Fakat bu muhakemenin neticesinden' de anlaşılabileceği gibi, beyazların zencilere karşı davranışı hâlâ öyledir ki bu gidişle değil yalnız güneyde, bütün Amerika'da iki ırk arasındaki ayrılıklarını kaldırılması için daha uzun yıllar lâzımdır.

İngiltere

Skandal

*B*undan aşağı yukarı dört bucuk sene önceydi. İngiltere'min Tatsfield şehrinden kalkan bir otomobil son hızla Sourhampton'a varmış ve içinden çıkan iki genç adam Fransa'ya müteveccihen hareket etmek üzere olan bir gemiye binmişlerdi, Manşı geçen gemi ertesi sabah Fransa'ya ulaştığı zaman bu iki genç adam önce diğer yolcularım Paris trenine binmesini beklemişler, sonra da bir taksi kiralayarak Rennes şehrine doğru yola çıkmışlardı.

Burgess
Yetiştirme casus

Bu iki genç adamdan biri İngiliz Dışişleri Bakanlığı Amerika işleri dairesi başkamı Donald' Meclean, diğeri İngiltere'nin Washington Büyükelçiliği ikinci kâtiplerinden Guy Burgess'di. Bu iki İngiliz diplomatının Rennes'den sonra nereye gittikleri kesin olarak bilinemiyor. Ancak haklarında Rusya hesabına casusluk yapmak suçundan tahkikat açılacağı günün hemen arifesinde sırra kadem basmaları, iki İngiliz diplomatının 1954 Haziranından bu yana nerede bulundukları hususunda bazı tahminler yapılmasına imkân veriyordu. Geçen aylar icinde bir görevle gönderilmiş olduğu Avustralya'ya sığınan bir Rus diplomatının yaptığı açıklamalar yapılan tahminlerin doğru olduğunu göstermiştir. Mülteci Rus diplomatı Vladimir Petrof'a göre Burgess ile Maclean şu anda gerçekten demir perdenin gerisinde bulunuyorlar.

Geçen haftalar içinde İngiliz umumi efkârının bu konuda yeniden gösterdiği hassasiyet üzerinde İngiliz Dışişleri Bakanlığının, yayımlamak zorunda kaldığı bir Beyaz Kitaptan anlaşıldığına göre iki İngiliz diplomatının komünizme karşı olan yakınlıklarının oldukça uzun bir geçmişi vardır. Gerek Burgess, gerek Maclean daha Cambridge'de tahsillerini yaparken komünist fikirleri benimsemişler, komünizme olan hayranlıklarını da açıkça belirtmekten çekinmemişlerdi. Sovyet casusluk teşkilâtında fiilen yer almaları ise İspanya iç harbi sıralarındadır. Gene bu sıralarda Maclean İngiliz Dışişleri Bakanlığında vazife alırken, Burgess de gazetecilik hayatına atılmış bulunuyordu.

Maclean İngiltere'yi uzun yıllar Paris, Washington ve Kahire'de temsil etmiştir. Beyaz Kitapta belirtildiğine göre kendisi kabiliyetli ve değerli bir hariciye memuruydu. Pariste vazife gördüğü sıra da bir Amerikalı kız ile tanışmış ve Fransa'nın düşmesinden hemen önce bu kız ile evlenerek Londra'ya, oradan da Washington'a gitmişti. Washington'daki' memuriyeti sırasında İngiliz hariciyesinin bütün önemli vesikaları Maclean'in elinden geçmiştir. Genç adam etrafının o derece güvenini kazanmıştı ki İngilizler kendisine aynı zamanda Atomik Gelişmeler Karma Komitesinin sekreterlisini vermekten çekinmemişlerdi.

Washington'dan sonra Kahâre'ye tavın edilen Maclean burada müthiş bar içki iptilâsına tutulmuştur. Gene bu sırada anormal cinsi temayüller gösterdiği de anlaşılıyor. Etrafına ne idüğü belirsiz arkadaşlar toplayân Maclean bir keresinde Amerikanın Kahire Büyükelçiliğinde çalışan bir genç kadının evine tecavüz edecek kadar ileri gitmişti. Gerek içki iptilâsı, gerek cinsi sanıklığı geri çağrılan Maclean'in bir müddet tedavi altında bulundurulmasını gerektirmiştir. Bu tedaviden sonra da Macleanu İngiliz Dışişleri Bakanlığının' Amerika işleri dairesi başkanlığına getirilmiştir.

Burgess'e gelince: genç adam atıldığı gazetecilik hayatında çok kalmıyarak bir kaç sene BBC'de çalışmış, oradan da Dısişleri Bakanlığına intisap etmişti. İlk olarak o zamanlar İngiliz Hariciyecisinin iki numaralı adamı olan Hector Mc-Nail'in yananda bulunmuş, 1950 de de Washington Büyükelçiliği ikinci kâtipliğine tayin edilmişti. Burgess burada hâdise çıkarmakta gecikmemiştir. Bütün A-

Donald Maclean
Intelligence Service'i atlattı

merika trafik polisine illallah dedirten İngiliz hariciyecisi delicesine otomobil kullanmak ve Amerika ile İngilere'nin aleyhinde atıp tutmak suçu ile geri çağrıldıktan sonra İngiliz Dışişleri Bakanlığı bu adamı hangi vazifede kullanacağına bir türlü karar verememiştir.

İngiliz hariciyesinden Sovyet Rusya'ya haber sızdığı ilk olarak 1949 Ocak ayında farkedilmiştir. Fakat bu haberlerin hangi yolla dışarı çıktığı bilinemiyordu. Son derece gizli ve yavaş yürütülen bir tahkikat sonunda şüpheler birkaç kişinin üstünde toplanmış bulunuyordu. 1951 Mayısının başından itibaren de Maclean'in başlıca suçlu olduğu kanaatine varılmıştır. Dışişleri Bakanlığı tarafından yürütülen bu tahkikatın yanısıra polisim yaptığı soruşturmalarla da açılacak bir mahkemede delil olarak kullanılabilecek malzeme toplamıyordu. 25 Mayısta zamanın Dışişleri Bakanı Herbert Morrison Maclean hakkımda takibata geçilmesine karar vermiştir. Son derece gizli alınan bu kararın nasıl olup da Maclean'in kulağına gittiği Beyaz Kitapğta açıklanmamaktadır. Beyaz Kitap, Maclean'in, herhalde bir zamandanıberi gizli vesikaların kendisine teslim edilmemeye başlanmasından şüphelenerek bu işi sezmiş olduğunu söylemekle iktifa etmekteydi.

Dışişleri Bakanlığı Maclean ile Burgess'in kaçtıklarını, ancak 28 Mayısta farketmiştir. Hemen bütün Batı Avrupa devletleriyle temasa geçen İngiliz polisi kaçakların izini Rennes şehrine kadar takip edebilmiştir. İki İngiliz diplomatının bundan sonraki tutumları ancak bir takım tahminlerden ibarettir. En akla yakın olan tahmin ise şudur: Burgess ile Maclean Rennes'den Paris'e gelmişler - Paristen geçtikleri Maclean'in annesine ve karısına çektiği Paris damgalı telgraftan anlaşılmaktadır. - ve buradan bir Rus uçağıma binerek Çekoslovakya üzerinden Moskova'ya gitmişlerdir. Vladimir Petrof'un anlattıklarına göre kendilerini Moskova'da Kislytsin karşılamıştır. Kis--ytsin iki İngiliz diplomatının Ruslara temin ettikleri malûmatı alan bir Rus ajanıdır. Maclean ve Burgess Londrada iken Kislystin de Londradaki Rus, Büyükelçiliğinde memurdu.

Kocası İngiltereden kaçtığı sıralarda bir doğum yapmak için hastahanede bulunan Bayan Maclean de İngiliz polisini kendi masumiyetine ikna ettikten sonra, sanki İngiliz emniyet teşkilâtı ile alay edermiş gibi ortadan kaybolmuş bulunuyor. Seyahat yapmak bahanesiyle İsviçreye giden Bayan Maclean, kocasından tam 27 ay sonra, otomobilimi Lozandaki bir garaja bırakarak çocuklariyle beraber sır ra kadem basmıştı. Perof'un geçen haftalar içinde söylediğine bakarsak, şimdi kendisi Moskova'da kocasının yanındadır.

İngiliz hariciyesi büyük bir kısmı esasen ötedenberi bilinen bu açıklamaları, Petrof'un ifşaatından sonra yeniden ve hassasiyetle bu mesele üzerine dönmüş olan umumî efkârı aydınlatmak üzere yapmıştı. Fakat öyle anlaşılıyor ki Beyaz Kitap İngiliz umumî efkârını teskin etmek şöyle dursun, büsbütün çileden çıkarmıştır. Halk şimdi İngiliz emniyet teşkilâtını ve adı dünyayı tutmuş İngiliz istihbarat servisini - İntelligence service - basit bir tahkikatı idare edememekle itham etmektedir. Filhakika yukarda da belirttiğimiz gibi iki İngiliz diplomatı tam haklarında soruşturma yapılacağı günün arifesinde ortadan kaybolmuşlardı. Maclean ile Burgess'in Herbert Morrison tarafından alınan bu kararı öğrenmesi İngiliz istihbaratının yeni bir başarısızlığı olarak kabul edilmektedir. Gazeteler şimdi kendi kendilerine Morrisonun verdiği bu gizli karardan haberdar olarak Rus ajanlarına, ikaz edecek kadar hükümet çevrelerine yakın üçüncü bir Rus casusunun da bulunup bulunmadığımı sormaktadırlar. Gecem hafta icinde çıkan İngiliz gazetelerinin çoğunda şu manşet göze çarpıyordu!: Üçüncü adam kim?

Gazeteler, ajanları son gün elinden kaçıran İngiliz polisinin bu meselede başındanberi tuttuğu yanlış yolu da tenkit ediyorlardı. Polis gizli vesikaların Ruslara tevdi edildiği günden bunları alan Rus ajanlarının tesbit edildiği güne kadar çok yavaş hareket etmişti.. Bu ajanların bulunması için aradan iki uzum yılın geçmesi gerekmiştir. Halbuki İngiliz istihbarat servisinin bunu kolaylıkla ve dahâ çabuk öğrenmesi beklenirdi.

Yayınlanan Beyaz kitap ne üçüncü adamı, ne İngiliz polisinin bu işi yavaştan alma sebeplerimi açıklıyor.

Birleşmiş Milletler

Marianne kızdı

Gecen haftanın sonunda Orly hava meydanına inen büyük bir uçaktan ufak tefek, ama sert edalı bir adam çıktı. Ciddi ve küçük adımlarla merdivenlerden indi, istasyon binasına yürüdü. Bütün gazeteciler peşindeydi. Orly'ye bir takım «pazar gezintisine çıkmış» fransızlar da gelmişlerdi. Küçük adamı alkışla-

Birleşmiş Milletler binası
Pinay kapısını çekti

dılar, «Bravo PinayI» diye bağırdılar. Bunun yarısı alay, yarısı ciddiydi. Dışişleri bakanı şapkasını çıkarıp halkı selâmladı. Pinay'in yürüyüşü, artık meşhur olmuştu. Zira Dışişleri Bakam bir kaç gün evvel de, bütün maiyetiyle beraber New York'ta Birleşmiş Milletler binasında Genel Kurulun toplantı salonundan aynı sert adımlarla yürüyüp çıkmıştı. O gün Genel Kurul 27 ye karşı 28 reyle Cezayir meselesinin, gündeme alınmasına karar vermişti. Bunun üzerine Pinay, Fransız delegasyonunu salondan çekmekle kalmamış, ilk tayyareye atlayarak Paris'e dönmüştü.

Dışişleri Balkanı Genel Kurulun kararını şiddetle protesto etmişti. Cezayir hâdiselerini Birleşmiş Milletlere getirenler arap memleketleriydi ve Doğu bloku ile Güney Amerika bloklunun reylerini temin etmişlerdi. Halbuki Cezayir, Fransanın bor vilâyetiydi. Daha doğrusu, vilâyet statüsünü haizdi ve Cezayirliler Fransız sayılıyorlar, Fransız gibi muamele görüyorlardı. Yani Tunus ve Faslılar gibi bir manda memleketinin halkı değillerdi. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun bu meseleyi görüşmeye karar vermesi, Fransayı çileden çıkarmaya yetmişti. Pinay daha New York'ta, bunun bir devletin dahili işlerine karışmak olduğunu söylemiş, Birleşmiş Milletler teşkilâtının buna hakkı bulunmadığını bildirmiş ve Fransa'nın zecri tedbir alacağı gibi Teşkilâtla Cezayirle ilgili kararlarını tanımayacağını da resmen ifade etmişti.

Kabine toplanıyor

Pinay ve Fransız heyeti New York'tan ayrılırken Fransa'nın kararının ne olduğu bilinmiyordu. Fransızlar, Cezayir meselesinin görüşüleceği celseleri mi boykot edeceklerdi, yoksa Teşkilâtın kendisini mi? Şimdiye kadar bir çok devlet, muvakkat boykot kararları vermiş ve bir takım meselelerin müzakeresinde bulunmamıştı. Ama bu defa vaziyet daha vahim görünüyordu. Zira Pinay, bütün heyetle beraber Parise dönmüştü.

Dışişleri Bakanı, Orly hava meydanında pek oyalanmadı. Otomobiller bekliyordu. Dışişleri Bakanlığının Citnoen'ine bindi ve Matignon'a gitti. Matignon sarayında Başbakan Edgar Fuare kabinesini toplamış, bekliyordu. Pinay, meslekdaşlarına lâzım gelen izahatı verdi. Kabine Dışişleri Bakanının hareket hattını tasvip ediyordu. Hatta, ondan da ileri gidiyor ve toplantıdan sonra neşrettiği bir tebliğle Fransanın Birleşmiş Milletlerden çekildiğini bildiriyordu. Gerçi tebliğ vazih değildi. Fakat Fransa, Teşkilâ nezdindeki daimi delegasyonunu geri çekiyordu. Bildirildiğine göre Genel Kurul Cezayir hâdisesinde aldığı kararla Anayasayı ihlâl etmişti; Fransayı böyle bir hareketin mesuliyetinden kurtarmak lâzımdı. Daha evvel Pinay da, teşkilâtın yeniden gözden geçirilmesine taraftar olduğunu söylemişti.

Böylece gerek batı cephesi, gerekse Birleşmiş Milletler tarihlerinin en vahim buhraniyle karşı karşıya kalıyorlardı.

K A D I N

Aile

Bugünün çocuğu

Galiba, dünya büyüklerden ümidi kesti. Herkesin dikkat nazarı, yarınki ideal dünyayı kuracak olan bugünün çocukları üzerinde toplanıyor...

Amerika'da, birçok mekteplerde, çocuklar demokrasi dersi görüyorlar... Küçük yaştan hakka, hukuka hürmet etmesini, küfürsüz, hakaretsiz, medeni ve yapıcı bir münakaşa sistemi hudutları içinde tenkitlerde bulunmayı, fikir teatisini, açık konuşmayı, medenî cesareti, idarecilik vasıflarını, kazanmayı kaybetmeyi öğrenmeğe çalışıyorlar.

Mütemadiyen kurslar açılıyor ve çocuk yetiştiren ailelere «modern terbiye» sisteminin ana kaideleri öğretiliyor... Çünkü iyi çocuk yetiştirme işinde en büyük mukavemet ailelerden gelmekte, çocuk evde gördüğü birçok aksaklıkları benimsemektedir. Bu münasebetle, tanınmış bir içtimaiyatçı, şu sözleri söylemiştir :

— Eğer anne ve babaların kafasını değiştirebilsek, dünyayı yirmi sene içinde güllük gülistanlık yapabiliriz!..»

Anne ve babaların kafasını değiştirmek kabil olmıyacağına göre, dünyanın, birgün güllük gülistanlık olacağından da ümidi kesmek icab edecek gibi... Fakat mütehassıslar cesareti kaybetmiyor ve aileleri aydınlatmakta devam ediyorlar:

İlk şart: Neş'e

Cemiyetin enerjik, faal, neş'eli ve ümitli insana ihtiyacı vardır. Bedbinlik birçok aksaklıklar doğurur, bugünkü çocuğun, yarınki büyüğün hayatiyetini öldürür. Çocuk ailede neş'e içinde, yarını parlak bir güneş gibi telâkki ederek büyütülmesidir. Halbuki bugün, bedbin çocukların miktarı günden güne artmaktadır.

«— Göreceksin anne! Pazar günü yağmur yağacak ve denize girmiyeceğiz.»

On yaşında bir çocuk bu ve buna benzer cümleleri sık sık tekrar ediyorsa, o çocuğu yakından tetkik etmek icab eder. Belki bir hafta evvel, pazar günü yağmur yağmış ve bu yüzden çocuk bir kır gezintisinden mahrum olmuştur. Bu takdirde, ufak bir endişe duyması normaldir; fakat belki de bu çocuk, daima kendisine bir dert arayan, müvesvis, bedbin bir çocuktur. Bugünkü cemiyet on yaşında bedbinlerle doludur:

— Biliyorum, ne kadar çalışırsam çalışayım bir aksilik olacak, sınıfta kalacağını, çünkü daima karşıma bir mani çıkıyor, bir insan veya birşey, istediğimi yapmama engel oluyor.»

Bu sözleri söyliyen çocuk, yalnızca bedbin de değildir... Bu çocukta «aşağılık duygusu» ve hatta «insanlara düşmanlık» hissi başlamıştır... Bu çocukla, ciddi şekilde meşgul olmak icab eder... Çünkü felâket endişesi, karanlık düşünceler, sağlam ve intibakını tam olarak yapabilmiş çocuklar için kafiyen mevzubahis olamaz.

Tabiat, çocuğu, hayatı neş'e ve ümitle karşılamak üzere yaratmıştır... Daima endişeli duran, düşünceli bir küçük adam olmak, hayatın en neş'eli, en tasasız devresini, çocukluğu atlamak ve mücadele kapısına silâhsız gelmek demektir... Hayat mücadelesinde insanı zafere götürecek olan en mühim silâh, kısanın kendi kendisine ve etrafına beslediği itimat hissidir. Bu his ise, ancak neş'e ve saadet havası içinde gelişir.

Çocuk neden bedbin olur?

1) Geçirdiği tecrübeler yüzünden

Kısa çocukluk devresinde, bir çocuk birçok talihsizlikle, kederle karşılaşabilir... Ulak tefek aksi tesadüfler, anne ve Mabalara ekseri ehemmiyetsiz gözükür; fakat bu anne ve babalar biraz düşünmek ve kendi çocuklarına dönmek külfetine katlanırlarsa, ufak hâdiselerin senelere rağmen, kendilerinde ne derin izler bırakmış olduğunu hayretle görürler. Meselâ isim gününde davet edilip gelmiyen arkadaşlar, meselâ vâdedilen bir oyuncağın alınmaması, haksız bir hakaret sukutu hayaller çocuğa, dünyanın ümit edildiği gibi iyi olmadığı hissini verebilir.

2) Yaradılış

Bahsedilen aksilikler, büyük kederler ve felâketler hariç, her çocuğun hayatında az çok mevcuttur. Bazı çocuklar bunları kısa zamanda unutur, oyalanır, başka ümitler peşinde koşarlar...

Diğerleri ise, bu fena hâdiseleri daima hatırlar, düşünür ve üzerinde dururlar. Bu hür yaradılış meselesi olduğu gibi, çocuğun sağlık durumu ile de alâkalıdır. Yorgun ve düşkün bir vücut, manevi aksiliklerle mücadele ederken, sağlam ye enerjik bir vücuttan daha çabuk mağlup olur.

3) Ailenin tesiri

«Bedbin çocuklar» en çok ailelerinin kurbanıdırlar. Fevkalâde zeki, fevkalâde müşfik ve hayatta muvaffak olmuş bir baba, çocuğunu şu şekilde mahvediyordu: Kendisini daima misal olarak göstererek ve kendisi gibi çocuğunun sınıf birincisi olmasını istiyerek. Bunda ne fenalık var, dememeli... Çocuk babası kadar çalışkan değildi ama, belki hayatta çok muvaffak olacaktı. Fakat babası onun, muhakkak sınıf birincisi olmasına istiyor mütemadiyen ona: «aptal, beceriksiz, işe varamaz mahlûk» diyordu. Di yordu ki «sen hayatta birşey olamazsın!»

Çocuk babasının tesiri altında kaldı... Hiç çalışmaz oldu... Ümitleri kırılmıştı. Çünkü bu çocuğun babası, hayat mücadelesinde çocuğunu teşvik edecek yerde, farkına varmadan, 1 numaralı bir mani olmuştu.

Bir anne de, sözde kızına hayatı olduğu gibi tanıtmak, erkeklere karşı onu silâhlandırmak için mütemadiyen fena ve bedbaht hikayeler anlatmıştı. Kız ür-

kek, korkak bir genç kadın oldu ve tabii peşinen bedbahttı.

Bedbinlik tedavi edilebilir

Bedbinlik terbiye değil, tedavi edilebilir. Çünkü «bedbinlik» bir kusur değil, bir hastalıktır, hatta çocuğun istikbali için bir alarm işaretidir.

Ailenin yardımı

Anne ve baha insafsız,sert bir hakim değil, anlayışlı, makûl, kuvvetli birer büyük arkadaş olursa, çocuk insanlara, karşı duyduğu korku ve emniyetsizlik hislerini, düşmanlıklarını besleyecek zemin bulamaz.

Çocuğun kusurlarını daima ölçülü şekilde, yıkıcı değil yapıcı bir lisanla tenkid etmelidir. Çocuğun muvaffakivetsizliklerinden ziyade, muvaffakiyetleri üzerinde durmak lâzımdır.

Teşvik

Çocuk, çalışarak birçok şeylerin elde edilebileceğini de, aklına koymalıdır. İstidatsızlıklar, ekseri manevi korkulardan doğar... Hareket etmek, mücadeleye başlamak korkuları yenmek için kâfidir. Birkaç tecrübeden sonra çocuk muvaffak olacak ve cesareti artacaktır.

Her çocuğun hayatta muvaffak olacağı bir saha vardır. Mesele bu sabayı bulmaktır...

Sosyete

Ölmiyen aşk!.

Peter Townsend'in 2 sene bir ayrılıktan sonra, 4 Eylülde İngiltere'ye gidişi birçok söylentilere yol açmıştı. Bilindiği gibi, 25 nci yıldönümünden sonra, ablası kraliçe Elizabeth'in muvafakatini almadan evlenebilmek durumuna geçen

Peter Townsend İngiltere'de

Modern Romeo

Prenses Margaret, Peter Townsand'le karşılaşacak mıydı? Bütün dünya gazeteleri, senelerden beri aydınlatmaya çalıştıkları bu büyük aşk macerasının pek yakında bir neticeye bağlanacağını bildiriyorlardı.

Townsend, aslında İngiltere'ye, meslekî bir toplantıya geliyordu; fakat iki senedir böyle birçok fırsatlar çıktığı halde, neden istifade etmemişti de, tam Margaret hürriyetini kazandığı zamanı memlekete geliyordu?

Tayyare meydanında, tam elli gazeteci onu karşılamıştı. Townsend birkaç seneden beri, zaten nereye gitse bir sinema artisti gibi karşılanıyor ve kendisinden imza isteniyordu... Fevkalâde terbiyeli ve nazik bir insan olduğu kadar tabiatı icabı, bu nevi tezahürattan, bâtta fazla konuşmaktan sıkılan bu harp kahramanı, bir hayli sakıntı teri döküyor fakat meraklı ve mütecaviz gazeteci ve halk kütlesini daima zekâsı ve nezaketi ile, kovmadan atlatmayı beceriyordu...

4 eylülde, Londra tayyare meydanına aynı nüfuz edilmez tebessümle inmişti... Fakat flaşların göz. kamaştırıcı ışığına ve birkaç manidar soruya kahramanca dayanan Townsend birdenbire karşısına çıkıp «Prenses Margaret'i görecek misiniz?» diye soran gazeteciye fevkalâde sinirlendi ve otomobilin kapısını hızla yüzüne kapatıverdi!..

Londra'da kaldığı üç gün zarfında, kardeşi Midhel sık sık evin kapısına çıkıp Peter'in sokakta olduğunu bildirmek zorunda kaldı; çünkü evin önüne halk ve gazeteciler yığılıveriyordu, Peter'e gelince o, eve ancak yangın merdiveninden girip çıkabiliyordu.

8 gün Londra'da kaldı ve Prensese ufak bir tebessümde bile bulunmadan Brüksel'deki vazifesine döndü. Birbirlerine, hiç olmazsa, manidar bir bakış atfedecekleri klâsik St. Leger at yarışlarında ne o gönünmüştü ne de Prenses Margaret!

Bu arada Prenses Margaret'in tahttaki haklarından feragait edeceğine dair de, en ufak bir havadis çıkmamıştı. Bütün dünya efkârı ve bu izdivacı, canı gönülden arzu eden İngiliz milleti büyük bir hayal sükununa uğruyordu. Acaba Peter ile Margaret birbirlerinden vaz mı geçmişlerdi?

Acaba bu aşk hiç mevcut olmamış mıydı?

Buna imkân yoktu. Prenses Margaret'in Townsenid'den evvel birçok defalar, birçok kimselerle nişanlanmak üzere olduğu rivayeti çıkmış ve her defasında, Saray bülteninde bu söylentiler nezaketle yalanlanmıştı... Halbuki efkarı umumiyeyi bu derece bulandıran ve heyecanlandıran bu aşk hikâyesi bir tek defa dahi ciddi ve resmi bir lisanla yalanlanmamıştı? Belki idareten böyle bir tekzip yapılabilirdi, ama İngilizler sonu gelmeyen tekziplere fevkalâde sinirlenirlerdi ve saray, halk efkârının hislerini, daima göz önünde bulundurmak yolunu seçerdi!.

Townsend imza veriyor

Aşk en büyük reklamdır

Townsend de Margaret'le arasında cereyan eden aşkı, hiçbir zaman itiraf etmemekle beraber, hiçbir zaman da böyle birşeyin mevcut olmadığını ileri sürmemişti... Sükût, ise bir nevi ikrar değil miydi?

Hayır Margaret ile Townsend sevişmişlerdi. Burası muhakkaktı. Eğer bu aşk hikâyesi uydurma olsaydı hem Saray, hem Townsend bunu tekzip edecekti. Eğer bu lalettayin bir flört olmuş olsaydı, o zaman Peter gözden düşecek Brüksel'e değil uzaklara sürülecekti. Halbuki Peter Townsend gözdeydi ve son Londra seyahatinde müteaddit deflar Saint-James'e davet edilmişti. Londra'dan ayrılırken de, onun yakın bir zamanda, tekrar Londra'ya döneceği herkes tarafından biliniyordu. Vakıa bu, gene bir meslekî toplantı münasebetiyle olacaktı ama artık herkes biliyordu ki Peter Townsend'in sürgün hayatı sona ermişti...

Hayatta Peter Townsend'i en çok hayrete düşüren şey, İkinci Dünya Savaşında, milli bir kahraman olduktan sonra Saraya Kral Yaveri olarak tayin oluşu idi... Vakıa bu çok büyük bir şeraiti ama, kendisi faal bir havacı idi ve tayyareci olarak kalmayı herşeyden çok arzu ediyordu.

Kral yaverleri, vaktiyle, harplere bizzat iştirak eden krallara refakat eder ve onlar harp ederken, sağ ellerile, atı

tutarlarmış... Artık krallar ne hatibe iştirak ediyorlardı, ne de yaverleri onların atını tutuyorlardı fakat ananelere sadık olan İngiltere'de, şerefli bir insan, daima bu mevkiye tayin ediliyor ve bambaşka vazifeler yapıyordu.

Peter Townsend yeni vazifelerini öğrenince büsbütün şaşırmıştı: Kral ailesinin kabul edeceği ziyaretleri tanzim etmek, saray halkının göreceği ve göremiyeceği temsilleri, filmleri tesbit etmek, merasimleri idare ve saire... Önce çok şaşırdı ama vazifeşinas olduğu için, az zamanda, bu işleri de fevkalâde bir surette başardı. Kraliçe kaneste oynarken bazan bir oyuncuya ihtiyaç oluyordu: Tow.nsend hazırdı... Kral yürüyüşe çıkarken, Townsend gene hazırdı. Prensesler operaya, tiyatroya giderken onlara refakate de o hazırdı...

Yeni işi o kadar çok faaliyet istiyordu ki, Peter zaten geçinemediği karısını, mecburen ihmale başladı... Bir müddet sonra ayrıldılar. Karısı başkası ile sevişmişti, çocuklarını babalarına bırakarak, sevgilisi ile evlendi.

Peter Townsend'in millî bir kahraman oluşu Margaret'i cezbediyordu. Onun yalnızlığı ve bedbathtlığı, genç kızın babası ölünce uğradığı depresyon hali ve Townsend'in bu sırada gösterdiği şefkat ve bağlılık bu iki insan arasında, büyük bir aşkın doğmasına sebep olmuştu...

Yedi sene kimsenin nazarı dikkatini celbetmeden yanyana dolaştılar, yedi sene Balmorel şatosunda, Balmorel ormanlarında romantik ve derin bir aşk yaşadılar...

İşte neticeye gene bu Balmorel şatosunda varıldı... 21 Ağustosta Kral ailesi bu şatoda toplandı ve rivayete göre artık bir «Töwnsend meselesi» ortadan kalktı Marganet Townsend'den vaz geçiyor muydu? Bu pek ama pek zayıf bir ihtimaldi!..

Townsend, Brüksel'den Londra'ya harekat etmeden iki gün evvel saat, tam 22,30 da Brükselle Londra arasında o esrarengiz telefon muhaveresi cereyan etmişti. Konuşmayı temin eden telefoncu kız gayet heyecanlı idi. En ufak bir arızanın, en ufak bir parazitin asrın en romantik aşkı olan bu aşk konuşmasını bozmasını istemiyordu. Konuşulanları dinlemiyordu ama, her an muhavereyi kesip «mesut olun ve çok seneler beraber yaşayın» demek istiyordu...

Bütün İngilizler Peter ile Margaret'e aynı temennide bulunmak istiyordu...

Bütün İngilizler biliyorlardı ki, 2 senelik ayrılık müddetince Peter, Clarence House'de oturan bir Miss İris'e mektup yazmıştı... Miss İris Clarence House'deki memur, kadınlardan birinin küçük adı mı idi? Yoksa Miss İris bir hayalden ibaret miydi? Bilinen birşey varsa Margaret'in Clarence House'da oturduğu idi!

Evet Margaret ile Townsend sevişiyorlardı. Aralarında büyük bir anılaşma, derin bir aşk, muazzam bir mevki farkı ve onaltı yaş vardı!..

Bir de onları ayırmak isteyenler mevcuttu, En başta Kilise geliyordu, sonra Edinburgh Dükü Filip, Kent düşesi, Ghurchill... Bunlar gerek siyasi sebeplerle, gerek şahsi görüşten yüzünden izdivacı müsait karşılamıyorlardı.

Evvelâ Filip, fakir bir Yunan Prensi olduğunu unutmuyor ve bu sebeple, kral ailesinin lalettayin izdivaçlar yapmasını münasip görüyormuş gibi bir poz takınmak istemiyordu. Sonra Filip ile Townsend hiçbir zaman çok sevişmemişlerdi...

İkinci Dünya Savaşında Filip bir askerdi ama, Townsend bir milli kahraman olmuştu. Hem de inanılmıyacak derecede hassas bir milli kahraman... İlk düşman tayyaresini düşürdüğü zaman, yanındakiler onun «zavallı insanlar» dediğini duymuşlardı... Buna rağmen gene de tayyare düşürmekte devam etmişti. Evet birçok düşman askeri öldürmüştü de, sulh zamanı ava çıkamıyor, iki kuş vuramıyordu... Av partilerinde Filip ne kadar becerikli ve atılgansa, Townsend o kadar silik ve merhametli idi...

Zaten Margaret'le onun arasındaki ilk anlaşma, bir av partisinde meydana çıkmıştı.

Margaret'le her zamanki gibi alçak sesle konuşuyor, birşeyler anlatıyordu. Filip birden sinirlenmiş ve ona susmasını ihtar etmişti. Margaret Townsend'e baktı, işaret etti, sonra sessizce yerinden kalktı ve onu takip eden Townsend'le da ha ileride konuşmaya devam etti...

Herkes o anda, aralarındaki derin anlaşmayı hisseder gibi olmuştu!..

Bu izdivaç meselesinde, Margaret'in en büyük yardımcısı annesi ve bir de İngiliz milletidir. Daily Miror gazetesinin yaptığı ankette İngilizlerin yüzde 97 sinin bu izdivaca taraftar oldukları meydana çıkmıştır. Aynı gazete, geçenlerde Margaret'in kocaman bir resmini basarak büyük puntolarla, şu cümleyi yazmıştın « Come on Margamet and please ma-

Kadın

Jale CANDAN

Hadiseyi gazetelerde okuduk ve eğlenceli olduğu için, herkes birbirine anlattı: Avrupa seyahatine çıkmak Üzere pasaport muamelelerini yaptırmaya giden bir karı - koca İstanbul emniyet müdürlüğünde fena halde bozuşmuşlar. Sebep, erkeğin matbu kâğıtları doldururken, karısına dönüp:

«— Hanım senin gözlerin ne renktir, soruyorlar.» demesidir.

Halk gülüşmüş. Hanım fena halde sinirlenmiş... Rivayete göre, taksiye atlamış ve altı senelik evlilik müddetinçe gözlerinin rengini merak etmemiş olan kocasına da, Avrupa seyahatine de veda etmiş...

Karakoca arasındaki anlaşmazlığın çoktan halloldüğunu ve onların Avrupa seyahatine, hem de güzel bir balayı seyahatine çıkmış olduklarını ümit ederiz. Mesele bu değildir.

Mesele aynı hâdiseyi bambaşka şekilde tahlil eden erkek ve kadın görüşüdür... Erkeklere göre, bu ve buna benzer hâdiseler doğrudan doğruya kadın kaprisi telâkki edilmelidir... Kadınlar bu gibi mantıksız şımarıklıklardan vazgeçmedikçe mesut olamazlar... Kadınların kendilerini tashih etmeleri lâzımdır...

Kadınlara göre, mesele bir his meselesidir. Yeryüzünde bir tek kadın tasavvur edilemez ki, kocasının lâkaydisini hoş karşılasın. Bu kadın ister meslek ve fikir kadını olsun, ister ev kadını, ister sosyeteye mensup bir zengin, ister fakir bir işçi, ister zeki, ister basit, ister tecrübeli, ister tecrübesiz... Her kadın, ama her kadın saçlarına yeni bir şekil verdiği zaman, yeni bir elbise giyinirken, yeni bir makyaj tecrübe ederken, kocasının atakasını, tasvibini bekler...

Kafası en ciddî meselelerle dolu olan bir kadın bile saçlarının, gözlerinin, elbisesinin güzelliği hakkında yapılan bir komplimana karşı hassastır. Ufak bir alâka, tatlı bir sözle en ciddi, en kendi halinde kadın mesut olur ve bunların eksikliği de aynı derecede kadını bedbaht eder... Ama tabii, belki şaka telâkki edilebilecek bir söz için, her kadın evden ve Avrupa seyahatinden vazgeçmez, her kadın aynı hâdise karşısında aynı reaksiyonu göstermez, kinlisi susar, kimisi ağlar, kimisi kaçar, kimisi yavaş yavaş yaşama zevkini kaybeder, kimisi vaziyeti zekâsı ile idare eder ama, şurası muhakkak ki, alâkasız bir erkeğin karısı, kendisine temin edilen bütün maddî refaha rağmen, mes'ut olmayabilir.

Buna muabil, alâka ve sevgi, maddî eksikliklerin birçoğunu kadınlara unutturur.

İşte erkeklerin gülerek «kapris» kelimesi ile ifade ettikleri şey, ekseri kadınlarım manevi hayata verdikleri ehemmiyetten doğmaktadır... Ve işte bunun içindir ki ölçüyü muhafaza ettikçe, bu «kaprisler» i hoş karşılamak erkeklere düşen bir vazifedir. Çünkü kadınların «hislililk» ve erkeklerin «kapris» dedikleri bu şey neyse, aile saadetinde mühim bir rol oynamaktadır.

be up your mind!» (Haydi Margaret, lütfen kararınızı veriniz!»

Bu çok aç|k ihtar birçok İngilizler tarafından, hoş karşılanmamış ve bayağı bulunmuştur ama diğer gazeteler de derhal harekete geçip, daha kapalı sözlerle, bu izdivacı tasvib ettiklerini bildirmekte acele etmişlerdir...

Daily Express eski zamana ait birçok saray âdetlerini, bu meyanda izdivaç zorluklarını tenkit etmiş ve sözlerini şöyle bitirmiştir: Prenses Margaret'in zincirlerini kırmalıyız...

Kraliçeye gelince, o gayet siyasi hareket etmiş ve aynı zamanda devleti ve kiliseyi temsil ettiğini hatırdan çıkarmıyarak, bûtün bu meselenin üstünde kalmıştır. Sanki onun hiç fikri yoktur... Hiç kendisine birşey sorulmamıştır...

Şu halde Balmorel şatosundaki aile toplantısında ne neticeye varılmıştır? Muhtemelen, Prenses Margaret çok yafan bir zamanda şöyle bir feragatte bulunacaktır: şahsî sebeplerden dolayı taht üzerindeki haklarımdan feragat ediyorum. Bu feragata hiçbir sebep gösterilmiyecek ve 26 Ekimde, Meclis toplanınca, gene hiçbir sebep gösterilmeden, bu feragat kanunlaşacak... Margaret ancak ondan sonra izdivaç projesini ilân edecektir...

Şimdiden sebep göstermek ise, birçok tartışmalara sebebiyet verecektir...

Muhtemelen bu izdivaç 1956 senesinde ve gene pek muhtemelen İskoçyada olacaktır... Çünkü İskoçyada Kilise daha müsamahakârdır ve Ana Kraliçe bu izdivacın dini merasimle yapılmasını arzu etmektedir.

Moda

Kış yenilikleri

Bu yıl kış modasının icatları arasında kadınları en çok cezbeden şeylerden biri de, kürklerin muhtelif ve en akla gelmez yerde kullanılışlarıdır. Kürk mantolar azalmakta ve kürkler, daha ziyade mantoların içine kaplanarak, etol veya garnitür olarak kullanılmaktadır: Kürk eşarplar, kürkle kaplı çantalar... Ve kürkten bilezikler...

Çıplak bir gece elbisesinin en güzel garnitürü kola takılan beyaz vizon bir bileziktir. Bu vizon parçası metal bir daire üzerine tesbit edilmiştir ve inciden bir kanca ile açılıp kapanmaktadır. Sveter kollarının ucuna takılan artık kürk parçaları ile de kadınlar gayet şık kıyafetler elde etmekte ve bu kürk parçalarını akıllarına gelen her yerde kullanmaktadırlar.

Şapkalar

Hakiki kanotve şapkalar, başı. saran beyaz kloşlar, Ankara yününden bereler gene moda olmuştum Bu şapkalar ve bereler umumiyetle çok büyüktürler ve alnın üstüne gelmektedirler. Yüz şekline ve sapkaların hususiyetine göre, onları düz veya yana eğik şekilde giymek kabildir.

Gece için, yemekte kuş tüyünden yapılmış, renkli kanotye biçimi büyük ve çok hafif şapkalar fevkalâde modadır. Çok dekolte siyah saten elbiselerle giyilen bu şapkalar gayet şık bir tezat teşkil etmektedir.

Şaşırtıcı moda defilesi!.

Bir moda evi tasavvur edin ki elbiseler ölçüler üzerine değil, yaşlara göre ayarlanmıştır: 18 yaş, 25 yaş, 35 ve 45 yaş... Modeller hiçbir modaya tâbi değildir... Bazıları uzundur, bazıları kısa, bazıları Y biçimindedir, bazıları X... kimisinde omuzlar dardır, kimlisinde geniş...

Hani bazan kadınlar «ah, şu moda değişmese» derler ya, işte bu moda evinde on senelik modeller de muteberdir. Onbeş senelik te ...O kadar ki insan ne seçeceğini bilemez ne giyinse kendisine yakıştıramaz...

Bu moda evinde senede altmış tane model yaratılmaktadır. Bu altmış model 2.000 defa kopye edilip hazır ellbisecilere dağıtılmakta ve onların himmeti ile, hep yaş ölçüsü üzerinden, bir milletin kadınlarını giyindirmektedir.

Bu altmış elbisenin 4 tanesi gece tuvaletidir. Ve bunlar daha ziyade sabahlığı hatırlatmaktadır. Geniş yakalı, kolsuz, ne dar, ne de bol.

45 yaş için hazırlanan elbiselerin beli 95 cm. dir ve işin en tuhafı, bu moda evinde yalnız bir tek küçük ayna mevcuttur.

Bu moda evini başka bir dünyada zannetmeyin.. Bu dünyada, demir perde gerisindedir ve Moskova'yı ziyarete giden Fransız kadın kafilesine «1956 kış modası» ismile tuhaf ve şaşırtıcı bir defile tertip etmiştir.

Bunu seyreden kadınlar bir şeye çok şükretmişler: modanın sık sık değiştiğine, bir de, demir perde arkasında doğmamış olduklarına!..

Nezaket

İskiçya'da «Gueens» kolejini ziyarete giden Kraliçe II nci Elizabeth, tuhaf bir vaziyetle karşılaştı... Mevsim bitmişti. Otomobiline dönüyordu. Yağmurlu, berbat bir hava vardı ve mektebin kapısından otomobile kadar uzanan yol halısı vıcık vıcık çamur olmuştu. Kraliçe, tam ayağını, bu çamurlu halıya koyuyordu ki, dört talebe kırmızı pelerinlerini sırtlarından çıkarıp önüne serdiler... Kraliçe şaşkın ve mahcup durdu. Kolej müdürüne bakakaldı. Müdür, talebeleri kırmamasını ve tarihe hürmeten yürümesini rica eder gibiydi. Kraliçe o zaman hatırladı ve gülerek yürüdü...

... 300 sene evvel I nci Elizabeth, çamurlu bir günde arabasına doğru yürürken, Sir «Walter Releigh» pelerinini çıkarıp, onun yoluna sermişti!..

Bileğe sarılan kürk

Aslında keseye sarılıyor ya..

"Akif bey,, den bir sahne
Yazan kim?

Ankara

Kötü Bir Repertuvar

Hakkınız yoktur efendiler, buna hakkınız yoktur!

Genç adam son derece sinirli idi. Sinirlenmemek de elde değildi. O akşam, günlerdenberi sabırsızlıkla beklenen tiyatro açılmış ve Büyük Tiyatro'da şair Selâhattin Bata tarafından yazılmış olan «Oğuzata» isimli bir piyes temsil edilmişti. Sinirlenmiş olan genç adam son perdenin kapanması üzerine, umumi bir asabiyet havası içinde tiyatroyu terkedenler arasında bulunuyordu.

Yalnız o değil, bir çok seyirci söyleniyordu. Konuşmalar otobüslerde, otomobillerde, yollarda ve hatta evlerde devam etmişti; ertesi ve daha ertesi günler şikâyetler devam etti. Bu bahiste kimse tiyatroyu mazur görmüyordu; bu sebeple de, bu hareketinim izahlım yapması Devlet Tiyatrosunun alâkalılarından beklenmekte idi. Mesele şu idi:

Aslında maksatsız olarak yazılmış veya ne istediği iyice anlaşılmamış olan «Oğuzata» piyesinin seyirciyi cezbetmesi ve alkış toplaması için, eserin sonunda, fon perdesine hiç münasebeti yokken Atatürk'ün hayali aksettirilmişti. Tıpkı bazı yerli filimlerimizde mezarlıklar, mevlûtler, ilâhiler, bayraklar ve daha da ileri giderek Atatürk'ün resimleri gösterilmek suretiyle yapılan bezirgânlık gibi...

Devlet Tiyatrosu bir devlet müessesesidir, bu gibi hafiflikleri nasıl ve ne cesaretle yapabilir? Şu kadarı olsun artık bilinmelidir ki Atatürk bu milletin en kutsal varlığı, bayrağı ile birlikte ebedileşen sembolüdür. Olur olmaz yerde, bele, derme çatma bir efsanenin tutunması bahsinde Atatürk vasıta kılınamaz.

«Oğuzata» piyesi bugünün karışık meselelerine bir bir temas etmiş, hiç birisi hakkında kat'i ve doğru bir hükme varamadan sona ermiş, basit bir manzum hikâyedir. Böyle bir eserin Devlet Tiyatrosu sahnesini işgal etmesi bite caiz değildir.

Eseri sahneye koyan Mahir Canova'dır. Dişini tırnağına takarak çalıştığı her bakımdan belli olan bu muvaffak rejisör, şayet efkârıumumiyeyi sinirlendiren o hafifliğe tevessül etmemiş olsa idi, şimdiye kadar olmadığı derecede takdir olunacaktı.

Eser bomboş olduğuna göre, tiyatronun bütün vasıtalarından azami derecede faydalanmak suretiyle onu seyredebilecek bir hale getirmek kolay değildi. Bilhassa, Yunanlı rejisörün «Güzel Helena» da işlediğinden de daha başarılı bir koro çıkarmak, geniş sahnede hareket ahenginde kalabalığı muvaffakiyetle kullanmak sahne vaz'ının en zor taraflarıdır.

Eserin ışığı ile müziği ve dekoru, diğer unsurlarla tam bir ahenk yaratıyordu. Rol alanlar kendilerine düşeni yapıyorlardı ama tevziatta ahenksizlik vardı. Bir destan kahramanı olabilmesi için sanatkârın bazı hususiyeti olması icabederdli. Bu hesaba katılmadan Oğuz rolü Kerim Afşar'a verilmişti ve bu genç sanatkâr bütün gayreti ile çalıştığı halde hayalimizdeki Oğuzun azameti önünde dize geliyor, yükünü taşıyamıyordu.

Rol tevziatında gençlerin birinci plâna alınmış olmaları çok yerinde idi ama, aralarındaki tevziat uygunsuzdu. Türkân Ata rolünde ilk defa sahneye çıkan Suna Sirmen'in kusuru sahneye yabancı görünmekten ibaretti. Diğer rollerde hemen her sanatkar hatasız oynuyordu.

Modernize Akif Bey!

Devlet Tiyatrosunun Küçük Tiyatro bölümünde ise, başka bir dava mevzuu ortaya çıkarılmıştı: Klâsik Türk Tiyatrosu eserleri restore edilerek sahneye konacak ve bu işe Namık Kemal'den başlanacaktı. Namık Kemal'in 'Akif Bey' isimli eseri gecen devre sonunda Reşat Nuri Güntekin'e verilmiş, sahnede oyna-

Mevsim Başında

Her sene bu günlerde, yalnız tiyatroda değil, bütün sanat kollarında bir kıpırdama, bir «basübadelmevt» hareketi belirir.

Galerilerin hazırlıkları bitmiş sanat atölyeleri yeniden tanzim edilmiş, sanatkârlar birkaç ay sürecek olan devamlı çalışma devreleri için maddi ve manevî sermayelerini gözden geçirmiş ve tiyatrolar perdelerini açabilecek duruma getirilmiştir. Eylül bizim memlekette sen hazırlık ayı, Ekimin birinci günü de tiyatroların mevsim başıdır.

Yeni mevsimin başında tiyatrolarımızın umumi görünüşünü gözden geçirmek ve fakat kehanette bulanmadan, hakikatlerin ışığı altında tiyatro sanatımızın mevkiini tâyin etmeye çalışmak faydasız bir gayret sayılmamalı.

Bugün memleketimizde faaliyette bulunan tiyatrolar sadece İstanbul ile Ankarada konaklamış durumdadırlar. Hattâ Ankaradaki mecburi bir ikamettir.

İstanbuldaki tiyatroların en meşhuru bilindiği üzere, İstanbulini demirbaşı olan Şehir Tiyatrosu, İstanbul Belediyesinin finanse ve himaye ettiği yarıresmi bir müessesedir. Garplı mânası ile tiyatro sanatının memleketimizdeki ilk temsilcisi bu teşekküldür. İlk kuruluşu akademik esasa istinad eder. Operatör Cemil Topuzlunun şehreminliği zamanında, (1914 de) Fransız sanatçısı Andre Antoine tarafından bir konservatuvar olarak tesis edilmiş, fakat birinci büyük harbin başlaması üzerine bu hareket akim kalmıştır. Bilâhare muhtelif istihalelerden sonra Darülbedayi adı ile Belediyeye bağlı bir tiyatro olarak yeniden kurulmuş, mesul mevkiine de Muhsin Ertuğrul getirilmişti. Muhsin Ertuğrul bu müesseseyi uzun yıllar dirayetle idare etmiş, bir çok garp eserlerini ve dünya şöhretlerini ilk defi Türk seyircisine tanıtmak gibi büyük hizmetler görmüş ve Devlet Tiyatrosunun Ankarada devamlı temsiller verecek hale geldiği sırada İstanbul Şehir Tiyatrosundan ayrılarak Ankaraya, Devlet Tiyatrosuna geçmiştir.

Muhsin Ertuğrulun ayrılışından sonra İstanbul Şehir Tiyatrosunda çöküntü emareleri başgöstermiş, sanatkarlar arasındaki ihtilâflar gittikçe büyümüş, daima muvakkat tedbirlerle buhranlar önlenmeğe çalışılmış ve fakat müesseseyi günün sanat anlayışı ile işletebilecek bir düzen tesis olunmamıştır. İstanbul Şehir Tiyatrosunda tek hoca ve tek otorite Muhsin Ertuğrul olduğu için ve bir gün müesseseden ayrıldığı. takdirde, tiyatroyu günün sanat ışığında sevk ve idare edebilecek elemanlar yetistirilmediği için (ki, son derece müsait imkân ve eleman vardı) İstanbul Şehir , Tiyatrosu bugün bir canlı müze hüviyetinde kalmış ve tiyatronun kuruluşunda kadroda bulunmaktan ibaret olan imtiyazları ile bir ekalliyet grupu tiyatronun mukadderatına hükmetmeye devam etmiştir. Bugün İstanbul Şehir Tiyatrosunda ecnebi bir rejisör de bulunmasına rağmen,

nabilecek duruma sokulması istenmişti. Şimdi Küçük Tiyatro sahnesinde oynanmakta olan eser, işte o, değiştirilen metindir.

Devlet Tiyatrosunun Türk Klâsikleri dediği hangi eserlerdir, o bilinmez ama hepsinden evvel «Akif Bey» klâsik değildir. Diyelim ki Namık Kemal Türk klasikleri arasındadır da onunn için böyle denmiştir, o takdirde ise halen Küçük Tiyatroda oynanmakta olan eserin Namık Kemal'in aynı isimli eserile alâkasının pek uzak olduğu söylenebilir. Denilebilir ki: gerçi Namık Kemal'in «Akif Bey» isimli bir dramı vardır ama, sizin temsil ettiğiniz o ser değil. Sadece mevzuunu almışsınız, o kadar.

Üç saatlik dramda Namık Kemal'e ait bir tek diyalog yoktur. Namık Kemalin eserindeki hadisenin cereyanı ile bugünkü aynı değildir. Perdelerde, şahıslarda esaslı değişiklikler yapılmış, eser restore değil fakat tabir caizse, kısmen modernize edilmiştir. Adından başka hiç bir tarafı ile Namık Kemal'in hususiyetini taşımayan bir eseri Namık Kemalin'dir şeklinde tanıtmak doğru olamaz. Namık Kemalin hususiyetini belirtmeyen bir eseri ise, Türk Klâsiklerinden sayarak sahneye koymak caiz değildir. Hepsi bir tarafa, tekniği son derece zayıf ve sahneden ziyade okunmak için yazılmış olan eski Türk Tiyatro eserlerini bugünkü nesle tanıtmak için Devlet Tiyatrosunun normal programını işgal etmek haksızlıktır. Bu gibi eserler dert mahiyetinde olduğu için ayrı bir programla tatbik olunmalıdır.

Salih Caner'in sahneye koyduğu eser de rejisör uygun dekorlar ve kazak kostümleri arasında seyirciyi sıkıntıdan kurtarmak için elden geleni yapıyor ama ne çare? Namık Kemal'in hatırı için bir ay müddetle bu sıkıntıya katlanmaya mecbur tutulmaktayız.

Eserde Ragıp Haykır, Macide Tanır, Ahmet Evintan ile diğer rollerde vazife alan sanatkârlar rollerinin hususiyetini belirtmektedirler. Akif Bey rolünü temsil eden Şahap Akalın ise hiçbir suretle bu rolün sahibi değildi ama, ne çare, rol kendisine verilmiş.

Küçük Tiyatro
Açıldı

Tiyatrolarımız

eski neslin kendi bildiklerinden vazgeçmemesi ve gençlere imkân verilmemesi yüzünden tiyatro bir nevi «Tarihi Türk Tiyatrosu» halindedir.

Ağacın dalları

Her ne kadar İstanbul Şehir Tiyatrosu bugün modern eserlerin temsilinde dahi eski bir tiyatro görüşünü muhafaza etmekte ise de memleketteki bütün tiyatro hareketlerinin kaynağı olmak şerefine de sahip bulunmaktadır İstanbul Şehir Tiyatrosundan kopan bir parça 1945 de İzmirde Şehir Tiyatrosunu kurmaya muvaffak olmuş, fakat maalesef İzmir bu tiyatroyu yaşatamamıştı. Halen İstanbulda faaliyette bulunan Çığır Sahne ile Küçük Sahne ve hattâ Karaca Tiyatrolarının da menşei aynı müessesedir.

Küçük Sahne beş sene evvel Muhsin Ertuğrul'un teşebbüsü ve Yapı Kredi Bankasının desteği ile kurulmuştu. Tiyatronun beş yıllık repertuvarı oldukça zengin ve seçmedir. Yeni kıymetlerin parlamasına yol açan bu teşebbüsten Yapı ve Kredi Bankasının desteği bu mevsimden itibaren çekiliyor. Küçük Sahnenin bu suretle kendi kendisini idare etmek yetkisine sahip olması memnun olunacak bir durumdur. Yeter ki, tiyatroyu teşkil eden sanatkârlar bir gaye beraberliğine varmış bulunsunlar.

İstanbulda geçen sene her gün saat altıdan itibaren temsiller veren bir tiyatro kurulmuştu. Bir maddi yardım görmeden, tamamiyle idealist bir kadro ile çalışan bu teşekkülü Avni Dilligil kurmuştu.

Çığır Sahne adını alan bu tiyatronun bu sene İstanbul Belediyesinden bina yardımı görmesi her halde faaliyetinin müsbet karşılandığının bir delili sayılmaktadır. Çığır Sahne idealist sanatkârlardan teşekkül etmiş olmasına rağmen, ilk mevsim repertuvarında bir istikrar temin edememişti!. Amerikadan döndüğü sırada Küçük Sahneye intisap eden Haldun Dormen ise, şimdi müstakil bir Meydan Tiyatrosu» kurmuştur.

Bu ciddî sanat tiyatrolarının yanında hususî bir mevki ihraz eden Karaca Tiyatrosu ile mütemadiyen bölünmek suretiyle artan diğer operet toplulukları da vardır.

Bütün bu teşekküllerin mücadele ve faaliyet istikametine bakarak İstanbulda gelişmekte olan ve şahsiyetini bulamamaktan mütevellid buhran geçiren bir tiyatro sanatının mevcudiyetine hükmedebiliriz. Şu da var ki, İstanbuldaki bu istikrarsızlık uzun zamandır devam etmekte ve huzursuzluğun bir amilini de prensipsizlik, metodsuzluk, daha doğrusu akademik eğitimden mahrumiyet teşkil etmektedir.

Ankaradaki manzara

Tiyatro bakımından Ankara başka bir manzara arzeder, fakat netice aynıdır. Ankarada üç kolda çalışan Devlet Tiyatrosunun kadrosunu bilindiği gibi, aynı konservatuvardan mezun olmuş elemanlar teşkil etmektedirler. Bu sebeple Devlet Tiyatrosunun daha ahenkli bir çalışma havası temin ettiği tahmin olunur. Ama hakikat bunun zıddıdır. Devlet Tiyatrosunda maalesef İstanbul Şehir Tiyatrosunun idare tarzı esas tutulmuş; devrin, kadronun ve müessesenin hususiyeti hesaba katılmadan girişilen tahakküm idaresi reaksiyon uyandırmış ve bu sistemin tabii neticelerinden olan hizipleşmeler, sanat verimini engellemiş, müessesede huzursuzluk yaratmıştır.

Bir ara değiştirilen Umum Müdür de tiyatroya yerleşmiş olan «Sen - ben» iddialarını önleyememiş, tekrar müessesenin başına getirilen Muhsin Ertuğrul ise, bir seneden beri eski idare tarzını terketmiş olmakla beraber, esasen çekememezliğin hâkim olduğu tiyatroda sanatkârların kendi kendilerini idare etmeleri yolunu benimsemiş, bu hal de buhranı Önliyememiştir. Aslına bakılırsa, Ankaradaki durum, İstanbuldakinden de acıdır. Zira Ankarada sahne sanatı bir kenara bırakılmış, şahıslar arasında mücadelelere girişilmiştir. Bu hal genç sanatkârlara büyük ümitlerle bağlanmış olan sanatseverleri haklı olarak üzmektedir. Bütün temennimiz sanatkârlarımızın şahsî ihtiras rüzgârlarından korunarak sanatları Be başbaşa kalmaya çalışmalarıdır.

Yukarıdan beri objektif bir bakışla sıraladığımız tiyatro teşekkülleri, bugün memleketimizde tiyatro sanatını temsil ettiklerine göre, onların umumî görünüşleri de tiyatromuzun bugünkü durumunu aksettirmektedir. Şüphesiz, manzara memnuniyet uyandırmıyor ancak, ümitlerimizi de kıracak kadar ötü değil.

T I B

Kalp

İlk kriz

Ayın 24 ünde gazetelerde şu kısa haberi okuduk: «Başka Eisenhower ,bugün bir kalp krizi geçirmiş ve hastahaneye kaldırılmıştır. «Bu mesaj, bütün dünyayı büyük bir kederle kaplarken Amerikadan durumu aydınlatan daha etraflı haberler de gelmeğe başladı. Ön ce Beyaz Saray özel tabibi general M Howard Snyder açıklamalarda bulundu: «Başkan Eisenlhower hafif bir koroner tronbozu krizi geçirmiş ve Fitzsimmons askeri hastahanesine kaldırılmıştır. Başkam, hastahaneye gitmek için kimsenin yardımına ihtiyaç olmaksızın kendi arabasına binmiştir.» Bu arada Başkanın o hafta içindeki bütün randevuları iptal edilmiş ve hastahanede sıkı emniyet tedbirleri alınarak en yakın akrabaları bile yanına bırakılmamıştır. Mütemadiyen oksijen verildiği, baş ucunda iki mütehassısın beklediği kalp krizinin atlatılmış bulunduğu, bir ihtilât müşahede edilmediği, tansiyonun ve nabzın normal olduğu yayınlanmıştır.

Ayın 26 sında Boston'dan kardiyoloğ Paul Dudlev White ite müdavi doktorlar bir konsülrasyon yapmışlardır. Bu toplantı bir saat bir ceyrek sürmüştür. Başkanın krizden önceki sağlık durumu ile yeni hastalık gözden gecirilmistir. Alınan üç elektrokardiyogram tetkik edilmiştir. Yeni bir elektro daha çekilmiş ve Bakan tekrar muayne edilmiştir. Eisenhower hala oksijen çadırındadır. Durumu günden güne iyilesmektedir.

Dualar ve temenniler

Beyaz Saraya ve Denver'deki Fitz Simmons hastahanesine, Başkana acil şifalar dileyen binlerce telgraf gelmiştir. Papa XII nci Pius da pazar günü Başkanın sağlığı için dualar etmiştir. Bu münasebetle Papa'nın yazlık ikametgâhı olan Castel Gondolfo'da büyük bir dini merasim tertiplenmiştir. Bir çok başka memleketlerde de halk büyük bir teessüf içinde ibadetihanelere koşmuş, Başkanın kurtulması için göz yaşları içinde niyazlarda bulunmuştur. Bu dualar gök kubbede bir tesir yapmış olacak ki son gelen haberler, Başkanın biraz açıldığını, sıhhı durumunun düzeldiğini, süt ve mevva suları içebildiğini madam Eisenhower'le oğlu binbaşı Eisenhower'in yanımda kaldıklarını bildirmektedir. Başkanın şimdi, içinde ıztıraplariyle haşhaşa, sıkıntılı hastalık günlerini bitirmeğe çalıştığı çadır, ikinci dünya savaşında, Amerika'nın ve bütün insanlığın dâvalarını korumak icin çabaladığı komuta cadın değildir. Sınırlarda tepesinden gülleler uçarken başkan, kalbini besleyen bir kıldamarın İhanetine boyun eğeceğini aklından geçirmiş midir? Bilmiyoruz. Atma insan; dünyayı kafasının içine sığdırmış bu devirler üstü adamın kaderine bakarak üzüntü duyuyor. Biz, onu, gönlümüzün en iyi dilekleriyle Allah'ın yardımına terk ederek kolay atlatmasını pek arzuladığımız hastalığını inceleyelim.

Koroner tronbozu ne demektir?

Kalbi besleyen iki atardamar vardır. Bunlara sağ, sol koroner arter diyoruz. Bu iki arter, aort dediğimiz ana kan damarından çıkarak kalbe gelmekte ve onun beslenmesini sağlamaktadır. İşte bu iki damardan veya dallarından birinin tıkanmasına koroner tronbozu diyoruz. Deney hayvanlarında herhangi bir koroner dalı bağlanarak bir müddet bırakılacak olursa o damarın beslediği kısımlarda nekroz oluyor. Yani oraları ölüyor. Buna da miyokard enfarktüsü diyoruz. Miyokard enfarktüsünün teşekkülü için tıkanmanın ant olması lâzımdır. Damar ağır ağır tıkanırsa yan dolaşım teşekkül ederek kalbin o kısmını besliyebilir, enfarktüs teşekkül etmez. Bazan koroner damarlar tam tıkanmadan da miyokartta nekrozlar meydana çıkabilir. Az daralmış olan koronerler kalbin beslenmesine yeter. Fakat herhangi bir cehid anında bu daralmış damarlardan gelen kan, kalbin maruz kaldığı zorlamaya cevap verecek kadar bol değildir. O halde kalbin beslenmesi için gereken kanla kendisine sevkedilebilen kan miktarı arasında dengesizlik vardır. Demekki kalbe kan gitmesini azaltan her türlü sebep, koronerlerin daralması veya tıkanması, kansızlık, tansiyonun düşmesi, yahud da dolaşım ihtiyacının artması, kalbin büyümesi, zorlamalar, kalp adalesinde beslenme bozuklukları yapabilir. Bunlar uzun sürerse beslenemeyen kısımlar harap olarak nekroz, gangren ve enfarktüs teşekkül eder. Koronerlerin tıkanması bazan da büzüşmeden, spazmdan, bir verden kopup gelen bir pıhtıdan ileri gelebilir.

Şüphesiz miyokard enfarktüsü en çok ani koroner tıkanmasından veya tronbozundan ileri gelmektedir. Fakat bu ilki terim birbirine tamamen eşid değildir. Koroner arter tam trenbozundan veya tıkanmasından ileri gelmiyen miyokard enfarktüsten mevcud olduğu gibi, Koroner tıkanmaları da enfarktüs teşekkül etmeden vukua gelebilir. Bu takdirde tıkanma projesi, yan dolaşım teşekkül ederek kalbin o bölgesini besleyecek bir duruma gelinceye kadar uzun sürmüş, ağır seyretmiş olmalıdır. Koroner tıkanması ve koroner tronbozu terimleri de birbirinin sinonimi değildir. Çünkü hiç bir tronboz belirtisi vermeden tıkanan' koronerler vardır. Koroner hastalığı mevcud olduğu faalde, kalpte bir arıza bulunmuyabilir. Şu halde hiç olmazsa seyrinin başlangıç safhalarında koroner hastalığı bir kalp hastalığı olarak telâkki edilemez. Koroner hastalığı değil, koroner arter hastalığı demek de herhalde uygun olacaktır. Çünkü koroner venalar da vardır. Ve koroner hastalığında koroner venalar sağlamdır. Bütün bu terim aykırılıklarını önlemek üzere White, kitabında, Koroner kalp hastalığı ismini kullanmıştır. Bununla koroner arter hastalığının kalbe yaptığı muhtelif patolojik tesirleri ifade etmek istemiştir. Koroner kalp hastalığı denilince, miyokardın kansız kaldığı haller yani işemi, göğüs anjini, koroner hastalığından ileri gelme elektrokardiyografi bozuklukları, koroner yetmezliği ve akut miyokard enfarktüsü, hepsi bir bütün olarak ifade edilmektedir. Bir başka deyişle koroner arter hastalığının sebep olduğu bütün kalp adalesi bozuklukları koroner kalp hastalığı adı altında toplanmış bulunmaktadır.

Koroner kalp hastalığı artıyor

İhtiyarlarda koronerler gittikçe sertleşerek Koroner sklerozu, mutad ölüm sebeplerinden biri olan bu hastalık meydana çıkar. Koronerler tamamen skleroza uğradığı halde enfarktüs olmıyan vakalar da vardır. Tersine olarak enfarktüsten ölen bazı hastalarda da koronerler anatomik ve anatomi -patolojik olarak normal bulunur. Bu hastalar sağlıklarında da klinik hiçbir enfarktüs belirtisi göstermiyebilirler. Hastalık genç lerde de görülebilir. Son senelerde bir yandan hastalığın kolay teşhis edilebilir bir duruma gelmesi, hekimlerce derhal teşhis edilmesi sebebile bir yandan da modern hayatın doğurduğu yorgunluklar, sürmenajlar, baskılar ve sıkıntılardan ötürü bu hastalığa pek sık rastlanmaktadır.

Sebepler

Koronerleri tıkayan yahud da daha geniş anlamiyle enfarktüs yapan sebep ler kalbe ve damarlara ait olabilin Tansiyon düşüklüğü, tansiyon yüksekliği, Koroner anomalileri, meselâ koronerlerin doğuştan dar olması, sağ veya sol koronerin aorttan değil de arterya pülmonakisden çıkması, kalp hızlanması taşikardi - kalp yavaşlaması - bradikardiaort darlığı veya yetmezliği, aterom, andarterit, periarteritis nodoza dediğimiz bir hastalık bunlar arasındadır. Yahud da bazı intanlarla dahili ve haricî zehirlenmeler, sifiliz, romatizma, tifüs, kurşun, bütün, kahve, çay, alkol, şeker, lipid kolesterin metabolizmasile ilgili bazı hastalıklar diyabet, travmalar, şoklar, kansızlıklar, allerjik olaylar, andokrin bozuklukları ve nihayet irsi istinad koroner tıkanmaları ve enfarktüs doğurabilir.

Bu hastalık en çok 50-60 yaş arasında ve daha yukarı yaşlarda - %93.7 - 83.9 - görülür. White'ın en genç hastası 22 yaşında en ihtiyar olanı da 81 yaşında enfarktüs geçirmiştir. Literatürde 19 - 18 - 16 - 12 - 7,5 yaşlarında enfarktüs geçirenlere aid müşahedeler vardır. En çok erkekler yakalanır.

Belirtiler

En önemli belirti ağrıdır. Şimdiye kadar kalbinden hiç şikâyeti olmıyan bir kimsede ant olarak, yahud da eskidenberi göğüs anjininden mustarip bulunan bir hastada birdenbire pek şiddetli bir ağrı başlar. Kollara, bilhassa sol kola ve sol elin son üç parmağına, çene-

ye, sırta, karna doğru yayılır. Ölüm korkusu verecek derecede şiddetli, yanıcı, batıcı, ezici vasıftadır. Hasta kalbinin bir elle sıkıldığını zanneder. İlk ağrı sılasında kollaps ve senkopla öldüren krizler olduğu gibi hiç ağrı yapmadan belirtisiz geçen akseler de vardır. Hasta perişandır. Şokedir. Yatakta duramaz. Ajitedir. Bulantı, kusma, ter, sıkıntı, nefes darlığı, dudaklarında morluk vardır. Ateşi yükselir, tansiyonu düşer. Kalp sesleri sönüktür. Kanda lökositler çoğalır. Alyuvarların çöküşü hızlanır. Enfarktüs kalbin ön duvarında ise dinlemekle bir sürtünme, bir frotman duyulur. İdrarda şeker çıkar. Sebebi belli değildir. Hastanın nabzının çok hızlanması kötü bir alâmettir. Kalbin yedek kudretini tüketir. Bu hastalığı teşkis etmek ve kalbin içinde enfarktüsün teşekkül ettiği bölgeyi iyice tesbit etmek için en iyi teşhis çâresi elekrokardiyografidir. Böyle bir filmin tetkikile çok güzel bilgiler edinilir, hastalığın gidisi ve sonucu üzerinde kesin kararlar verilir.

Hastalığın gidişi

Hastalığın gidişi hastadan hastaya çok değişir. Hayatta tanılamıyan, ağrısız belirtisiz, sessiz giden, ancak otopside enfarktüs geçirdiği anlaşılan vakalar vardır. Bazılarında ise hastalık felâket halin de başlar. Birkaç saatte veya günde ölümle sonuçlanır. İlk akseyi atlatanların yarısı on seneden fazla yaşıyabilir. Bland ve White'in 200 vakasından 38 i - % 19- birinci ayda ölmüşler, 50 si - %25 - on seneden fazla yaşamışlardır. İlk akseden kırk yıl sonra hayatta kalan vakalar da vardır. Ortalama yaşama sûresi ilk akseden sonra 4 • 5 yıldır. Yeni bir istatistikte 3450 vakadan 405 şi 10 yıl veya daha fazla yaşamıştır. İlk akse esnasında ölüm nisbeti %10 - 15 arasındadır. İlk akseden sonra 15 - 20 yıl yaşayan ve hâlâ kontrolümüzde olan hastalarda vardır. Teşhis ve tedavi imkânları genişledikçe hastalığın sonucu da korkunç ve vahim durumunu değiştirmekte daha ümid verici bir hal almaktadır.

Tedavi ve korunma

*K*albinden şikâyeti olan, anjine benzer sıkıntılar hisseden hastaları zora koymamak, bu gibi enfarktüslere müsait telâkki edilen kimseleri zahmetli işlerden yorgunluklardan, eforlardan korumak, koroner damarlara zarar vermesi muhtemel maddeleri, muharriş yemekleri kesmek, sigara, alkol, kahve, çay suiistimalini menetmek, sürmenajlardan, sakınmak koruyucu tedbirler arasında sayılabilir.

Kriz baş gösterdikten sonra yapılacak şey, hastayı katt'i yatak istirahat ine almaktır. Bu istirahat hekimin reyine göre haftalarca sürebilir. Bu hastalığın özel bir tedavisi yoktur. Ancak sifilize bağlı olanlarda spesifik ilâçlar kullanılır. Koroner damarları açıcı ilâçlar faydalıdır. Kanın pıhtılaşmasına engel olan bazı ilâçlarda tronboz teşekkülünü menetmek için kullanılmaktadır. Hastaların oksijen tedavisinden fayda gördükleri de muhakkaktır. Dr. E. E.

MUSİKİ

Opera

"Yepyeni" bir usûl

Bilet satışında büyük bir «Yenilik.» yapıldıktan sonra Opera'nın, 1955 - 56 mevsimline repertuarının oldukça eskimiş bir eseri ile girmesi her halde pek tabii addedildi. Her şeyde de yenilik istenemezdi yal Hem Opera ve Büyük Tiyatroda, hem de Küçük Tiyatroda aynı yerleri, şimdiden bütün mevsim için ayırtmanız mümkündür. Sadece kaçıncı temsile gitmek istediğinizi bildireceksiniz, o kadar... Böylece, meselâ programdaki bütün eserlerin ikinci temsilinde yeriniz 'hazır olacak. İşin en iyi tarafı: Başlangıçta hiç bin ücret ödemiyeceksiniz. Ancak, **her** temsilden üç gün önce biletinizi almak mecburiyetindesiniz. Aksi halde yeriniz başkasına satılacaktır.

Bütün bunlara rağmen, abone olanlar dahî bilet temin etme endişesinden henüz tamamen kurtulmuş değiller: Sezon başladığı 'halde programdaki eserlerin tarihleri ve her birinin kaçar defa temsil edileceği tesbit olunmamıştır. Bu mevzuda aboneleri çeşitli sürprizler beklemektedir. Yedinci, sekizinci temsillere kadar yer ayırtabilmek mümkündür. Halbuki programdaki eserlerin bir çoğu Rigoletto, Madam Bubterfly gibi - daha önce tekrar tekrar sahneye konmuşlardır ve kuvvetli bir ihtimale göre bunlar birkaç defa temsil edileceklerdir. O hade, meselâ altıncı veya sekizinci temsiller için abone olanların yerlerinin üç defa temsil edilen bir eserde nasıl temin olunacağı meçhuldür.

Ücret peşin alınmadığı için, bir çok aboneler yerlerini «her ihtimale karşı» ayırtmışlardır. Esasen günleri henüz tesbit edilmemiş olan temsillere gitmek için şimdiden kat'i karar vermeğe imkân yoktur. Bu vaziyet karşısında, abone olmayanlar temsilleri daima arka sıralardan takip etmek veya her temsilden üç gün önce iade edilen yerleri temin edebilmek için gişelere üşüşmek zorunda kalacaklardır. İşte, yapılan yenilik buna benzer çeşitli mahzurlar yüzünden, aboneleri de, abone olmayanları da düşündürmektedir.

«Abonmanı Usulü» bir. çok memleketlerde bilhassa seyircilerin bilet temini hususundaki endişelerini bertaraf için tatbik olunmaktadır. Ancak hiç de gelişi güzel bir usul değildir. Avrupa'da muayyen bir mevsimin biletleri satışa çıkartılırken herşeyden önce bütün program; yani her eserin ismi, kaç defa temsil olunacağı ve bunların temsil tarihleri kat'i olarak ilân edilir. Seyirci, programı öğrendikten sonra yerini rahatça ayırtır. Hangi günlerin kendisi için müsait olduğuna kanaat getirmiş bulunmaktadır.

Ayrıca, ücret peşin alınır. Böylelikle, her sefer tekrar gişeye gitmeğe lüzum kalmaz ve herhangi bir şahsın bir yeri «belki giderim» diye son günlere kadar işgal etmesi mahzuru bertaraf edilmiş olur.

Herhangi bir sebeple abone olamayanların da iyi yer temin etmelerine imkân bırakılmaktadır. Bunun için her eserin birkaç temsilinde abonman usülû tatbik edilmez.

Bizde bu tarz, şüphesiz ki gişelerdeki izdihamı önlemek için ihdas edilmiştir. Ancak, bütün teferruatı nazarı itibara alınmadığı için bir takım mahzurları izale ederken, yenilerini ortaya çıkartmaktadır. Halbuki, biletleri - geçen mevsimlerde olduğu gibi - temsillerden birkaç gün değil, birkaç hafta önce satışa arzetmek çok daha kestirme bir hâl tarzı olabilirdi. Bundan başka, abone usûlü salonun yalnız muayyen bir kısmın-

"Rigoletto,,

Yazık ki hastalandılar

da tatbik edilebilirdi. Ücretin peşin alınması suretiyle de bu yerlerin «her ihtimale karşı» ayırtılması önlenmiş olurdu.

Başarısız bir gala

Ankaralılar «Rigoletto» yu hem uzun seneler evvel, hem de geçen ilkbaharda dinlemek fırsatını bulmuşlardı. İkisinde de bir genç kadın hayranlık celbetmiştir: Ferhan Onat. Onunla beraber başka bir yıldız daha, Avrupa ayarına çıkmıştı: Orhan Günek. Fakat bu seneki gala, muvaffak olamadı. Gilda'yı oynayan Ferhan Onat asabi görünüyordu, Rigoletto'daki Orhan Günek'in ise sesi istediği gibi çıkmıyordu. Anlaşılıyordu ki üşütmüş, rahatsızlanmıştı. İki yıldız «form» larında olmayınca, temsil kıymetinden pek çok şey kaybediyordu.

Onların yanında birbirleriyle yarışan iki ses daha vardı: Dük rolündeki Doğan Onat'ın sesiyle orkestranın madeni âletlerinin sesi. Dinleyiciler bunların hangisinin daha kulak tırmalayıcı olduğu hususunda temsilin sonuna kadar bir karara varamadılar. Operamızın yeni madeni âletlerle tahamül edilebilir bir tenor sesine ihtiyacı açık surette belli oluyordu.

Demokrat Partinin Siyasi Panaroması

(Baştarafı 8 nci Sayfada)

saltmadan basılmasını rica ettiklerini henüz unutmamışlardır. Hattâ bir İstanbul gazetesinde, Parti kurucularının ziyaretleri esnasında oturdukları kanepe ve iskemlelerin yeri, bugüne kadar değiştirilmemiştir.

Gazeteciler, Demokrat Partinin dâvasına büyük hizmetler yapmışlardır. Birçokları, bu uğurda sıkıntılı günler geçirmişlerdir. Gazete sahipleri, maddî ve manevi kayıpları göze almışlardır. Demokrat Parti iktidara geldikten sonra çıkarılan af kanunu, takibata maruz gazetecileri kurtarmıştır. Muvakkat bir zaman için, basın rejimini ferahlatan tâdiller de yapılmıştır. Fakat bir gün gelmiş, iktidarla matbuat arasındaki münasebetler, hararetinden kaybetmiştir.

Basının karşılaştığı meseleler, birkaç cümle ile hülâsa edilebilir. Tenkid gazetelerin gıdasıdır. Basın, ancak içtimai dertleri deştiği ve halkın hislerine tercüman olduğu nisbette vazifesini yapmış sayılabilir. Tenkid hakkı suiistimal edildiği hallerde gazetecinin adliyede hesap vermesi lüzumuna herkes kanidir. Fakat bir yolsuzluğu meydana çıkardığı için takibata maruz kalırsa, gazeteci kendisine isbat hakkının verilmesini istemektedir. Diğer bir ifade ile, hakikatlerin kanun himayesinde açıklanmasına hukukun müsaade etmesine lüzum gösterilmektedir. Ve yine gazeteciler, kâğıt ve malzeme sıkıntısının giderilmesini hükümetten beklemektedirler. Onların bu talepleri, Demokrat Parti çevrelerinde, müsbet ve menfi iki cereyanın çarpışmasına sebebiyet vermektedir. Fethi Çelikbaş ve arkadaşlarının yaptıkları teklif, basın hesabına hayati bir ehemmiyet taşımaktadır.

Muhalefet

Basın gibi, muhalefetin gıdası da tenkiddir. Her ikisi de, halkın rağbet ve teveccühü sayesinde yaşarlar. Gazete, okuyucuların alâkasını uyandırdığı nisbette tirajını yükseltir. Muhalefet ise, halkın reylerini kendi tarafına celbedebildiği nisbette, kuvvetlenir. Bütün memleketlerde, muhalefet partileri iktidarı tenkid ederek gözden düşürmeğe ve halkın kendilerini desteklemesini temine uğraşırlar. İktidar aleyhdarlığı, muhalefetin hikmeti vücududur.

Son beş sene zarfında, muhalefet partileri bazı sarsıntılar geçirmişlerdir. Millet Partisi, geçen teşri! devrede kapatılmıştır. Halk Partisinin malları hazineye intikal ettirilmiş ve parti gazetesi neşriyatına fasıla vermiştir. İki büyük partiden biri bünyevi istihale ve diğeri mali sarsıntı geçirirken seçimlere gidilmiştir.

1955 de de, muhalefetin faaliyeti tam bir sükûnet içinde cereyan etmemiştir. İktisadî mevzulara dair yapılan tenkidler, iktidar tarafından şiddetli cevaplar ve ithamlarla karşılanmıştır. Propaganda seyyahatlerinde, hâdiseler çıkmıştır. Nihayet muhalefet partileri, belediye ve vilâyet meclisi seçimlerine girmemek kararını almışlardır.

İktidarın müsamaha ölçüleri zamana ve şahıslara göre değişmektedir. Meselâ, millî bir mevzuda Thornburg-un yazdıkları müsamaha ile karşılanmakta ve kendisine resmî vazife verilmektedir. Fakat bir muhalif kahveden bahsetse, aleyhine şiddetli hücumlara girişilmektedir. Bu haleti ruhiye, her hareket ve hâdisenin iktidar menfaatleri zaviyesinden kıymetlendirildiğini açığa vurmaktadır. Eğer tenkid iktidar - muhalefet arasındaki kuvvet ve prestiş muvazenesine tesir edecek mahiyet taşıyorsa, hassas tellerde derhal ihtizazlar başlamaktadır.

Ezeli ihtilâf kaynağı

Demokrat Parti, kuvvetini halktan alan, fakat tek bir iradeye tâbi olan siyasî bir teşekküldür. Kurulduğu tarihten itibaren, partiye fiilen hâkim olan bir veya birkaç şahsa bağlı bulunanlarla, bu tek iradenin mutlak hakimiyetini benimsemiyenler arasında bir gerginliğin mevcudiyeti hissedilmiştir.

Mücadele bazen Meclis grupunda bazen teşkilâtta cereyan etmiştir. Teşkilâttaki hadiselerin en enteresan safhası, İstanbul'da geçmiştir. Rahmetli Kenan Öner'i kim hatırlamaz? Demokrat Partinin kuruluş günlerinde, İstanbul teşkilâtını sağlam temeller üzerine bina edecek bir idare heyeti bulmak ne kadar zor olmuştu. Müracaat edilen şahsiyetlerden kaç tanesi itizar beyan eylemişti. Kenan Öner, idare heyetinin dahi güç teşekkül edebildiği bir şehirde insan sellerini harekete getirmiş ve 1946 da Menderes'in de adını taşıyan listede yazılı namzetlere milletvekilliğini kazandırmıştı. Demokrat Partiye ilk büyük zaferini kazandıran Kenan Öner, bir hissi ihtilâf neticesinde feda edilmiştir. İstanbul'un en kuvvetli parti başkanlarından biri olan Esad Çağa da aynı şekilde ayrılmıştır. Ondan sonraki parti başkanı Enver Adakan, tekrar milletvekili çıkarılmamıştır. Vilâyet ve kazalarda, merkezin bir şahıs veya hizbi tek taraflı mülâhazalarla tatması neticesinde, feda edilen elemanların sayısı durmaksızın yükselmiştir.

Meclis içinde de, hâdiseler farklı bir seyir takip etmemiştir. Her tenkid, gövdeden ergeç bir parçanın kopmasıyle neticelenmiştir. Demokrat Partiden ayrılan bir mebus grupu, Millet Partisini kurmuştur. Muhalefet senelerinin en mümtaz simalarından biri olan Hulûsi Fuad Demirelli, adetâ bir kenarda unutulmuştur. Merhum Refik Şevket İnce, mazhar olduğu umumi hürmet ve muhabbete rağmen, listede gösterilmemiştir. Cezmi Türk ve arkadaşları, Adana kongresinde müşkül vaziyete düşürüldükleri için istifa etmişlerdir. Fevzi Lûtfi Karaosman, Ekrem Hayri Üstündağ, Fethi Çelikbaş, Enver Güreli, Kasım Küfrevi ve arkadaşları, aynı ihtimallerin başları üzerinde cevelân ettiğini hissetmişlerdir.

Demokrat Partinin büyük kongresi yakında toplanacaktır. Yeni kongrenin istisnaî bir ehemmiyeti vardır. Yurdun her köşesinden, halkın hislerini ve temayüllerini bilen delegeler gelecektir. Kongreye katılacakların memleket ve parti mukadderatında bir dönüm noktasına erişildiğine kanaat getirmiş bulunacaklarına şüphe yoktur. Büyük Kongrede verilecek kararlar, yalnız bir partinin veya iktidarın değil, belki memleketin âtisini tayin edecektir.

S P O R

Tenis

Ankara Şampiyon

Pazar günü Ankara Tenis Kulübünün yeni lokali bir kokteyl parti ile açılıyordu. Bu açılış 1954 - 55 yılı Türkiye tenis birinciliklerinin sonuna rastlamıştı. Ankara, İstanbul, İzmir bölgelerinden koşup gelen genç insanlar bir haftalık bir mücadeleden sonra yeni ve mükemmel bir tesise kavuşmanın sevinciyle mücadelelerinin 'tevlit ettiği yorgunluğu unutmuşlar, cazın çaldığı parçaya' ayak uyduruyorlardı.

Bu yılki Türkiye tenis birinciliklerine yüze yakın tenisçi katılmıştı. Genci, tecrübelisi bütün tenisçiler tam. bir centilmenlikle bir hafta mücadele edip, bir yıllık emeklerinin neticesine varmışlardı. Hiç şüphesiz bunların hepsi dereceye 'giremediler. Fakat girenler kadar kaybedenler de neşeliydiler. Zira onlar da biliyorlar ve kabul ediyorlardı ki kazanmak kadar kaybetmek de normaldir ve bunu normal karşılamak sportmenliğin şiarıdır. Bir mücadeleyi hiç şüphesiz bir taraf kazanır, diğer taraf da kaybeder.

Karşılaşmaların tek erkeklerde cereyan eden mücadelesini yine Nazmi Bari kolaylıkla kazandı. Nazmi bütün rakiplerini bir bir yendi ve bu yılki müsabakaları namağlup olarak tamamladı. Kendisinin en ciddi rakibi olan Cihat Özgenel ise iki mağlubiyetle ikinci oldu. Üçüncülüğü genç Ankaralı Uğur Sevindik aldı. Uğur Sevindik bu senenin sürprizi oldu ve Cihad'i bile yendi.

İstanbul ise Engin Balaş vasıtasiyle dördüncülük elde ederek ilk beşler arasına girebildi. Beşincilik Ankara'dan futbolcu kardeşler diye tanınan Daş'ların en büyüğü Kemal'in oldu.

Şampiyonanın ilk eleme turlarından sonra İstanbul'dan Suzan Gürel, Engin Balaş, Behbut Cevanşir, İzmir'den Beliğ Beler, Ankaradan Cihat Özgenel, Nazmi Bari, Kemal Daş ve Uğur Sevindik finallere kaldılar. Finaller bu sekiz tenisçi arasında tek devreli lig usulü ile oynandı ve Ankaralıların zaferiyle neticelendi. Başkent teniste İstanbulu fersah fersah geçmişti. Hem de İstanbulluların avantajlarına rağmen...

Karşılaşmalar içinde sürpriz olarak kabul edilen maç Behbut - Cihat mücadelesi oldu. Normal olarak Ankara şampiyonu Cihat'ın hasta Bahbut'a kolay bir galibiyet ekle edeceği tahmin olunuyordu. Fakat hastalığına rağmen çok azimkar ve inatçı bir oyuncu olan Behbut, kaybolduğu zannedilen bir çok topu döndürüp kurtarmasını bildi ve bir saate yakın devam eden maçı kazanarak Cihat'ı şampiyonluk yolunda çelmeledi. Bu maçın bilhassa ikinci seti, ki 13/11 olarak tamamlanmıştır, şampiyonanın en hareketli ve heyecanlı seti olarak tenis sevenlerin unutamıyacakları nefasette oldu.

Böylece tamamlanan tek erkeklerin klasmanı şudur:

1 - Nazmi Bari (Ank.)
2 - Cihat Özgenel (Ank.)
3 - Uğur Sevindik (Ank.)
4 - Engin Balaş (İst.)
5 - Kemal Daş (Ank.)
6 - Behbut Cevanşir (İst)
7 - Beliğ Beler (İz.)
8 - Suzan Grel (ist)

Tek bayanlarda Gönül Erk, kısa zamanda büyük bir inkişaf kaydederek Bahtiye Musluoğlu'ndan açılan yeri doldurmasını bildi. İzmir'in bu değerli tenisçi kızı şampiyonada kolay çıkardığı maçlarla bir kere daha şampiyon oldu.

Gönül Erk
Ne vuruş!

Finalde karşılaştığı tek ciddî rakibi İstanbul'lu fakat Mergen'i ise 7/5, 6/1 kazanmakta güçlük çekmedi. Böylece Gönül Erk, kadınlık zerafet ve güzelliğine rağmen bir çok erkeğe taş çıkartacak bir tenisçi oduğunu fiilen ispat etti.

Çift erkekler mücadelesi ise tek erkeklerin maçları kadar hareketli olmuş ve neticede gene Ankara çiftinin - Nazmi - Cihat çifti - şampiyonluğu ile san buldu.

Juniorlar maçlarında ise İzmir'li Ziya Ören, Ankaralı Mustafa Özdemir'i finalde 6/3, 6/4 mağlup ederek Türkiye küçükler şampiyonluğunu kazandı.

Türkiye şampiyonluğu müsabakalarından asıl zaferle çıkan, Tenis Federasyonu Başkanı Medenî Berk oldu. Ankaralıların galibiyetinde büyük hissesi vardı. Şampiyonluğun organizasyonu ve topladığı alâka da iftihar vericiydi. C. S.

Kapaktaki sporcu

Nazmi Bari

1945 senesinde on altı yaşında bir genç, Rus Kirlof'tan tenis dersleri almağa başlamıştı. Tenise karşı istidadı vardı, merakı ise daha fazla idi. Rus Kirlof, İstanbul'da Pikar kordunda her genç Türkü tenise karşı teşvik ediyor, tenis oynamak isteyenlere raket, top ve malzeme veriyordu.

1945 senesinden bu yana on bir sene geçti. Bu on bir sene icinde o on altı yaşındaki genç, tenis sahasında kendisine haklı ve sağlam bir isini yaptı. Nazmi Bari, tenise başladığından altı yıl sonra, ilk Türkiye şampiyonluğunu elde etti ve bu spor branşında kaabiliyetini ve ismini kabul ettirdi. İlk Türkiye şampiyonluğundan sonra Nazmi Bari'nin yıldızı daha çok parladı ve beş yıl üstüste tek erkeklerde şampiyonluğu kimseye bırakmadı. 1950 senesinden 1953 e kadar çift erkeklerde de şampiyonluğu elden bırakmayan Nazmi Bari, bir senelik bir kayıptan sona gene bu sene de Cihat Özgenel ile birlikte çift erkekler şampiyonluğunu almıştır. Dış memleketlerde yapılan temaslarda Nazmi Bari, Türkiye'yi defalarla temsil etmiş, muvaffakiyetli oyunlar çıkarmış, Avrupa ve Amerika'nın ünlü tenisçileri ile karşılaşmış ve kuvvetli rakipleri karşısında dömifinallere kadar yükselmiştir.

Nazmi Bari, 1929 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta tahsilini İstanbul'da ikmal etmiştir ve halen Sarıyar barajında çalışmaktadır. Nazmi Bari, üstüste kazandığı şampiyonlukları kendisine çok dikkat etmesine borçludur.

Önümüzdeki senelerde Nazmi Bari'den gene şampiyonluklar beklenebilir. Fakat onun ideali bir Avrupa şampiyonasında birinciliği almaktır.

Futbol

Stadlar açılıyor

Gözlüklü ve yüksek rütbeli bir subay imza kartonundaki emri imzaladı. Bu emir ertesi gün intişar eden bütün gazetelerde yayınlandı. Futbol federasyonu tarafından tesbit edilen tarihde başlayamayan 1955 - 56 sezonu lig maçları Ankara, İstanbul ve İzmir'de 7 Ekim'de başlayacaktı. Futbol meraklıları 20 günlük bir beklemeden sonra stadlara artık serbestçe girebiecekleri. Örfi İdare Komutanlığı maçların oynanmasına müsaade ediyordu. Daha evvel hiçbir spor hareketine izin verilmemişti. İlk müsaade edilen spor hareketi at yarışları ol-

muş, bundan sonra izin biraz daha genişletilerek futboldan gayrı diğer spor hareketlerine teşmil edilmişti. Şimdi, artık futbol maçları da yapılabilecekti.

Yapacağımız milli temaslar için. bu kararın alınması isabetli olmuştur. Zira bu maçlara kadar takımların forma girmeleri lâzımdır. Forma giren takımlar içindeki elemanlar da yabancı temaslarda memleketi temsil edeceklerine göre, bu işe biran evvel başlamakta isabet olduğu aşikârdır.

Lig maçları hazırlıklarına devam eden talkımlardan bilhassa İstanbul profesyonelleri, bu hazırlıklarını antrenmanların dışına çıkarmak, hususî karşılaşmalar yapmak ihtiyacı duydukları halde, mevcut yasak gereğince buna nail olamıyorlardı. Ancak vilâyet hudutları dışına çıkıldığı takdirde bu istekleri tahakkuk edebiliyordu. Bunun için de Fenerbahçeliler bîr defa Bursa'ya giderek Acar İdman ile karşılaşıp, kendilerini sıkı bir takım karşısında yokladılar. Bu yoklama onlar için hiç şüphesiz faydalı oldu. Aksak taraflarını tesbit imkânını buldular. Galatasaray da aynı şekilde Alpullu'ya gidip iki karşılaşma yaptı. Kısmen yeni transfer edilen genç elemanlardan kurulu takımlariyle Şekerspor'u açık farkla yendikten sonra, profesyonellerden kurulu ful kadroları ile de ayna takıma net bir galibiyet elde ederek İstanbul'a avdet ettiler. Sarı kırmızılılar bu seyahatleriyle yeni yılda da şampiyonluk için söz sahibi takımların başında yer aldıklarını göstermiş oldular İzmit'e aynı şekilde iki kadro ile giden İstanbulspor'lular da açık farklı galibiyetlerle avdet edip, kendilerini denemiş oldular. Şurası muhakkaktır ki İstanbul'un profesyonel ligi bu yıl çok çekişmeli cereyan edecek ve enteresan neticeler verecektir. Zira geçen yılın şampiyonundan sonuncusuna kadar derece alan on takım da bu sene için sıkı tutmuşa benzemektedir.

İstanbul bu durumdayken Ankara takımları ise dışarı çıkmak imkânını bulamamışlar, antrenmanlarla iktifa etmek zorunda kalmışlardır. Bu arada son idman maçlarında Havagücü ile Hacettepe arasındaki seyircisiz mücadeleyi, Hacettepeliler tek golle kazanmaya muvaffak olmuşlardır. İstanbul gibi Ankara'da da bu yılki mücadelenin çetin olacağını kabul etmek icabeder. Hem Ankara bu yıl ilk profesyonel ligi oynarken kuvvetli bir amatör lige de devam etmektedir.

Bu yılın şampiyonasına İzmir takımları da aynı şekilde hazırlanmış olup, yasaklardan evvel Fenerbahçe'nin İzmir'e yaptığı seyahatte iyi durumda olduklarina göstermişlerdir. Bu şekilde konuşabilmemize sebep siyah - beyazlı Altaylıların Fenerbahçe'yi 4 - 2 gibi net bir şekilde mağlup edebilmesi olmuştur.

Öyle ümit ediyoruz ki bu yılkı karşılaşmalarda İzmir takanları geçen yıllarda gösterdikleri oyun kalitesinin çok daha üstünde bir kalite gösterecekler ve İzmirli seyirciler futbolcuları ile iftihar edebileceklerdir.

A T Ç I L I K

Yarışlar

Foto - finiş

Bu pazar Hipodromda bulunan yarış meraklıları, safkan araplara mahsus Gandi Koşusunun bitişinde çok heyecanlı anlar yaşadılar. Bütün yarış boyunca devam eden mücadele, bilhassa atlar poloya yaklaştığı zaman son derece alâka çekici bir hale geldi Çağlayan, Çakırcalı ve Dorunasip potoya başbaşa girdiler. Seyirciler, Çağlayan'ın koşuyu kazandığını farkedebildiler. Fakat hangi atın ikinci geldiğini kestirmek oldukça müşküldü, Nitekim muvasalat sırasını bildiren tabelâya 1. olarak Çağlayan'ın numarası asıldı. İkinci foto - finişle tesbit edilecekti. Atların muvasalat hattını bir arada geçmesi yarışlarda sık sık rastlanan bir faaldir. Foto - finiş cihazının Türkiyede ilk defa olarak kullanıldığı 1965 ilkbaharına gelene kadar, bu şekildeki muvasalatlar hakemlesin kararına göre tesbit ediliyordu. Bu yarışlarda bahsimüştereklere katılan yüzlerce seyirci de neticenin hoşlarına gitmediği hallerde, hakem kulesini taşlamaya, camları kırmaya kadar varan protesto tezahürlerinde bulunuyordu. Zira halk, hakemlerin görüşünden ziyade, kendi gözüne inanıyor ve ilân edilen neticelere itimat etmiyordu. Jokey Klübü mesuplarından Sait Akson ve Özdemir Atman'ın gayretleri neticesinde, getirilen ve bir yıl kadar gümrükte kaldıktan sonra güçlükle ithal edilip kurulan bu cihazın kullanılmaya başlanmasından sonra bu itimatsız hava ortadan kalktı. Halk tekniğe inanıyordu. Muvasalatı tesbit eden fotoğrafı bizzat tetkik ediyor, üzerine oynadığı atın kaçıncı geldiğini açıkça görüyordu.

Dünyanın bütün yarış yapılan yerlerinde vücudu bir zaruret olan foto-finiş, bizde bir yenilikti. Bu yenilik, yarışçılık ve bahsimüşterekte esas olan itimat havasım, kısmen olsun, yaratmaya medar olmuştu.

İhmal gene ihmal

Hipodromun tartı salonunda, esmer genç bir adam etrafındakilere heyecanla bir şeyler anlatıyordu. Bu genç adam tanınmış büyük yarış ahırlarından birinin sahibi olan Burhan Karamehmed idi. Heyecanı yarışçılığımız için en büyük itimat ve teminat unsurlarından biri olan foto - finiş cihazının, tıpkı bir patates çuvalı gibi, İstanbul'dan Ankara'ya bir taksinin bagajında nakledilmiş olduğunu öğrenmekten ileri geliyordu. Bu cihazın ithali için gereken müsaadenin ve dövizin temini pek kolay olmamıştı. Kırıldığı takdirde yenisinin getirtilmesi aylara ve hatta senelere bağlı idi. Bundan başka, bu cihazı değil tamir edecek, bozulduğu zaman yeniden ayar edebilecek elemanımız yoktu. Cihazı monte eden İngiliz eksperler, nasıl kullanılacağını öğretmiş, gitmişlerdi. Burhan Karamehmed, bu cihazın naklinden mes'ul olanların bu dereceye varan kayıtsızlığına kızıyordu. Foto - finiş cihazı, hususi bir ambalaj içerisinde trenle ve başında bir adam bulundurmak suretiyle nakledilmeliydi.

Nasreddin Hocanın su testisi bu defa nasılsa kırılmamıştı. Fakat kırılma teh likesine maruz bırakılmıştı. Mesullerin kulağının çekilmesinde fayda vardı.

Jokey Klübü İdare Heyeti üyeleri arasında esasen mevcut olan bu fikir ayrılıklarının bu yaz İstanbul'da yapılan bir toplantıda birden bire patlak vermesi, çalışma sahası ve kapasitesi pek mahdut olan Klübü büsbütün felce uğrattı. Geçen ay İzmir'de yapılan toplantıda, bu anlaşmazlıkların giderilmesi için uğraşıldı. Fakat toplantı neticesinde bu ayrılıklar daha kesin çizgilerle çizildi. üyeler, biribirini itham ediyorlardı. Fikir ayrılıkları, bir anlaşmaya meydan vermiyecek kadar derindi

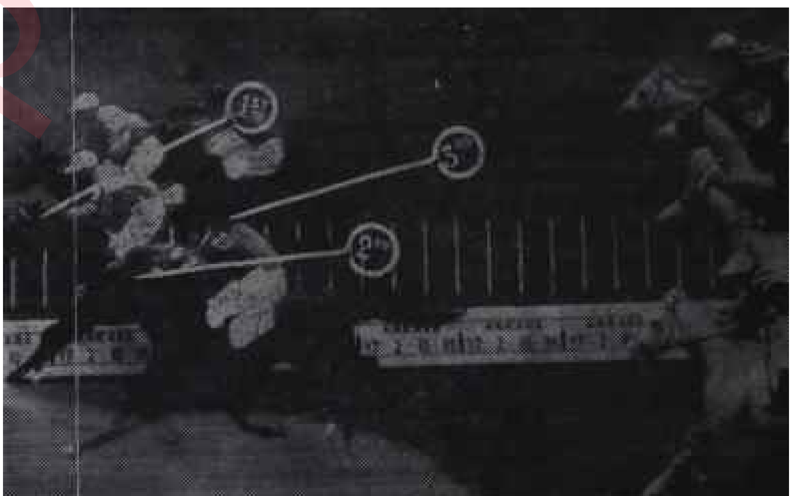

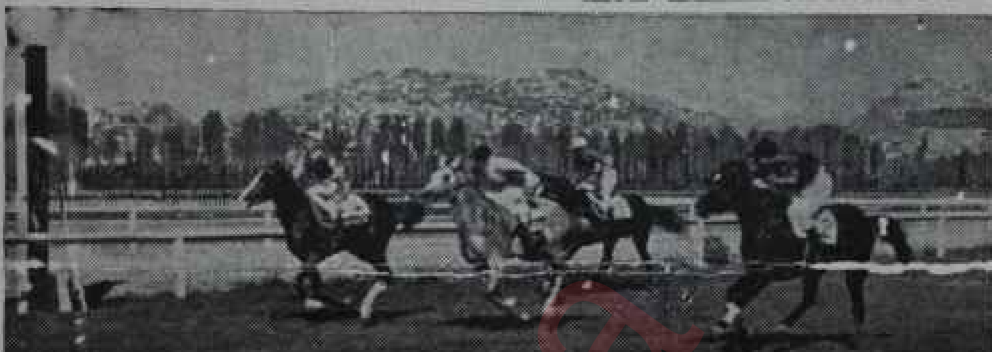
Foto — finişte finiş

Hileye artık yer yok

AĞUSTOSTA: ZENGİN PARA EKİMDE: EV-PARA ARALIKTA: İRATLI APARTMAN 200.000
LİRA AĞUSTOSTA: ZENGİN PARA EKİMDE: EV-PARA
EKİMDE: EV-PARA ARALIKTA: İRATLI APARTMAN 200.000 LİRA
Yıl
içinde
Yarım
Milyon
AKBANK

TÜRKİYE JOKEY KLÜBÜ

SONBAHAR AT YARIŞLARI

Yarışlar zevk ve

Heyecan Kaynağıdır

Zengin İkramiyeler - Klâsik Koşular

YARIŞLAR

8 Ekim Cumartesi Saat 14 de

9 Ekim Pazar Saat 13,30 da

BASLAR

Ankara Hipodrom
Müdürlüğü